

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

YAŞLANMANIN ANAAKIMLAŞTIRILMASI REHBERİ

YAŞLANMANIN
ANAAKIMLAŞTIRILMASI
REHBERİ

Bu Rehber, Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından 2021 yılında “Guidelines for Mainstreaming for Ageing” başlığı ile yayınlanmıştır. Birleşmiş Milletler tarafından Türkçe çeviri ve yayın hakkı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na verilmiştir. Bu çalışma, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın tüm sorumluluğu kabul ettiği gayriresmi çeviridir.

©2021 – İngilizce Yayın, Birleşmiş Milletler

©2023 – Türkçe Yayın, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Burada ifade edilen bulgular, yorumlar ve sonuçlar yazar(lar)a aittir ve Birleşmiş Milletler'in veya yetkililerinin veya üye devletlerin görüşlerini yansıtmayabilir.

Alıntıların fotokopileri ve reproduksiyonlarına uygun atıf ile izin verilir.

Bu Rehberin İngilizce orijinal versiyonu Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu resmi internet adresinde yayınlanmıştır.

(<https://unece.org/population/ageing/mainstreaming-ageing>)

ÖNSÖZ

Nüfusun yaşlanması, sürdürülebilir kalkınma ve toplumlarımızda yaşama ve çalışma şeklimiz üzerinde sürekli ve kalıcı etkileri olan küresel demografik mega akımlardan biri olarak kabul edilmiştir. Şu anda 65 yaş ve üzeri dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 30'unu oluşturan UNECE (Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu) bölgesi, bu akımın ön saflarında yer alıyor. Nüfusun yaşlanmasına uyum sağlamak ve daha uzun yaşama potansiyelini gerçekleştirmek için üye devletlere politika oluşturma konusunda rehberlik etmek ve güçlendirmek, UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu'nun temel faaliyetleri arasındadır.

Toplumları bireysel uzun ömür ve nüfusun yaşlanmasının sonuçlarına adapte etmek için gereken dönüştürücü değişiklikler, tüm devlet ve tüm toplum çabası olmadan başarılmaz. Bu nedenle, yaşlanma konularının tüm ilgili politika alanlarında ve devletin tüm seviyelerinde sistematik entegrasyonu olan yaşlanmayı anaakımlaştırma, Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı, 2002 (MIPAA) ve bunu takip eden çoğu uluslararası yaşlanma ile ilgili politika belgeleri tarafından tavsiye edilmiştir.

UNECE ülkelerinde, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına duyulan ihtiyacın farkına varılması ve buna yönelik çabalar ivme kazanmaktadır. Süreci desteklemek ve metodolojik rehberlik sağlamak için, UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi'ni geliştirmek için danışman ve UNECE Nüfus Birimi ile iş birliği içinde çalışan bir Çalışma Grubu oluşturdu. Rehber, Çalışma Grubu tarafından müzakere edildi ve kabul edildi ve Kasım 2020'deki 13. yıllık toplantısında Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu tarafından yayınlanmak üzere onaylandı.

Rehber, UNECE bölgesindeki politika yapıcılara, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve geliştirerek anaakımlaştırma çabalarını nasıl ilerletecekleri veya iyileştirecekleri konusunda öneriler sunmaktadır. Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik UNECE Yol Haritaları metodolojisinden ve UNECE bölgesinde son 20 yıllık MIPAA uygulamasında kazanılan ülke deneyimlerinden yararlanılmaktadır.

Her yaş için kimseyi geride bırakmayan bir toplum yaratmak, politika yapıcıların yaşamları boyunca ve bireysel yaşlanma yörüngeleri boyunca bireylerin çeşitli ve gelişen ihtiyaçlarını, haklarını ve tercihlerini anlamalarını gerektirir. Bu nedenle rehber, yaşlanmayı hem toplumsal hem de bireysel bir bakış açısıyla ele alan yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik bir 'çift yönlü yaklaşım' önermektedir. 'Çift yönlü yaklaşım' toplumların eğitim sistemleri, işgücü piyasaları, sağlık ve sosyal bakım, sosyal güvenlik ve koruma sistemlerinin artan oranlarda yaşlı bireylere sürdürülebilir adaptasyonlarını sağlarken daha uzun yaşama potansiyelinin farkına varmalarını sağlar.

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması UNECE Rehberi kritik bir zamanda yayınlanmaktadır. Bölgedeki ülkeler kendilerini hâlâ benzeri görülmemiş siyasi, sosyal ve ekonomik çabalar gerektiren COVID-19 salgınının ikinci dalgasıyla mücadele ederken bulmaktadır. Yaşlanan nüfusa sahip toplumlar özellikle ağır darbe almıştır. İhtiyaçların ve kapasitelerin çeşitliliğinin farkında olunması ve insan haklarına saygı duyulması, benzeri görülmemiş karmaşıklık olan bu dönemde devlet önlemlerinin tasarlanması ve önümüzdeki yıllarda daha iyiye gidilmesi için değerli rehberlik sağlar. Yaşa duyarlı araştırma ve analiz, çok paydaşlı katılım, sektörler arası koordinasyon ve iş birliğinin yanı sıra ilgili uluslararası çerçevelerle uyumluluğa vurgu yapan Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi ayrıca Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin ve Birleşmiş Milletler Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı'nın hızlandırılmış uygulaması için Eylem On Yılı'nın uygulanmasında uygun bir araçtır (2021-2030).

Edmun Martinho
Başkan

UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu

TEŞEKKÜR

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi, UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu'nun 2019-2020 Çalışma Programı kapsamında geliştirilmiştir. UNECE üye devletlerinin temsilcilerinden ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Çalışma Grubu, rehberin geliştirilmesine öncülük etti ve belgeyi UNECE Nüfus Birimi ile yakın iş birliği içinde hazırlayan danışman Pytrik Dieuwke Oosterhof'un çalışmalarına yön verdi. Çalışma Grubu aşağıdaki kişilerden oluşmuştur:

- Edmundo Martinho, Portekiz (Başkan, UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu)
- Maria da Luz Cabral, Portekiz
- Erika Winkler, Avusturya
- Hanna Zakreuskaya, Belarus
- Manon Therriault, Kanada
- Joëlle Bastien, Kanada
- Racha Saad, Kanada
- Kateřina Kňapová, Çek Cumhuriyeti
- Martin Amberger, Almanya
- Karl Duff, İrlanda
- Pietro Checcucci, İtalya
- Aliona Cretu, Republic of Moldova
- Manuel Montero Rey, İspanya
- Margaret Gillis, International Longevity Centre (Uluslararası Uzun Ömür Merkezi) Kanada
- Bayan Akhmetzhanova, Ardager, Kazakistan
- Galina Poliakova, Turbota pro Litnih v Ukraini, Ukrayna

UNECE'de Lisa Warth, Çalışma Grubu'nun çalışmalarını koordine etti, teknik rehberlik sağladı ve Vitalija Gaucaite Wittich'in genel gözetimi altında rehberin son taslağını düzenledi. Fransa Font-Verot mizanpajı hazırladı. UNECE, taslakları birkaç kez gözden geçiren ve editoryal önerilerde bulunan Alexandre Sidorenko'nun katkısına minnetle teşekkür etmektedir.

UNECE, bu rehberi geliştirme konusundaki girişimi, liderliği ve bağlılığı için özellikle Edmundo Martinho'ya ve bunların geliştirilmesi için Portekiz Devleti tarafından sağlanan mali desteğe teşekkür etmektedir. UNECE ayrıca UNFPA Doğu Avrupa ve Orta Asya Bölge Ofisi tarafından sağlanan aynı desteğe minnetle teşekkür etmektedir.

Rehber, Avusturya, Belarus, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Macaristan, İrlanda, İsrail, İtalya, Malta, Monako, Portekiz, Moldova Cumhuriyeti, Slovakya, İspanya, İsveç, Türkiye ve Birleşik Krallık'tan yaşlanma üzerine ulusal odak noktaları tarafından hazırlanan yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına ilişkin 23 ülke notundan faydalanılarak hazırlanmıştır.

Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu üyeleri ve sivil toplum, uluslararası kuruluşlar ve akademideki hakemler, nihai ürünün geliştirilmesine yardımcı olan, rehberin ilk taslağı ve sonraki taslakları hakkında değerli geri bildirimler ve yorumlar sağlamıştır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
Teşekkür	iv
Kısaltmalar	x
Sözlük	xi
Yönetici Özeti	1
Giriş	6
Neden yaşlanmayı anaakımlaştırmamız gerekiyor?	6
Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasını tanımlamak.....	8
Rehberin amacı.....	10
Rehber kimler için tasarlandı.....	10
Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması için Stratejik Çerçeve	11
Bölüm 1 – Başlangıç.....	14
Giriş.....	14
Olası zorluklar	16
Önerilen eylemler	16
1. Süreci başlatmak.....	16
2. Paydaşları haritalama ve analiz	17
3. Bir ekip kurmak.....	20
4. Bir teklif taslağı hazırlamak.....	23
Kontrol Listesi	26
Bölüm 2 – Analiz.....	28
Giriş.....	28
Olası zorluklar	29
Önerilen eylemler	29
1. Boşluk analizi - politikalar ve mekanizmalar	29
2. Boşluk analizi - veriler	38
3. Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri	41
4. Durum analizi raporu	43
Kontrol Listesi	43
Bölüm 3 – Vizyon Ve Yönergeler	45
Giriş.....	45
Olası zorluklar	46
Önerilen eylemler	47
1. Kapsamı tanımlama	47
2. Paydaşlara danışılması.....	50
3. Bir vizyon ifadesi oluşturmak.....	51
4. Stratejik amaçların, hedeflerin ve beklenen sonuçların belirlenmesi.....	51
5. Farkındalık yaratmak	53
Kontrol Listesi	54

Bölüm 4 – Faaliyetlerin Tanımlanması.....	56
Giriş.....	56
Olası zorluklar	57
Önerilen eylemler	58
1. Somut faaliyetlerin tanımlanması.....	58
2. Uygulayıcı ortakların belirlenmesi	62
3. Bir uygulama planının hazırlanması.....	63
Kontrol Listesi	64
Bölüm 5 – İzleme ve Değerlendirme.....	66
Giriş.....	66
Olası zorluklar	67
Önerilen eylemler	68
1. Bir İ&D mekanizmasının belirlenmesi.....	68
2. Göstergeleri tanımlamak	69
3. Veri kaynaklarını belirlemek	72
4. Bir raporlama yapısı ve formatı geliştirmek	73
Kontrol Listesi	74
Stratejik Çerçevenin Tamamlanması	75
Sonuç	77
Ek 1 – Rehber nasıl geliştirildi?.....	79
Ek 2 – Uluslararası çerçeveler	83
Ek 3 – Yaşlanma üzerine küresel ve bölgesel çalışma grupları	86
Ek 4 – Yaşlanmayı anaakımlaştırma taahhüdü zaman içinde nasıl gelişti?	87
Ek 5 – Örnekler	89
Kaynakça	101

METİN KUTULARI LİSTESİ

Metin Kutusu 1.	Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik 'çift yönlü yaklaşım'.....	9
Metin Kutusu 1.1.	Başlangıç için yol gösterici sorular.....	14
Metin Kutusu 1.2.	Bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımı.....	15
Metin Kutusu 1.3.	Yaşlanmayı anaakımlaştırmanın faydaları.....	17
Metin Kutusu 1.4.	Paydaş haritalaması ve analizi için dikkate alınması gereken sorular.....	17
Metin Kutusu 1.5.	Paydaş analizi	20
Metin Kutusu 1.6.	Teklif şablonu	25
Metin Kutusu 2.1.	Durum analizi için yol gösterici sorular.....	29
Metin Kutusu 2.2.	Yaşlanmayla ilgili politikada temel sektörler.....	30
Metin Kutusu 2.3.	MIPAA/RIS taahhütleri.....	31
Metin Kutusu 2.4.	Seçilmiş kesişen politika sorunları.....	33
Metin Kutusu 2.5.	MIPAA incelemesi ve değerlendirmesi için katılımcı yaklaşım ve paydaş katılımı.....	35
Metin Kutusu 2.6.	Boşluk analizi için yol gösterici sorular.....	35
Metin Kutusu 2.7.	Anaakımlaştırma mekanizmalarının haritalanması.....	36
Metin Kutusu 2.8.	Yaşlanmanın anaakımlaştırılması için etkinleştirici faktörler.....	37
Metin Kutusu 2.9.	Hangi veriler ilgilidir?.....	39
Metin Kutusu 2.10.	Yaşlanmayla ilgili istatistiklere ilişkin öneriler.....	40
Metin Kutusu 2.11.	Verilere Hak Temelli Yaklaşım (HRBAD).....	41
Metin Kutusu 2.12.	Yaşa duyarlı analiz gerçekleştirmek için ilgili sorular.....	42
Metin Kutusu 2.13.	Durum analizi raporunun önerilen içeriği.....	43
Metin Kutusu 3.1.	Stratejik Çerçeve için bir vizyon ve yönergeler oluştururken dikkate alınması gereken sorular.....	46
Metin Kutusu 3.2.	Vizyona ve yönlere rehberlik edecek temel ilkeler.....	48
Metin Kutusu 3.3.	Danışma süreci için öneriler.....	50
Metin Kutusu 3.4.	Bir vizyon ifadesi örneği.....	51
Metin Kutusu 3.5.	Stratejik hedef örnekleri.....	52
Metin Kutusu 4.1.	Faaliyetlerin belirlenmesinde dikkate alınması gereken sorular.....	57
Metin Kutusu 4.2.	Faaliyet örnekleri.....	58
Metin Kutusu 4.3.	Anaakımlaştırma mekanizmaları.....	60
Metin Kutusu 4.4.	Yaşlanmayı anaakımlaştırma için kapasite oluşturma.....	61
Metin Kutusu 4.5.	Etkili farkındalık yaratma kampanyaları için farkındalık yaratma faaliyetleri ve kriterleri.....	62
Metin Kutusu 4.6.	Yaşlanmayı anaakımlaştırmak için Çok Paydaşlı Ortaklıklar (MSP).....	62
Metin Kutusu 5.1.	İzleme ve değerlendirme için yol gösterici sorular.....	66
Metin Kutusu 5.2.	MIPAA ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi.....	67
Metin Kutusu 5.3.	Gösterge bileşenleri.....	72

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1. Stratejik Çerçevenin geliştirilmesi ve uygulanmasında paydaş örnekleri ve potansiyel roller.....	18
Tablo 1.2. Çekirdek grup ve paydaş ağının rolleri ve bileşimi	22
Tablo 2.1. 'Çift yönlü yaklaşım' doğrultusunda politikaların ve önlemlerin haritalandırılması	32
Tablo 3.1. Stratejik planlama matrisi.....	49
Tablo 3.2. Stratejik amaç ve hedeflerin belirlenmesinde çift yönlü yaklaşımın uygulanması.....	52
Tablo 3.3. Stratejik bir hedef ve uluslararası çerçevelerle uyum örneği	53
Tablo 4.1. Somut faaliyetler, çıktılar, zaman çizelgeleri ve uygulama ortaklarına ilişkin örnekler.....	59
Tablo 4.2. Uygulama planı.....	63
Tablo 5.1. Göstergeleri içeren uygulama planı.....	69
Tablo 5.2. Çıktılar ve sonuçlardaki ilerlemeyi ölçen gösterge örnekleri.....	70
Tablo 6. Aşamalar, hedefler, önerilen eylemler ve sonuçlar	76

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.	Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve Geliştirmenin Aşamaları.....	11
Şekil 1.1.	Ekip yapısı.....	21
Şekil 3.1.	Stratejik Çerçeve için kanıta dayalı vizyon ve yönergeler	45
Şekil 4.1.	Stratejik amaçlara, hedeflere ve istenen sonuçlara ulaşmak için faaliyetlerin belirlenmesi	56
Şekil 6.	Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçevenin Tamamlanması.....	75

KISALTMALAR

AAI	Aktif Yaşlanma İndeksi
COVID-19	Coronavirüs Hastalığı 2019
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
ECOSOC	Ekonomik ve Sosyal Konsey
EIGE	Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü
GBA+	Cinsiyete Dayalı Analiz+
GIF	Küresel Gösterge Çerçevesi
HRBA	İnsan Hakları Temelli Yaklaşım
HRBAD	Verilere İnsan Hakları Temelli Yaklaşım
HRS	Sağlık ve Emeklilik Çalışması
ICPD	Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı
ICT	Bilgi ve İletişim Teknolojisi
LNOB	Kimseyi Arkada Bırakmama
LTC	Uzun Süreli Bakım
M&E	İzleme ve Değerlendirme
MIPAA	Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı
MSP	Çok Paydaşlı Ortaklık
NFPA	Ulusal Yaşlanma Odak Noktası
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OEWG-A	Yaşlanma Açık Uçlu Çalışma Grubu
PoA	Eylem Programı
SKH	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi
SHARE	Avrupa'da Sağlık, Yaşlanma ve Emeklilik Araştırması
SWGA	UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu
RIA	Düzenleyici Etki Değerlendirmesi
RIS	Bölgesel Uygulama Stratejisi
UN DESA	Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı
UNECE	Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu
UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
VNR	Gönüllü Ulusal İnceleme
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü

SÖZLÜK

Aktif Yaşlanma	Aktif yaşlanma, insanlar yaşlandıkça yaşam kalitesini artırmak için sağlık, katılım ve güvenlik fırsatlarını optimize etme sürecidir. ¹ Bireylere, gruplara ve nüfusa odaklanan ve işgücü piyasasına katılımı, ücretsiz, üretken ve sosyal faaliyetlerde bulunmayı ve yaşlandıkça sağlıklı, bağımsız ve güvenli bir yaşam sürmeyi kapsayan çok boyutlu bir kavramdır. Aktif yaşlanma politikaları bu nedenle genel olarak şu boyutları ele alır: i) daha uzun çalışma hayatı için olanaklar sağlamak, ii) sosyal katılımı sağlamak; iii) sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etmek ve iv) hem erkekler hem de kadınlar için bağımsız yaşama ve onurlu bir şekilde yaşlanma fırsatları sağlamak.
Yaş ayrımcılığı	Yaş ayrımcılığı, Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) yaşa bağlı olarak başkalarına veya kendine yönelik kalıp yargılar, ön yargılar ve ayrımcılık olarak tanımladığı çok yönlü bir toplumsal olgudur. Yaş ayrımcılığının birbiriyle ilişkili birkaç yönü vardır: üç boyut – stereotipler (düşünceler), ön yargı (duygular) ve ayrımcılık (eylemler veya davranış); tezahürün üç seviyesi – kurumsal, kişiler arası ve kendi kendini yöneten; ve iki ifade biçimi – açık (bilinçli) ve örtük (bilinçsiz). ² Yaş ayrımcılığı; işgücü piyasası, sağlık hizmetleri, finansal hizmet sektörü, aile bağlamları, kurumlar veya medya gibi çeşitli bağlamlarda ortaya çıkmaktadır. Yaş ayrımcılığı, sağlığı ve refahı olumsuz etkiler ve yaşam beklentisini azaltabilir. Karmaşıklığı ve kesişimselliği, toplumun tüm seviyelerinde kapsamlı ve çok sektörlü bir politika yanıtı gerektirir. ³
Ülke sahiplenmesi	Bu rehber bağlamında ülke sahiplenmesi, akademi, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve diğerleri gibi ilgili devlet ve devlet dışı paydaşlar arasında yaşlanmanın anaakımlaştırılması için paylaşılan sorumluluk ve hesap verebilirlik anlamına gelir.
Sağlıklı yaşlanma	DSÖ, sağlıklı yaşlanmayı “yaşlılıkta refahı sağlayan fonksiyonel yeteneği geliştirme ve sürdürme süreci” olarak tanımlamaktadır. İşlevsel yetenek, tüm insanların değer vermek için sebepleri olan şeyleri yapmalarını sağlayan yeteneklere sahip olmakla ilgilidir. ⁴
Bütüncül yaklaşım	Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik bütüncül bir yaklaşım, nüfusun yaşlanmasıyla birlikte gelen karmaşıklıkları ve birbirine bağlı zorlukları ve fırsatları ele alır. Yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere farklı yaş gruplarının kaygılarının tüm politika alanlarında ve devletin tüm seviyelerinde sistematik olarak ele alınmasını teşvik etmek için rehber, hem toplumsal hem de bireysel yaşlanmayı aynı anda ele alan çift yönlü bir süreç önermektedir.

¹ Dünya Sağlık Örgütü, 2002.

² Dünya Sağlık Örgütü, 2021.

³ Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu, 2019.

⁴ Dünya Sağlık Örgütü, 2015.

Bireysel yaşlanma	Bireysel yaşlanma çok yönlü bir süreçtir. Sağlık açısından bakıldığında, bireyler için farklı sonuçları olan biyolojik, fizyolojik, psikolojik ve işlevsel değişikliklere yol açar; aynı zamanda, bir kişinin tüm yaşamı boyunca, yaşam geçişleri, değişen sosyal roller ve kişisel ve grup (örneğin topluluk) özellikleri edinme ile ilişkili bireysel gelişim sürecidir. Bireysel yaşlanma yörüngelerinde ortaya çıkan çeşitlilik ve bunun sonucunda ortaya çıkan ihtiyaçlar ve potansiyeller, yaşlanmayla ilgili politika tasarlanırken göz önünde bulundurulmalıdır.
Nesiller arası dayanışma	Nesiller arası dayanışma, “nesiller arasındaki sosyal uyum” olarak tanımlanmaktadır. ⁵ Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı (MIPAA), nesiller arası dayanışmanın her düzeyde - ailelerde, topluluklarda ve uluslarda - her yaş için bir toplumun başarılması için temel olduğunu vurgulamaktadır. ⁶
Kesişen Ayrımcılık	Birbirinden ayrılmayacak şekilde aynı anda işleyen ve etkileşimde bulunan birkaç kişisel zemine veya özelliğe/kimliğe dayalı olarak gerçekleşen ayrımcılık. ⁷
Hak Temelli Yaklaşım	Normatif olarak uluslararası insan hakları standartlarına dayanan ve işlevsel olarak insan haklarını geliştirmeye ve korumaya yönelik insani gelişme süreci için kavramsal bir çerçeve. Eşitsizlikleri analiz etmeyi ve kalkınmanın ilerlemesini engelleyen ve genellikle insan gruplarının geride bırakılmasıyla sonuçlanan ayrımcı uygulamaları ve adaletsiz güç dağıtımlarını düzeltmeyi amaçlar. ⁸
Yaşam seyri yaklaşımı	Yaşam seyri yaklaşımı, bireyin veya grubun yaşam deneyimlerine veya nesiller boyunca mevcut sağlık modellerine ve bireyin sosyal ve ekonomik durumuna ilişkin ipuçları arayan zamansal ve sosyal bir perspektifi vurgular. Hem geçmiş hem de şimdiki deneyimlerin daha geniş sosyal ve ekonomik koşullar tarafından şekillendirildiğini kabul eder. Yaklaşım, yaşlı bireylerin sonuçlarının yaşam boyu deneyimlere bağlı olduğunu kabul eder (bkz. “Bireysel yaşlanma”). Buna göre hayatın çeşitli evrelerini etkileyen politikalar önem arz etmektedir. ⁹
Yaşam boyu öğrenme	Kişisel, medeni, sosyal ve/veya istihdamla ilgili bir bakış açısı içinde bilgi, beceri ve yeterlilikleri geliştirmek amacıyla yaşam boyunca üstlenilen tüm öğrenme faaliyetleri. ¹⁰
Yaşlanmayı anaakımlaştırma	Yaşlanmayı anaakımlaştırma, yaşlanma konularını tüm politika alanlarına ve tüm politika seviyelerine entegre etmeye yönelik bir strateji, süreç ve çok boyutlu çabadır. Nihai amaç, toplum içinde tüm sosyal ve yaş gruplarına fayda sağlayacak daha adil bir kalkınma sağlamaktır. Başarılı bir anaakımlaştırma, tüm politika alanlarında tüm yaş gruplarının ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak için ilgili tüm paydaşların karar verme sürecine dâhil edilmesi anlamına gelir. ¹¹

⁵ Bengston, V. and Oyama, P, 2007.

⁶ Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu, 2010.

⁷ Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, 2009. Ayrıca bakınız; <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/intersectionality-and-multiple-discrimination>.

⁸ İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi, 2006.

⁹ Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü, 2017.

¹⁰ Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu, 2009.

¹¹ Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu, 2009.

Çok Paydaşlı Ortaklıklar	Çok Paydaşlı Ortaklıklar (MSP'ler), devletler, sivil toplum, özel sektör ve/veya diğer kuruluşlar gibi farklı paydaşlar tarafından oluşturulur ve uygulanır. MSP'ler, güçlü yönleri veya temel değerleri tamamlayarak ve sorunları ele alma ve çözüme kaynakları ve varlıkları bir araya getirerek hizmet edilen hedeflere ulaşmak için bir araçtır. MSP'ler, kalkınma ve verimli devlet için bütüncül bir yaklaşımı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.
Yaşlanma Odak Noktası	Yaşlanmayla ilgili politika ve programların koordinasyonu ve tanıtımından sorumlu atanmış yetkili.
Politika tutarlılığı	Yaşlanmayı anaakımlaştırma bağlamında politika tutarlılığı, politikalar arasında tutarlılık sağlamak (hem politika alanları arasında yatay olarak hem de devlet seviyeleri arasında dikey olarak), her yaş için bir topluma doğru ilerlemeyi teşvik etmek anlamına gelir. Bu, karşılıklı olarak güçlendirici eylemlere ulaşmak için politika çabaları arasında sinerji aramayı içerir. Örneğin; eğitim sektöründeki yaşam boyu öğrenme tekliflerini geliştirirken işgücü piyasasındaki yaşlı işçilerin eğitime erişim engellerini aşmak olabilir.
Nüfusun yaşlanması	Nüfusun yaşlanması, medyan yaşın artması ve bir popülasyondaki yaşlı bireylerin payının artmasıyla gözlemlenebilen demografik bir olgudur. İstihdam, tasarruf, tüketim, ekonomik büyüme, varlık değerleri ve mali dengenin yanı sıra nesiller arası ilişkiler üzerinde potansiyel etkileri olan bir toplumun ekonomik ve sosyal yapılarında ve işlevlerinde önemli değişiklikler getirir.
Paydaş analizi	Paydaş analizi, bir politika veya program geliştirirken ve/veya uygularken kimin çıkarlarının dikkate alınması gerektiğini belirlemek için nitel bilgileri sistematik olarak toplama ve analiz etme sürecidir. ¹²
Çift yönlü yaklaşım	Bu rehberde önerilen, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik "çift yönlü yaklaşım", yaşlanmayı toplumsal bir perspektiften (genel anlamda nüfusun yaşlanması) ve bireysel yaşam seyri perspektifinden ele alır.
Bütün-devlet yaklaşımı	Bütün-devlet yaklaşımı, ilgili bakanlıklardan (sağlık, sosyal işler, eğitim vb.) temsilciler ve yaşlanmayı anaakımlaştırmada ulusal istatistik kurumları gibi uzmanlaşmış kurumların temsilcileri dâhil olmak üzere ulusal ve yerel düzeyde yaşlanmayla ilgilenen ilgili devlet dairelerini içerir.
Bütün-toplum yaklaşımı	Bütün-toplum yaklaşımı, devletin, toplumun her düzeyinde devlet dışı paydaşlarla iş birliğini gerektirir.

¹² Schmeer, K. 1999.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Neden yaşlanmayı anaakımlaştırmamız gerekiyor?

UNECE bölgesindeki nüfus yaşlanmaktadır. Şu anda yaklaşık altı kişiden biri 65 yaşın üzerinde iken, bu durum 2030'a kadar beş kişiden biri ve 2050'ye kadar yaklaşık dört kişiden biri için geçerli olacaktır. Nüfusun yaşlanması toplumun tüm alanlarını etkilemekte ve iklim değişikliği ve hızlı dijitalleşme bağlamında gerçekleşmektedir. Bu karmaşık ve birbiriyle bağlantılı gelişmeler, Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ile uyumlu yenilikçi çözümler gerektirmektedir. Toplumların, sosyal güvenlik ve koruma sistemleri üzerindeki mali baskılar, değişen işgücü piyasası dinamikleri ve aile ve nesiller arası ilişkileri içeren bu demografik dönüşümün fırsatlarını değerlendirmek ve zorluklarını azaltmak için hem nüfusun yaşlanmasının hem de bireysel yaşam süresinin uzamasının sosyal ve ekonomik sonuçlarını öngörmesi ve bunlara uyum sağlaması gerekmektedir. Politika tepkilerini tasarlarken, herkesin yaşam boyu ve yaşı boyunca tam potansiyelini eşitlik ve güvenlik içinde ve kimseyi geride bırakmadan gerçekleştirebilmesini sağlamak önemlidir. Farklı yaş ve nüfus gruplarının (yaşlı bireyler, göçmenler vb.) ihtiyaçlarını ve haklarını dikkate alan ve yeni yasa ve programların onlar üzerindeki potansiyel etkilerini değerlendiren politika oluşturmanın önemi, COVID-19 salgını ışığında daha da belirgin hale gelmiştir.

UNECE Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi, yaşlanma sorunlarını stratejik olarak dikkate alarak ve tüm ilgili politika alanlarına ve her düzeyde entegre ederek, üye devletlerin nüfusun yaşlanmasına uyum sağlamasına ve her yaş için toplum yaratmasına destek olmak üzere geliştirilmiştir. Anaakımlaştırmanın önemi, yaşlanmayla ilgili çeşitli uluslararası çerçevelerde kabul edilmiştir. Yaşlanmanın anaakımlaştırılması, Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı (MIPAA), 2002 için UNECE Bölgesel Uygulama Stratejisinin (RIS) temel taahhütlerinden biridir. MIPAA/RIS uygulamasının son yirmi yılında, birçok ülke emeklilik sistemlerini, sağlık ve bakım sistemlerini ve işgücü piyasalarını nüfusun yaşlanmasına uyarlamak ve yaşlı bireylerin durumunu iyileştirmek için sektörler arası yaşlanma politikaları uygulamaya koymuştur. Ancak birçok durumda, politika alanları ve devlet seviyeleri arasında sistematik olarak koordinasyon ve politika tutarlılığının sağlanmasına vurgu yapılmamıştır. Yaşlanmayı anaakımlaştırmanın etkili olabilmesi için, bu çabanın siyasi taahhüt ve liderlik ile etkili koordinasyon mekanizmalarıyla desteklenmesi gerekir. Yaşa duyarlı analizler ve etki değerlendirmeleri, sistematik olarak yeni yasalara, politikalara ve programlara bilgi sağlamalı ve sağlam verilere ve bilgilere dayanmalıdır. Rehber, bu potansiyel eksikliklerin ve zorlukların sistematik olarak nasıl ele alınabileceği konusunda önerilerde bulunur.

Yaşlanmayı anaakımlaştırmak ne demektir?

Yaşlanmayı anaakımlaştırma, yaşlanma konularını tüm politika alanlarına ve tüm politika seviyelerine entegre etmeye yönelik bir strateji, süreç ve çok boyutlu çabadır. Rehber, yaşlanmayı hem toplumsal bir perspektiften (nüfusun yaşlanması) hem de bireysel yaşam seyri perspektifinden ele alan ve insanların yaşlandıkça değişen ihtiyaçlarını ve kapasitelerini dikkate alan bir "çift yönlü yaklaşım"ın anaakımlaştırmaya uygulanmasını önermektedir. Yaşlanmanın anaakımlaştırılması, beşikten mezara kadar hayatlarının farklı aşamalarındaki kişilerin somut ihtiyaçlarına ve haklarına göre şekillendirilmiş yaş grubuna özel politika önlemlerinin yerini almaz. Bunun yerine toplumsal cinsiyete duyarlı, hak temelli ve tüm nesillerin ihtiyaçlarını karşılayan tutarlı ve bütüncül bir yaşlanma politikası yaklaşımını teşvik ederek bireylerin hayatlarının farklı evrelerine sorunsuz geçişlerini sağlamaktadır.

Yaşlanmayı anaakımlaştırmanın faydaları arasında, politika yapımcıların tüm yaş gruplarının ihtiyaçlarına daha

etkin bir şekilde yanıt vermesini sağladığı için toplumla daha ilgili olan devlet politikasının geliştirilmesi yer almaktadır. Yaşlanmayı anaakımlaştırma, tüm nesilleri dikkate alarak ve yaş grupları içindeki ve arasındaki heterojenliği ve çeşitliliği kabul ederek nesiller arası dayanışmayı ve sosyal uyumu teşvik etmektedir. Politika alanları, devlet seviyeleri ve farklı paydaşlar arasında gelişmiş koordinasyon ve iş birliği yoluyla politika tutarlılığını ve entegrasyonunu geliştirirken, anaakımlaştırma daha kaliteli ve daha etkili kamu politikalarını teşvik etmektedir. Yaşlanmayı anaakımlaştırmanın nihai amacı, toplum içinde daha adil gelişimin tüm yaş gruplarının yararına olacağı, her yaş için bir toplum elde etmektir.

Rehberin Amacı

Rehberin amacı, hem bireysel yaşlanmanın hem de nüfusun yaşlanmasının sistematik olarak ele alınmasını ve daha geniş ulusal politikalara entegre edilmesini kolaylaştırmak için yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik stratejik bir çerçeve oluşturma konusunda devletlere destek olmaktır. Rehber, her üye devletin benzersiz olduğunu kabul eder ve anaakımlaştırma sürecini ülkelerin sahiplenmesinin önemini vurgular. "Herkes uyan tek" bir çözüm önermemekte, ancak her bir özel ülke bağlamına, devlet yapısına, ademi merkeziyetçilik düzeylerine, geleneklere ve kültürlere uyarlanabilecek yaklaşımlar önermekte ve paylaşmaktadır. Ülkeleri politikalarını, iyi çalışan ve anaakımlaştırma sürecini destekleyebilecek mevcut yapıları, süreçleri ve önlemleri dikkate alırken ve bunları geliştirirken, UNECE bölgesi için MIPAA/RIS, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve Birleşmiş Milletler Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı (2021-2030) gibi ilgili uluslararası çerçeveler ve girişimlerle uyumlu hale getirmeye teşvik eder.

Rehber, Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesi, uygulanması ve izlenmesinde katılımcı ve kapsayıcı süreçler yoluyla geniş paydaş katılımı için öneriler içerir. Bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımı yoluyla anaakımlaştırma çabalarının yatay ve dikey koordinasyonunu tavsiye etmektedirler. Rehberin temelini oluşturan temel ilkeler doğrultusunda, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin hak temelli, yaşam akışına yönelik, toplumsal cinsiyete duyarlı ve eşitlikçi olmasını sağlamaya vurgu yapılır.

Rehber, öncelikle, ülkelerinde anaakımlaştırma çabalarını geliştirmek veya uyarlamak isteyen, yaşlanmayla ilgili politikaların geliştirilmesinden, koordinasyonundan ve izlenmesinden sorumlu devlet personeli için bir araç olarak tasarlanmıştır. Rehber katılımcı ve kapsayıcı bir süreci desteklediğinden, ulusal ve yerel düzeydeki ilgili bakanlıklardan ve devlet kurumlarından uzmanlar ve yetkililer, sosyal ortaklar, sivil toplum kuruluşları, akademi, düşünce kuruluşları ve özel sektör temsilcileri gibi paydaşların ilgisini çekebilir.

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçevenin Geliştirilmesi

Rehber, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesinde beş bölümden oluşur. Her bölüm, ayrı ayrı dikkate alınabilen veya sırayla okunabilen bağımsız bir bölüm olarak sunulur.

Bölüm 1 – Başlangıç

Bölüm 1, paydaşların katılımını ve siyasi taahhüdünü güvence altına almak için yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik durumu ortaya koymaya odaklanır. Önerilen eylemler, bir paydaş haritalaması ve analizi ile Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine öncülük edecek, koordine edecek ve girdi sağlayacak bir çekirdek gruptan ve daha geniş paydaş ağından oluşan bir ekibin kurulmasını içerir. Bölüm 1, paydaş analizinin sonuçları ve paydaş katılımı planlarının yanı sıra gerekçeyi, amaçları, hedefleri, kapsamı, bütçeyi ve zaman çizelgelerini detaylandıran, gelişim için bir teklif ve çalışma planıyla sonuçlanır.

Bölüm 2 – Analiz

Bölüm 2, bir durum analizi yapmayı ve politika bağlamı, veri durumu ve mevcut anaakımlaştırma mekanizmalarını kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi önerir. Analizin amaçları, anaakımlaştırma süreci ve uygulamasındaki boşluklar, yürürlükteki yaşlanmayla ilgili politikalar, kapsanan sektörler ve ilgili ulusal ve uluslararası politika çerçeveleri ve politika tutarlılığını sağlamak için yaşlanmayla ilgili önceliklerin entegre edilmesi ve/veya bunlarla uyumlu hale getirilmesi gereken stratejiler hakkında kapsamlı bir genel bakış elde etmektir.

Bölüm 3 - Vizyon ve Yönergeler

Bölüm 3, Bölüm 2'de toplanan kanıtlara ve belirlenen boşluklara dayanarak, Stratejik Çerçeve için amaçlar, hedefler ve beklenen sonuçları formüle eder. Bölüm 3, mümkün olduğu ölçüde mevcut yaklaşımlar üzerine inşa etmeyi, kalan boşlukları ele almayı ve henüz durumun böyle olmadığı politika alanları/düzeyleri aracılığıyla yaşlanmayla ilgili sorunları ele almayı önerir. Bölüm 3'te önerilen eylemler, bir vizyon beyanı formüle etmeyi ve çerçeve için amaçları, hedefleri ve beklenen sonuçları tanımlamayı destekler.

Bölüm 4 – Faaliyetlerin Tanımlanması

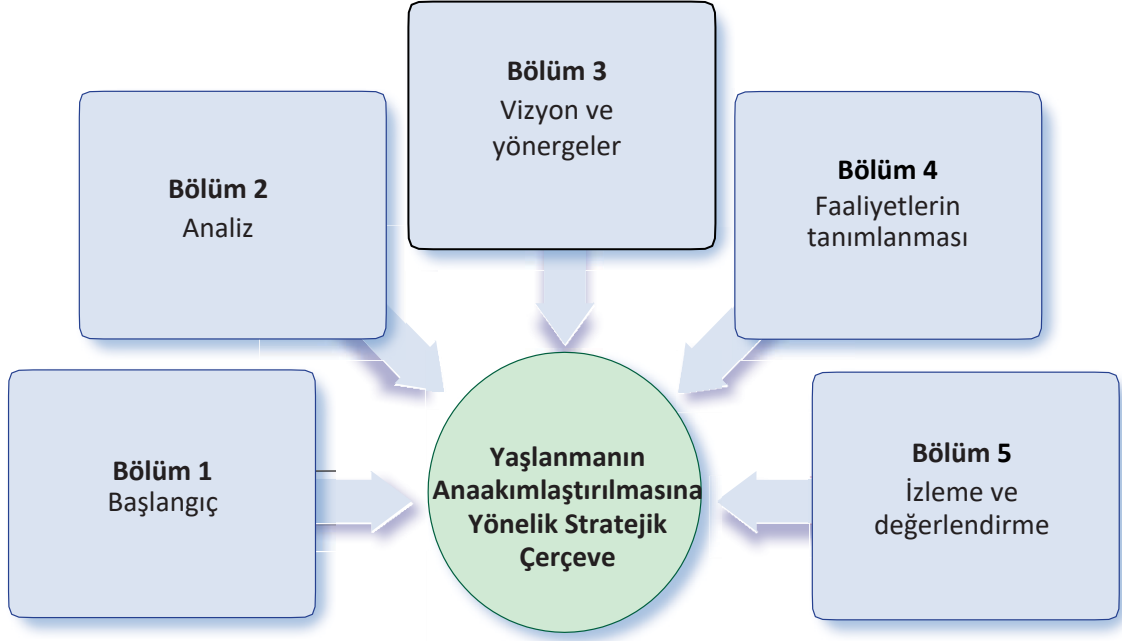
Bölüm 4, yaşlanmanın tüm politika alanlarında ve devletin her düzeyinde ele alınmasını ve uygulayıcı ortakların bunu yapacak kapasite ve kaynaklara sahip olmasını sağlayan somut kısa, orta ve uzun vadeli faaliyetlerin belirlenmesine odaklanır. Önerilen eylemler, çerçevenin uygulanması için bir koordinasyon mekanizmasının kurulmasını ve Bölüm 3'te formüle edilen amaçlara, hedeflere ve beklenen sonuçlara ulaşmak için faaliyetleri, beklenen çıktıları, zaman çizelgelerini ve uygulayıcı ortakları detaylandıran bir uygulama planının üretilmesini içerir.

Bölüm 5 – İzleme ve Değerlendirme

Bölüm 5, hem tanımlanmış faaliyetler, çıktılar ve beklenen sonuçlar (izleme) üzerindeki ilerlemenin sürekli olarak değerlendirilmesi hem de belirtilen amaç ve hedefler ışığında faaliyetlerin uygunluğunun, etkililiğinin, verimliliğinin ve etkisinin periyodik olarak incelenmesinin (değerlendirme) sağlanmasını önerir. İzleme ve değerlendirme mekanizması, öğrenilen derslerin kaydedilmesini ve anaakımlaştırma çabalarının sürekli olarak ayarlanması ve iyileştirilmesinin eklenmesini sağlamalıdır. Önerilen eylemler, ilgili çıktı ve sonuç göstergelerinin geliştirilmesini, veri toplama planlarını ve bir raporlama yapısı ve formatının tanımını içerir.

Beş bölümün sonuçları, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin ana içeriğini sağlayacak ve nihai bir belgede sunulabilecektir.

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçevenin Beş Bölümü

Neden yaşlanmayı anaakımlaştırmamız gerekiyor?

İnsanlar daha uzun yaşamakta ve yaşlı bireylerin sayısı ve payı artmaktadır. 65 yaş ve üstü bireyler, 2019'da UNECE bölgesinde nüfusun yaklaşık yüzde 17'sini oluşturuyordu. Bu oranın 2030'da yüzde 21'e, 2050'de yüzde 24'e çıkması bekleniyor.¹³ Nüfusun yaşlanması, işgücü ve finansal piyasaları, eğitim sistemlerini, mal ve hizmetlere olan talebi, aile yapılarını, toplumsal cinsiyet ve nesiller arası ilişkileri dönüştürme potansiyeliyle toplumun tüm alanlarını etkilemiştir ve etkilemeye devam edecektir.

Daha uzun yaşamlar, zorlukların yanı sıra fırsatları da barındırır. Uzun ömür, tıbbi, sosyal ve ekonomik ilerleme açısından büyük bir başarıdır. Birey olarak yaşlılar ailelerine, toplumlarına, ekonomiye ve genel olarak topluma önemli katkılarda bulunurlar. Girişimciler, çalışanlar ve tüketiciler olarak yenilikleri ve yeni pazarları teşvik ederek ekonomiye değer katarlar. Gönüllü olarak ve sivil toplum kuruluşlarına katılımlarıyla önemli roller üstlenirler. Ayrıca, aile üyelerine ücretsiz bakıcı ve aileleri için destekçi olarak sorumluluklar üstlenirler.

Yaşlı bireyler, ancak fırsatlarını sınırlayan engellerle karşılaşmadıklarında uzun ömürlü olma potansiyelini tam ve anlamlı bir şekilde gerçekleştirebilirler. 'Genç ve sağlıklı'nın norm olduğu toplumlarda, yaşlı bireylerin ihtiyaçları, tercihleri ve hakları genellikle göz ardı edilir. Birçok yaşlı birey yaşlandıkça yoksulluk, sosyal izolasyon, istismar ve diğer faktörlerin yanı sıra yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, etnik köken, din ve engellilik gibi temel haklarını baltalayan ve sağlıklı yaşlanma fırsatlarını ve topluma katkılarını sınırlayan ayrımcılıkla ilgili kesişen zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu çeşitli bileşik zorlukların ele alınması ve yaş ayrımcılığının üstesinden gelinmesi, her yaşta insanın bireysellik ve çeşitliliğine ilişkin insan haklarına saygı duyan ve cinsiyet ve sağlık açısından eşitlikçi, ekonomik açıdan sağlam ve nesiller arası adil çözümler gerektirir. Bu çözümler, yaşlı bireylerin seçilmiş kimliklerini ve yaşam tarzlarını içermelidir. Bu, herkesin haysiyetle ve güvenlik içinde yaşlanabilmesini sağlamak için yaşlı bireylerin durumu, koşulları ve ihtiyaçlarının net bir şekilde anlaşılmasını gerektirir.¹⁴ Sağlayıcı önlemler alınırsa yaşlı bireyler sürdürülebilir ve kapsayıcı toplumlara ulaşmada önemli bir varlık olabileceği de, yaşlanan toplumları ve yaşlı bireyleri ilgilendiren konular hala dikkat ve kaynak eksikliğinden muzdariptir.

Toplumların, fırsatları değerlendirmek ve zorlukları hafifletmek için hem bireysel yaşlanmanın hem de nüfusun yaşlanmasının sosyal ve ekonomik sonuçlarını tahmin etmesi ve bunlara uyum sağlaması gerekir. Yaşlanan toplumların geçirmekte olduğu demografik değişimler, sağlık ve sosyal bakım sistemlerini, sosyal güvenliği ve sosyal korumayı etkileyen mali baskıların yanı sıra kamu borcunu önemli ölçüde artırması ve gelecekte ekonomik performansı ve sosyal refahı etkilemesi beklenen COVID-19 salgını ışığında aile ve nesiller arası ilişkiler ve işgücü piyasası ve ekonomik performans için zorluklar yaratmaktadır.

¹³ Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı, 2019

¹⁴ Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu, 2009.

Bir dizi uluslararası politika çerçevesi ve girişimi, nüfusun yaşlanmasına müdahale ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması ve haklarının korunması için politika yönergeleri sağlamıştır. Yaşlanmaya ilişkin ilk uluslararası politika çerçevesi olarak 1982'de onaylanan Viyana Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı, Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı ve 2002 tarihli UNECE Bölgesel Uygulama Stratejisi, yaşlı bireyleri destekleyen ve her yaş için toplumlar oluşturmaya doğru ilerleyen önemli planları temsil etmektedir. MIPAA'nın benimsenmesiyle, devletler ilk kez yaşlanmayla ilgili sorunları daha geniş bir sosyal ve ekonomik kalkınma ve insan hakları yelpazesine ilişkilendirmeyi taahhüt etmiştir. Bugüne kadar MIPAA, yaşlanmayla ilgili politikaya rehberlik eden başlıca uluslararası politika çerçevesi olmaya devam etmektedir. UNECE bölgesinde, uygulanması, periyodik olarak gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi, UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu (SWGGA) tarafından kolaylaştırılmaktadır. Küresel düzeyde, devletler ve sivil toplum kuruluşları, 2010 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kurulan Yaşlanma Açık Uçlu Çalışma Grubu'nda, yaşlı bireylerin insan haklarına ilişkin mevcut uluslararası çerçeveyi değerlendirmekte, boşlukları tespit etmekte ve bunların en iyi nasıl ele alınacağını düşünmektedir. Temel politika yönergeleri ayrıca Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 2002 Aktif Yaşlanma Politika Çerçevesi'nde, DSÖ'nün Yaşlanma ve Sağlıkla İlgili Küresel Stratejisi ve Eylem Planı'nda (2016-2020) ve son olarak Birleşmiş Milletler Sağlıklı Yaşlanma On Yılı (2021-2030) teklifinde ana hatlarıyla belirtilmiştir.¹⁵ Sosyal güvenlik, yaşam boyu öğrenme ve erişilebilir ve güvenli yerel ortamlar gibi yaşlanmayla ilgili hususlar, ülkeleri "kimseyi geride bırakmama" taahhüdü etrafında birleştiren ve herkesin haysiyet, eşitlik ve sağlıklı bir çevre içinde potansiyelini gerçekleştirmesini sağlamaya kararlı olan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin daha geniş küresel çerçevesine dâhil edilmiştir.

Yaşlanmayı anaakımlaştırmanın önemi, küresel olarak ve UNECE bölgesinde ilgili uluslararası çerçevelerde ve diyaloglarda kabul edilmiştir (daha fazla ayrıntı için Ek 2'ye bakınız). Bununla birlikte, yaşlanmayı toplumun her düzeyinde ve tüm düzeylerinde anaakımlaştırmaya yönelik bütüncül bir yaklaşım ve devlet politikası çoğu ülkede sistematik olarak takip edilmemiştir. Yaşlanmaya ilişkin ulusal politikalar, yürürlükte oldukları yerlerde, birden fazla politika alanını kapsamaktadır. Yine de, yaşlanmayla ilgili politikalar büyük ölçüde sektörel çabalar olmaya devam ediyor ve stratejik olarak yaşlanan nüfusun hem toplumsal hem de bireysel yönlerini ele almak yerine genellikle bir grup olarak yaşlı bireylere odaklanıyor. Sonuç olarak, bugüne kadar çok az ülke yaşlanmayı, toplumların tüm yönleri için geniş kapsamlı etkileri olan dönüştürücü bir güç olarak değerlendirip ele alırken, birçoğu henüz bunu ele almak için kapsamlı, bütüncül politika yaklaşımları geliştirmemiştir. Uluslararası düzeyde, bu, sürdürülebilir kalkınmada kilit bir faktör olarak demografik değişimi ele almayan ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin bir seçiminde yaşlı bireylerden yalnızca savunmasız bir grup olarak bahseden 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi tarafından örneklenmektedir. Demografik değişikliklere, nüfusun yaşlanmasına ve yaşlı bireylere yönelik bu sınırlı dikkat, yaşlı bireylerden ve nüfusun yaşlanmasından söz edilirken bahsedilme eğiliminde olan gönüllü ulusal incelemelerde yansıtılmaktadır.

¹⁵ Dünya Sağlık Örgütü, 2002; Dünya Sağlık Örgütü 2017; <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>

Nüfusun yaşlanmasına ve insanların yaşamları boyunca ihtiyaçlarına, tercihlerine ve haklarına ve bireysel yaşlanma yörüngelerine yanıt vermek, devlet politikasında, toplumsal farkındalıkta ve tutumlarda ve nesillerin birlikte yaşama biçiminde köklü bir düzenleme yapılmasını gerektirir. Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını ve haklarını ele almak için hedeflenen politikalar ve önlemler önemini korurken bu çabalar, tüm nesiller için ve eğitim sistemleri, işgücü piyasaları, sosyal ve kültürel yaşam ve mal ve hizmetlere yönelik değişen talep ve ihtiyaçlar da dâhil olmak üzere tüm politika alanlarında demografik değişimin dinamiklerini ve sonuçlarını dikkate alan daha geniş bir politika stratejisinin parçası olmalıdır. Sonuç olarak, bu, ekonomileri ve toplumları demografik değişimle uyumlu hale getirmeye ve her yaş için bir topluma ulaşmayı desteklemeye yardımcı olabilir.¹⁶

COVID-19 salgını, yaşlanmayı anaakımlaştırmanın önemine özel bir ışık tutmuştur. Pandeminin etkisine ilişkin erken araştırmalar, yaşlı bireyler için orantısız şekilde ciddi hastalık ve ölüm riskini ortaya çıkarmıştır. Buna rağmen, yaşlı bireyler arasında en savunmasız olanların toplandığı kurumlar - bakım evleri - erken acil durum müdahalesinde büyük ölçüde göz ardı edilmiştir. Birçok ülkede, uzun süreli bakım sektörü koordineli rehberlikten ve gerekli bilgilere erişimden, enfeksiyon kontrol önlemlerinden ve koruyucu ekipmandan yoksun kalmıştır ve bu da en yaşlı olanlar arasında birçok önlenemez ölümle sonuçlanmıştır. Bu, özellikle sağlık ve sosyal bakım sektörleri arasında sektörler arası eşgüdümün önemini vurgulayarak devlet önlemlerinin en savunmasız kişilerin özel ihtiyaçlarına ve haklarına etkili bir şekilde yanıt vermesini sağlamaktadır. Salgının toplumlar üzerinde uzun süreli bir etkiye sahip olması beklenmekte ve uluslararası, ulusal ve alt-ulusal düzeyde kısa ve uzun vadeli politika tepkileri çağrısında bulunmaktadır. Pandemiden öğrenilen uygun insani, sağlık, sosyal ve ekonomik önlemler, önümüzdeki yıllarda ileriye daha iyi inşa etmek için diğer yaş gruplarıyla birlikte yaşlı bireylerin de ihtiyaçlarını ve haklarını dikkate almalıdır.¹⁷

Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasını tanımlamak

Yaşlanmayı anaakımlaştırma, “yaşlanma konularını tüm politika alanlarına ve tüm politika düzeylerine entegre etmeye yönelik bir strateji, süreç ve çok boyutlu çaba” olarak tanımlanmıştır.¹⁸

Her yaş için toplumlara doğru ilerlemek, hem nüfusun yaşlanmasına - ve toplumların buna hazırlanma ve uyum sağlama ihtiyacına - hem de ileri yaş da dâhil olmak üzere yaşam boyunca bireylerin değişen ihtiyaç ve tercihleriyle bireysel yaşlanmaya dikkat etmeyi gerektirir. Yaşlanmanın her iki boyutunun aynı anda anaakımlaştırılması; kapsayıcı, hak temelli, yaşam seyri odaklı ve ilgili tüm devlet ve devlet dışı paydaşların katılımına dayanan kesişen bir yaklaşımı gerektirir.

¹⁶ 23 UNECE üye devletin katkıda bulunduğu, 2019'da UNECE bölgesindeki anaakımlaştırma uygulamalarının bir envanteri yapıldı. Ülke notlarının bir listesi Ek 1'de yer almaktadır.

¹⁷ Birleşmiş Milletler, 2002; Venne, R., 2009.

¹⁸ Bu tanım, 2009 yılında UNECE 1 No'lu Politika Özeti Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması'nda kullanılmıştır ve Robert Venne (Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı) tarafından “Yaşlı bireylerin endişelerinin sosyal kalkınma gündemine dâhil edilmesi”nde önerilen tanımdan türetilmiştir. 2009). Anaakımlaştırma kavramının uluslararası çerçevelerde nasıl geliştiğine dair tarihsel bir genel bakış için ayrıca Ek 4'e bakınız.

Metin Kutusu 1. Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik 'çift yönlü yaklaşım'

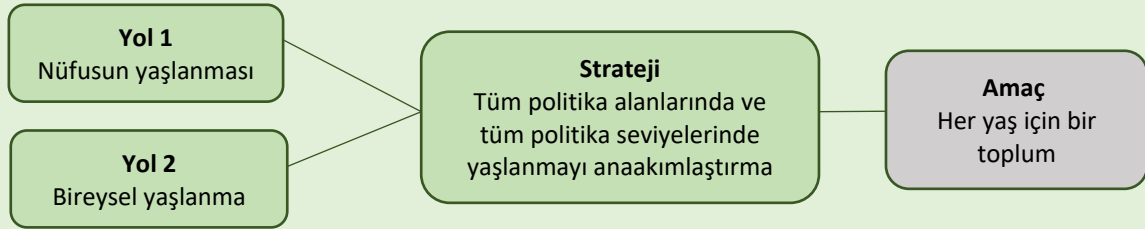
Bu rehberde önerilen, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik "çift yönlü yaklaşım", yaşlanmayı toplumsal bir perspektiften (genel anlamda nüfusun yaşlanması) ve bireysel yaşam seyri perspektifinden ele alır.

Toplumsal bakış açısı - nüfusun yaşlanması

İlk yol, nüfusun yaşlanması ile toplumsal gelişme arasındaki karşılıklı ilişkileri yansıtır. Nüfusun yaşlanmasının, işgücü ve finansal piyasalar, eğitim, konut, ulaşım, sağlık ve sosyal bakım gibi mal ve hizmetlere olan talebin yanı sıra aile ve nesiller arası ilişkiler dâhil olmak üzere toplumun hemen hemen tüm sektörleri üzerinde etkileri vardır. Aynı zamanda, küresel "uzun ömür devrimi"nin kökleri sosyal, ekonomik ve bilimsel ilerlemededir. Yaşlanma, çeşitli sektörleri kapsadığı için, yaşlanmayı anaakımlaştırma, nüfusun yaşlanması ile genel olarak toplum arasındaki çok yönlü etkileşimleri dikkate almalıdır.

Bireysel bakış açısı – yaşam boyunca değişen ihtiyaçlar ve kapasiteler

İkinci yol, yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere tüm yaş gruplarının ihtiyaçlarının politika oluşturmanın tüm aşamalarında dikkate alınmasını sağlamayı amaçlamaktadır. İnsanların yaşlandıkça değişen ihtiyaçlarını, kapasitelerini ve çeşitliliklerini anlamak, hizmetlerin tasarımı ve sağlanmasında kritik öneme sahiptir. Paydaşların anlamlı katılımı tüm alanlarda ve devlet düzeylerinde politika ve programların hak temelli olmasını ve tüm yaş gruplarının ihtiyaç ve tercihlerine duyarlı olmasını ve yaşlı bireylerin özel endişelerini içermesini sağlamanın anahtarıdır.

Karmaşık ve doğası gereği birbirine bağlı olan yaşlanmayla ilgili fırsatlar ve zorluklar, tüm politikalarda, programlarda ve uygulamalarda ve devletin tüm düzeyinde koordineli ve kesişen bir şekilde sistematik olarak ele alınmalıdır. Anaakımlaştırma, farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarını, tercihlerini ve haklarını ve bunların devlet politikasından nasıl etkilendiğini sistematik olarak dikkate almalıdır. İlgili tüm hususların dikkate alındığından emin olmak için, yaşlanmayı anaakımlaştırma, ilgili tüm paydaşların ve yaş gruplarının politika oluşturma sürecine katılımına öncelik vermelidir. Anaakımlaştırma çabaları, yaşla ilgili ve yaşa göre ayrıştırılmış veri ve kanıtlarla daha fazla bilgilendirilmelidir.

Yaşlanmanın anaakımlaştırılması, yaşamlarının farklı evrelerindeki kişilerin somut ihtiyaçlarına ve haklarına göre şekillendirilmiş, yaş grubuna özgü politika önlemlerinin yerini almaz. Bunun yerine, nesiller arası eşitliği sağlarken, tüm nesillerin ihtiyaçlarına hitap eden ve bireylerin yaşamlarının farklı evrelerinde ve bireysel yaşlanma yörüngelerinde sorunsuz geçişlerini sağlayan tutarlı bir stratejiyi teşvik eder. Yaşlanmayı anaakımlaştırmanın nihai amacı, toplum içinde daha adil gelişimin tüm yaş gruplarının yararına olacağı, her yaş için bir toplum elde etmektir.¹⁹

Yaşlanmayı anaakımlaştırmak için stratejik bir çerçeve bu süreci kolaylaştırabilir. Bu çabadaki ülkeleri desteklemek için, UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu bu belgede sunulan rehberi geliştirmiştir.

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberinin Amacı

Bu rehberin amacı, hem bireysel yaşlanmanın hem de nüfusun yaşlanmasının sistematik olarak ele alınmasını ve daha geniş ulusal politikalara entegre edilmesini kolaylaştırmak için yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik stratejik bir çerçeve oluşturma konusunda devletlere destek olmaktır. Rehber, her üye devletin benzersiz olduğunu kabul eder ve anaakımlaştırma sürecinde ülkelerin tasarruf etme yetkisinin önemini vurgular. "Herkes uyan tek" bir çözüm değil, her bir özel ülke bağlamına, devlet yapısına, ademi merkeziyetçilik düzeylerine, geleneklere ve kültürlere uyarlanabilecek yaklaşımlar önermekte ve paylaşmaktadır. Ülkeleri, iyi çalışan ve anaakımlaştırma sürecini destekleyebilecek mevcut yapıları, süreçleri ve önlemleri dikkate alırken ve bunları temel olarak politikalarını ilgili uluslararası çerçeveler ve MIPAA/RIS, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve Birleşmiş Milletler Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı gibi girişimlerle uyumlu hale getirmeye teşvik ederler. Kullanılan metodoloji ve bu rehberin geliştirilmesinin temelini oluşturan ilkeler Ek 1'de detaylandırılmıştır. Ek 5'te UNECE üye devletleri tarafından anaakımlaştırma uygulamalarının çeşitli örnekleri paylaşılmıştır.

Rehber kimlere yöneliktir?

Rehber, öncelikle, ülkelerinde anaakımlaştırma çabalarını geliştirmek veya uyarlamak isteyen, yaşlanmayla ilgili politikaların geliştirilmesinden, koordinasyonundan ve izlenmesinden sorumlu devlet personeli için bir araç olarak tasarlanmıştır. Rehber katılımcı ve kapsayıcı bir süreci desteklediğinden, ulusal ve yerel düzeydeki bakanlıklar ve devlet kurumlarından uzmanlar ve yetkililer, sosyal ortaklar, sivil toplum kuruluşları, akademi, düşünce kuruluşları ve özel sektör temsilcileri gibi paydaşların ilgisini çekebilir.

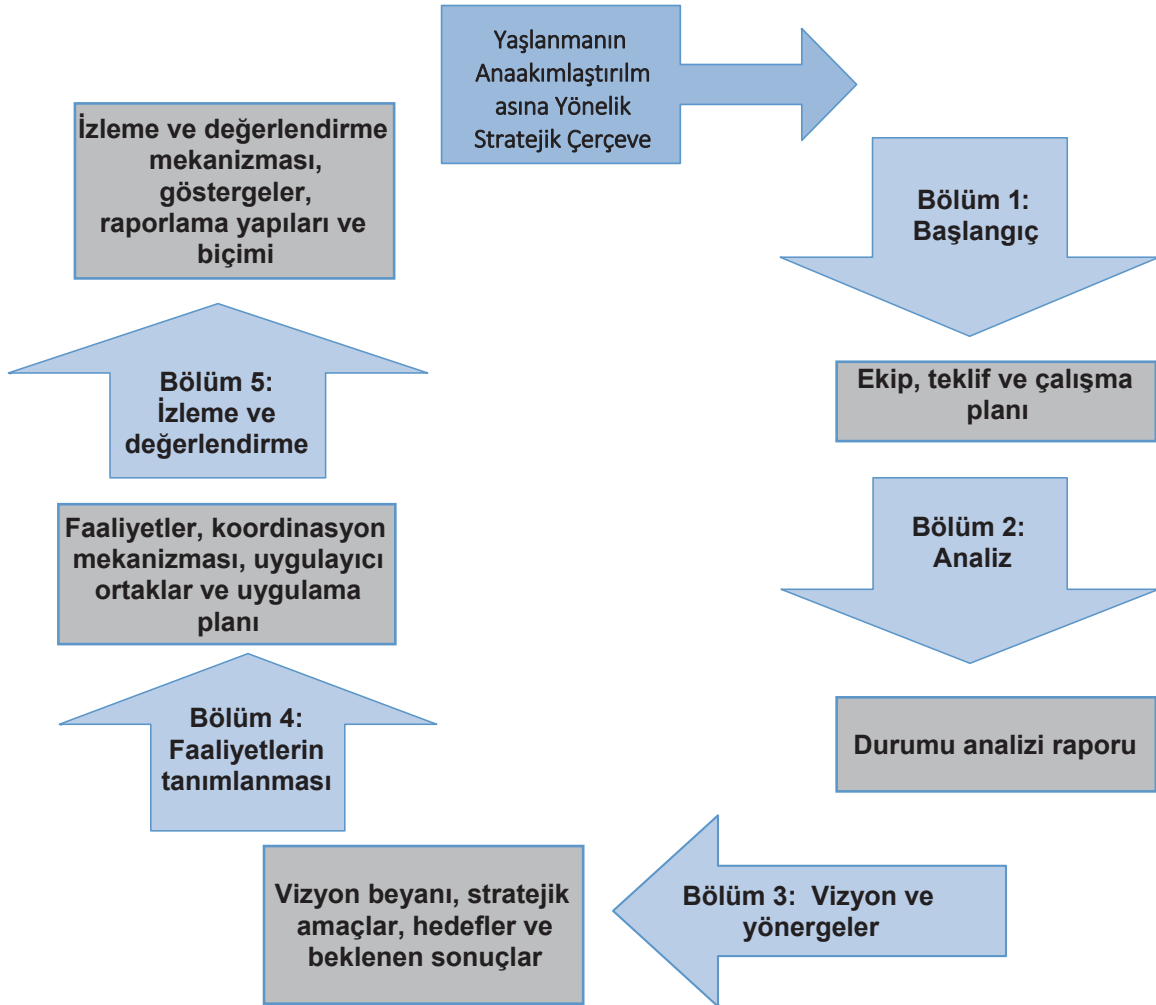
¹⁹ Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu, 2009

YAŞLANMANIN ANAAKIMLAŞTIRILMASINA YÖNELİK STRATEJİK ÇERÇEVE

Yaşlanmanın anaakımlaştırılması için stratejik bir çerçeve geliştirmenin başlangıç noktası, mevcut yaşlanmayla ilgili politikanın, toplumları nüfusun yaşlanmasının etkilerine hazırlamada ve her insanın yaşam seyri boyunca potansiyelini tam olarak gerçekleştirmesini ve her yaş için bir toplum yaratmak için daha sistematik ve kapsamlı bir yaklaşım benimsemeye ihtiyaç olduğunu sağlamada yeterince ileri gitmediği gözlemdir. Başlangıç noktası her ülkede farklı olacaktır. Rehberde sunulan bölümler, bir ülkenin yaşlanmayla ilgili politikaya yönelik mevcut yaklaşımının güçlü ve zayıf yönlerini ve boşlukları belirlemek ve bunları ele almak için yaşlanma alanındaki politika yapıcılara rehberlik sağlar.

Rehber, tüm politika alanlarında ve devletin tüm düzeylerinde hem bireysel yaşlanmayı hem de nüfusun yaşlanmasını sistematik olarak ele almak için yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik stratejik bir çerçevenin geliştirilmesini teşvik eder. Her biri, süreci destekleyen önerilen eylemleri özetleyen beş bölümden geçer. Her bölüm, ayrı ayrı dikkate alınabilen veya sırayla okunabilen bağımsız bir bölümde geliştirilmiştir.

Şekil 1. Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve Geliştirmenin Aşamaları

Bölüm 1: Başlangıç

Bölüm 1, siyasi taahhüdün sağlanmasına ve Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesi için zeminin hazırlanmasına odaklanır. Önerilen eylemler, paydaşların katılımını ve gerekli kaynakları güvence altına almak için yaşlanmayı anaakımlaştırmayı savunmayı; paydaş haritalaması ve analizi yapmayı, çekirdek grup ve paydaş ağından oluşan bir ekip oluşturmayı; Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'yi geliştirmeye yönelik bir teklif ve çalışma planında paydaş katılımı için gerekçe, amaç, hedefler, kapsam, bütçe, zaman çizelgeleri ve planların tanımlanmasını içerir.

Bölüm 2: Analiz

Bölüm 2, Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesi için bir temel oluşturan mevcut duruma ilişkin bir genel bakış ve analiz sunmayı önerir. Önerilen eylemler; politika bağlamının, mevcut anaakımlaştırma mekanizmalarının ve veri durumunun kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini; mevcut ve/veya planlanan politika eylemlerinin nüfusu ve bireysel yaşlanmayı kapsayıp kapsamadığını belirlemek için ilgili mevzuatın, devlet politika belgelerinin, ilerleme raporlarının ve araştırma çalışmalarının haritalandırılması ve gözden geçirilmesini; yaşlanma sorunlarının politikalara ve programlara ne ölçüde entegre edildiğini analiz etmeyi; ilgili yasa, politika ve programların yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere farklı yaş gruplarının durumu üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi ve bulguların bir durum analizi raporunda özetlenmesini içerir.

Bölüm 3: Vizyon ve Yönergeler

Bölüm 3, Stratejik Çerçeve için vizyon ve stratejik yönleri belirlemeye odaklanır. Vizyon ve yönergeler, yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere kilit paydaşların katılımıyla geliştirilmelidir. Önerilen eylemler bir vizyon beyanının formüle edilmesini, bir istişare sürecinin organize edilmesini ve her yaş için bir topluma ulaşmayı amaçlayan kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri içeren, sonuca dayalı stratejik amaç ve hedeflerin belirlenmesini içerir.

Bölüm 4: Faaliyetlerin Tanımlanması

Bölüm 4, stratejik amaçların, hedeflerin ve beklenen sonuçların gerçekleştirilmesine yardımcı olabilecek somut faaliyetlerin tanımlanmasına odaklanır. Önerilen eylemler, anaakımlaştırmanın uygulanmasını koordine etmek için bir mekanizma oluşturulmasını; bilinçlendirme faaliyetleri geliştirilmesini; mevcut ve planlanan politika ve programların yaşa duyarlı analizlerini ve etki değerlendirmelerinin yürütülmesini ve kapasite geliştirme önlemleri önermeyi içerir. Faaliyetlerin ve çıktıların ayrıntılı bir tanımına ek olarak, Bölüm 4'te önerilen eylemler, uygulayıcı ortaklara, kaynaklara ve Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve için bir uygulama planında detaylandırılabilir zaman çizelgelerine sorumlulukların atanmasını içerir.

Bölüm 5: İzleme ve Değerlendirme

Bölüm 5, ilerlemeyi ölçmek, değerlendirmek, uyarlamak ve sürekli olarak yaşlanmayı anaakımlaştırmayı iyileştirmek için bir izleme ve değerlendirme mekanizmasının kurulmasını önermektedir. Önerilen eylemler, göstergelerin ve veri kaynaklarının belirlenmesini ve bir raporlama yapısı ve biçimine karar verilmesini içerir. İzleme ve değerlendirme mekanizmaları, faaliyetlerdeki ilerlemenin ölçülmesine, uygulama derslerinin alınmasına ve Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve’de olası ayarlamaların ve iyileştirmelerin desteklenmesine yardımcı olur.

BÖLÜM 1 – BAŞLANGIÇ

Bu bölüm ne hakkında?

Amaç: Siyasi taahhüdü sağlamak ve Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'yi geliştirmek için zemin hazırlamak.

İçerik: Süreci başlatmak için, yaşlanmayı anaakımlaştırmayı savunmak ve gerekli siyasi taahhüt ve kaynakları sağlamak; paydaş analizi yapmak ve paydaş katılımını belirlemek; Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine liderlik edecek ve koordine edecek bir ekip kurmak; sürecin gerekçesini, amacını, kapsamını ve zaman çizelgesini belirlemek ve bir teklif ve çalışma planı hazırlamak gibi bir dizi açının dikkate alınması gerekir.

Sonuç: Siyasi taahhüt, ekip, teklif ve çalışma planı.

Giriş

Artan yaşlanan nüfusa hem toplumsal hem de bireysel bir bakış açısıyla yanıt verebilmek için yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik bütünsel bir yaklaşım gereklidir. Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin genel amacı, yaşlanmayla ilgili önceliklerin tüm ilgili ulusal ve yerel politikalara, planlara, stratejilere ve her yaş için bir toplum yaratmaya dair önlemlere entegrasyonunu desteklemektir.

Metin kutusu 1.1. Başlangıç için yol gösterici sorular

- Yaşlanmayı belirli ülke bağlamında anaakımlaştırmanın faydaları nelerdir?
- Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik güçlü bir argüman nasıl sunulur?
- Devlette kimlerin ikna edilmesi gerekiyor?
- Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine kimlerin dâhil olması gerekiyor?
- Hangi uluslararası çerçeveler ve taahhütler dikkate alınabilir?
- Stratejik Çerçeve'nin kapsamı ve zaman çizelgesi ne olmalıdır?

Anaakımlaştırmayı kolaylaştırmak için bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımı tavsiye edilmektedir. (Metin kutusu 1.2). Bu yaklaşım, sağlık, sosyal kalkınma ve uyum, gençlik ve toplumsal cinsiyet, istihdam, eğitim ve yaşam boyu öğrenme, finans, kentsel planlama, iklim değişikliği, konut, ulaşım, sivil katılım, nüfus ve istatistikten sorumlu olanlar (tüm devlet) gibi farklı devlet daireleri; devletin farklı seviyeleri (ulusal, alt-ulusal) ve gençlerin ve yaşlı bireylerin, sivil toplumun, bilim/araştırma topluluğu ve özel sektörün katılımı dâhil olmak üzere devlet ve devlet dışı paydaşlar (tüm toplum) arasında iletişim, koordinasyon ve iş birliği için bir mekanizma kurmayı gerektirir. Bütün-toplum yaklaşımının önemli bir unsuru, paydaş katılımı ve Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik

Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine aşağıdan yukarıya katılımıdır.²⁰ Bu katılımcı ve kapsayıcı yaklaşımı uygulamak için, çerçeveyi geliştirecek ve uygulanmasını denetleyecek bir ekip oluşturmak adına bir paydaş haritalaması ve analizi gereklidir. Ek 5, bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımının bir örneğini içermektedir.

Metin kutusu 1.2. Bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımı

Yaşlanmayı her düzeyde anaakımlaştırmak, ilgili devlet dairelerini ve ilgili bakanlıkları ve ulusal istatistik kurumları gibi uzman kuruluşların temsilcilerini dâhil eden bütüncül bir devlet yaklaşımını gerektirir. Ulusal ve yerel anaakımlaştırma çabaları arasında uyumu sağlamak için yerel düzeydeki (bölgesel ve yerel yönetim) temsilcilerin katılımının yanı sıra Parlamento'nun katılımı dikkate alınmalıdır. Bütün-toplum yaklaşımı, sivil toplum kuruluşlarının dâhil edilmesini amaçlar.

Bu yaklaşımlar, hem devlet hem de toplumsal perspektifleri dikkate alan ve yaşlanma önceliklerinin sistem çapında birleştirilmesini sağlayan Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçevenin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Aynı zamanda farkındalığı teşvik edebilir ve nihayetinde yaşlanmanın ilgili kurumsal yetki, politika ve programlara dâhil edilmesini destekleyebilir. Devletin en üst düzeyinde kurulmuş bir koordinasyon mekanizması, kesişen (yatay) ve çok seviyeli (dikey) koordinasyon, eylemlerin düzenlenmesi ve iş birliği yoluyla tutarlılığın sağlanmasına yardımcı olabilir.

Yatay koordinasyon

Bireysel ve nüfusun yaşlanmasıyla ilgili öncelikler, çeşitli sektörler ve hizmetler arasında bölünerek, faaliyetlerin koordinasyonunu ve finans, ekonomiden sorumlu olanlar ve küçük ve orta ölçekli işletmeler, ulaşım, çevre, kültür, istatistik, sağlık, sosyal refah, içişleri, cinsiyet, konut, tarım, eğitim ve hukuk işleri ile ilgili sivil toplum kuruluşları (sendikalar, işveren örgütleri ve medya) gibi çok çeşitli devlet daireleri ve kurumları arasında iş birliğini gerektirmektedir.

Dikey koordinasyon

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçevenin geliştirilmesine devlet yetkililerinin ve yerel paydaşların dâhil edilmesi önerilmektedir. Koordineli bir süreç, ulusal ve yerel anaakımlaştırma çabaları arasındaki uyumu geliştirir. Bu nedenle, alt ulusal devlet temsilcilerinin, yerel yönetim görevlilerinin veya yerel sivil toplum örgütlerinin dâhil edilmesi ve katılımının sağlanması, dikey koordinasyonun sağlanması için kritik öneme sahiptir.

²⁰ MIPAA'nın gözden geçirme ve değerlendirme çalışmalarında aşağıdan yukarıya katılımcı bir yaklaşım teşvik edilmiştir. MIPAA'yı uygulamaya yönelik ulusal çabaların derinlemesine değerlendirilmesi için kullanıldığı için metodolojik bir işlevi vardır. İkinci olarak, yaşlı bireyleri kendi adlarına eylemlere doğrudan dâhil etmeye yardımcı olur ve böylece uygulama çabalarına katılımlarını teşvik eder. Bu yaklaşım, yaşlı bireylerin ihtiyaç ve beklentilerini görünür kılmaya yardımcı olurken, aynı zamanda topluluk ve yerel gerçeklerden içgörüler sağlar. MIPAA'ya ek olarak, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin 7. Hedefi 16. Sürdürülebilir Kalkınma Amacı, "her düzeyde duyarlı, kapsayıcı, katılımcı ve temsili karar almanın sağlanması" çağrısında bulunmaktadır.

Olası zorluklar

- Yaşlanmayı anaakımlaştırmak için farkındalık, siyasi liderlik ve kaynak eksikliği
- Yaşlanmayla ilgili politika konusunda koordinasyon ve iş birliği eksikliği

Yaşlanan toplumlar ve diğer yaş gruplarına göre yaşlı bireylerle ilgili sorunlar, birçok ülkede siyasi ve kamusal ilginin ve özel kaynakların eksikliğinden zarar görebilir. Yaşlanmayla ilgili konulara ilişkin mevcut sorumluluklar, devlete/topluma dağılmış olabilir veya yaşlanmayla ilgili yönlerin sistematik olarak ele alınmasına engel teşkil eden parçalı yaklaşımlara yol açan şekillerde olabilir. Etkili anaakımlaştırmaya ulaşmak için siyasi taahhüt ve liderliğe ihtiyaç vardır. Kilit paydaşların ve karar veren kişilerin katılımını, iş birliği yapma isteklerini ve Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'yi geliştirmek için gerekli yeterli kaynakların tahsis edilmesini sağlamak, devlet ve sivil toplum paydaşlarının yaşlanmayı anaakımlaştırma ihtiyacını ve avantajlarını anlamalarına yardımcı olmak ve sistematik bir yaklaşımın neden gerekli olduğunu açıklamak için farkındalık artırma faaliyetleri geliştirilmelidir. Bu nedenle Aşama 1, bir paydaş haritalaması ve analizinin yapılmasını ve merkezi bir koordinasyon grubu ve paydaş ağının kurulmasını tavsiye eder.

Önerilen eylemler

Yaşlanmanın anaakımlaştırılması, kilit paydaşların belirlenmesi ve katılımının sağlanması ve katılım ve siyasi taahhüdün güvence altına alınmasının hazırlık adımları, bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımına öncülük etmek için açık rol ve sorumluluklara sahip bir ekibin kurulması ve stratejik bir çerçevenin geliştirilmesine yönelik bir teklif ve çalışma planının hazırlanması, yaşlanmayla ilgili politikalardan sorumlu kuruluş tarafından başlatılabilir (yaşlanma ile ilgili ulusal odak noktası).

1. Süreci başlatmak

- **Yaşlanmayı anaakımlaştırmayı savunun ve Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesini başlatmak için gereken siyasi taahhüt ve kaynakları güvence altına alın.**

Kritik bir ilk adım, siyasi taahhüdü sağlamaktır. Bu, yaşlanmayı anaakımlaştırmanın neden gerekli olduğu konusunda farkındalığın artırılmasını gerektirir. Karar veren kişileri, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik stratejik bir yaklaşım geliştirmenin faydaları konusunda ikna etmek, ihtiyaç duyulan finansal ve insan kaynaklarının güvence altına alınmasına yardımcı olabilir. Süreci başlatmak ve daha sonra koordine etmek için en yüksek devlet seviyesinden siyasi taahhüt ve liderlik sağlanması tavsiye edilir. Metin Kutusu 1.3, yaşlanmayı anaakımlaştırma vakasını oluşturma ve iletmede dikkate alınabilecek yaşlanmayı anaakımlaştırmanın bazı faydalarını listeler.

Metin Kutusu 1.3. Yaşlanmayı anaakımlaştırmanın faydaları

- Yaşlanmayı anaakımlaştırma, politika yapımcıların tüm yaş gruplarının ihtiyaçlarına daha etkin bir şekilde yanıt vermesini sağladığından, devlet politikasının toplumla olan ilişkisini artırmaya katkıda bulunur.
- Tüm nesillerin ihtiyaçlarını ve haklarını dikkate alarak ve yaş grupları içindeki ve arasındaki heterojenliği ve çeşitliliği kabul ederek yaşlanmayı anaakımlaştırma, nesiller arası dayanışmayı ve sosyal uyumu teşvik eder.
- Anaakımlaştırma, politika sektörleri, devlet seviyeleri ve paydaşlar arasında gelişmiş koordinasyon ve iş birliği yoluyla daha iyi politika tutarlılığını ve entegrasyonunu destekleyerek daha kaliteli ve daha etkili kamu politikalarını teşvik eder.
- Yaşlanmayı anaakımlaştırmak, devletlerin politikaları uzun vadeli demografik değişikliklere uyarlamasını sağlar.

2. Paydaşları haritalama ve analiz

- **Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesinde yer alması gereken devlet ve sivil toplum paydaşlarını belirleyin.**

Yaşlanmayla ilgili konuların devletin her düzeyinde entegrasyonunu sağlamak için etkili, anlamlı ve bilgili paydaş katılımına ihtiyaç vardır. İlk taahhüt ve kaynaklar güvence altına alındıktan sonra, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine dâhil olması gereken paydaşların haritalanması ve analiz edilmesi tavsiye edilir. Haritalama hem devlet hem de sivil toplum paydaşlarını dikkate almalıdır.

Metin Kutusu 1.4. Paydaş haritalaması ve analizi için dikkate alınması gereken sorular

- Hangi paydaşların katılım sağlaması gerekiyor?
- Paydaşın çıkarları nelerdir?
- Neden katılım sağlamaları gerekiyor?
- Paydaşın sorumlulukları nelerdir?
- Yaşlanma ile ilgili konularda rolleri ve bu konulara etkileri nedir?
- Paydaşın etkisi ne kadar?

Başlangıç noktası olarak, devlet, akademi, sivil toplum ve özel sektör genelinde yaşlanmayla ilgili konularda halihazırda çalışan paydaşların haritasını çıkarmak yararlıdır. Bu, ulusal ve yerel düzeyde bakanlıklarda farklı yaş grupları (çocuklar, gençler, yaşlı bireyler) için birimler ve odak noktalarının bir organizasyon şemasının hazırlanmasını içerebilir. Haritalama ayrıca, yaşlanmayla ilgili politikaların ve faaliyetlerin halihazırda ne ölçüde koordine edildiğini ve sektörler ve devlet seviyeleri

arasında paydaşların nasıl bağlantılı olduğu konusunda bilgi verebilir. Haritalama, Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine liderlik edecek ve koordine edecek ekibi oluştururken hangi mevcut yapıların ve süreçlerin üzerine inşa edilebileceğini ve ayrıca hangi paydaşlara bilgi verilmesi ve danışılması gerektiğini dikkate almalıdır. Yaşlanma konusunda mevcut departmanlar arası veya çok paydaşlı koordinasyon ve danışma organları dikkate alınmalıdır. Bunlar, devlet içinde ve devlet ile diğer aktörler arasında yaşlanma konusunda iş birliğini destekleyen - hem devlet hem de sivil toplum veya endüstri içinde - yaşlanan veya demografik konseyler, komisyonlar, çalışma grupları veya süreçler olabilir. Devletin genelinde ve farklı düzeylerinde yaşlanmayla ilgili politikalarından kimin sorumlu olduğunun belirlenmesi, henüz yaşlanmayla ilgili sorunlarla ilgilenmeyen ve ilgilenmesi ve dâhil edilmesi gereken sektörlerin veya devlet kurumlarının belirlenmesine de yardımcı olmalıdır.

Paydaş haritalama ve analizi, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'yi geliştirme sürecini ve gelecekteki uygulama ve izleme sürecini koordine edecek bir ekibin oluşturulması için bir hazırlık adımıdır. Bütün devlet ve bütün toplum yaklaşımına uygun bir ekip kurulması tavsiye edilir. Ulusal ve yerel düzeyde etkili koordinasyon, anaakımlaştırma çabalarının uyumlaştırılmasını sağlamak için kritik öneme sahiptir. İlgili paydaşların örnekleri ve oynayabilecekleri roller Tablo 1.1'de listelenmiştir.

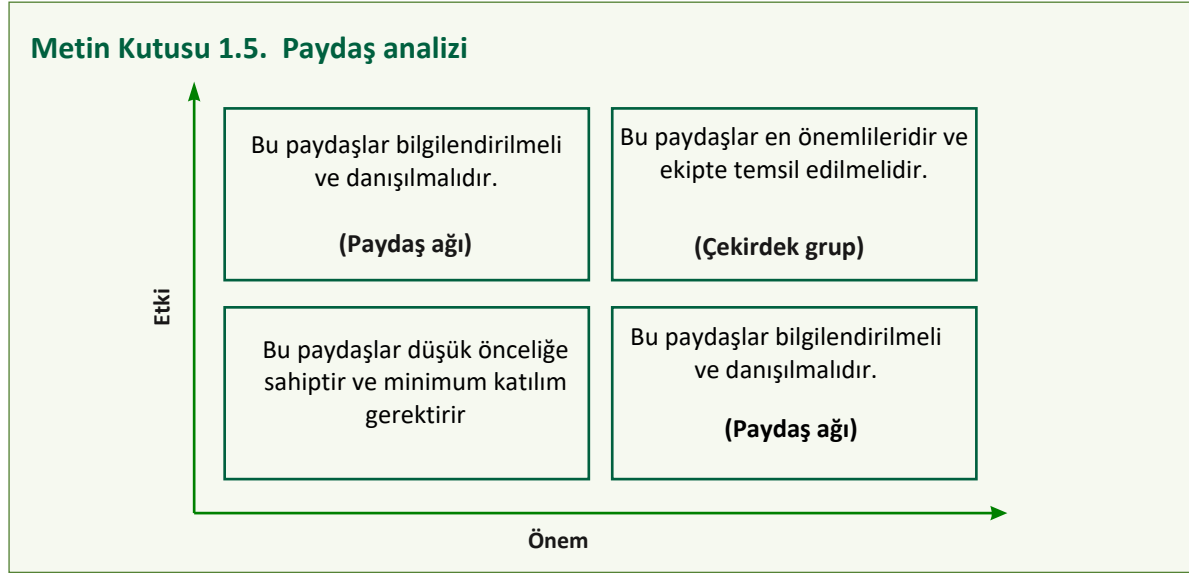
Tablo 1.1. Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesi ve uygulanmasında paydaş örnekleri ve potansiyel rolleri

Paydaş grupları	Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin Geliştirilmesindeki Roller
Yaşlı bireyler ve onların kuruluşları ile çocukluk, gençlik, ebeveynlik gibi diğer yaşam aşamalarını temsil eden çıkar grupları	<ul style="list-style-type: none">- Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin planlamasına katılmak- Bilgi üretme ve analiz yapma- İstişare süreçlerine dâhil olmak ve yaşlanmayla ilgili politika ve önceliklerin analizi ve değerlendirilmesi hakkında geri bildirim sağlamak- Farklı nüfus gruplarının ihtiyaçlarını dile getirmek- Stratejik amaçların, hedeflerin ve faaliyetlerin tanımlanması ve doğrulanması ile ilgilenmek- Çerçevenin izlenmesi ve değerlendirilmesinin tanımlanmasına katılmak

<p>Ulusal istatistik ofisleri, ombudsmanlar ve yerel yönetimler dâhil olmak üzere ilgili bakanlıklardan ve departmanlardan temsilciler</p>	<ul style="list-style-type: none"> - İlgili sorumluluk alanlarında yaşlanmayla ilgili bilgi, veri ve önlemleri belirleme - İlgili sektörlerden, ilgili verilerden veya alt ulusal faaliyetlerden arka plan bilgisi sağlamak - Analiz ve (etki) değerlendirmeleri hakkında geri bildirim sağlamak - Hizmet sunumundaki boşlukları ve fırsatları belirleme - Planlama sürecine ve stratejik amaç ve hedeflerin oluşturulmasına ve ayrıca faaliyetlerin belirlenmesine katkıda bulunmak - Uygulama ortakları olarak hareket etmek - Çerçevenin izlenmesine ve değerlendirilmesine öncülük etmek
<p>Bakım verenlerin, demans hastalarının, çeşitli yaş gruplarının vb. seslerini temsil eden sivil toplum grupları</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bilgi, veri ve analiz oluşturma - Ulusal ve yerel düzeyde katılımcı istişare süreçlerini kolaylaştırmak veya desteklemek - Planlama sürecine ve stratejik amaç ve hedeflerin oluşturulmasına ve ayrıca faaliyetlerin belirlenmesine katılmak - Farkındalık yaratma ve savunuculuk çabalarının oluşturulması - Uygulama ortakları olarak hareket etmek - İzleme ve değerlendirme çabalarının desteklenmesi
<p>Araştırma grupları ve akademi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Analiz ve (etki) değerlendirmeye yardımcı olacak araştırma ve bilgilerle destek - Ulusal ve yerel düzeyde katılımcı süreçleri kolaylaştırmak veya desteklemek ve yaşlı bireylerin katılımı için arka plan ve gerekçe sağlamak - Nicel ve nitel bilgi üretmek - Analiz ve (etki) değerlendirme bulgularının doğrulanması ve gözden geçirilmesi - İ&D (izleme ve Değerlendirme) planlamasına katılım
<p>Özel sektör</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Planlama sürecine ve stratejik amaç ve hedeflerin oluşturulmasına ve ayrıca faaliyetlerin belirlenmesine katılmak - Analiz ve (etki) değerlendirmeleri hakkında geri bildirim sağlamak - Farkındalık yaratma ve savunuculuk çabalarını desteklemek - Uygulama ortakları olarak hareket etmek - İzleme ve değerlendirme çabalarının desteklenmesi
<p>Medya</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Farkındalık yaratma ve savunuculuk çabalarının oluşturulması - Yaşlı bireylerin olumlu imajını ve algılarını teşvik etmek - Bilginin yayılmasını desteklemek, örn; vizyon, stratejik amaçlar ve beklenen sonuçlar ve genel olarak Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve - Uygulama ortağı olarak hareket etmek, örn; bilinçlendirme kampanyaları yürütmek - Yaşlı bireylerin hakları için destek oluşturmak

Başlangıç

Haritalama tamamlandıktan sonra, bir paydaş analizi, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesinde kimlerin çıkarlarının dikkate alınması gerektiğini belirlemek için ana paydaşları, etkilerini, çıkarlarını ve ilişkilerini belirlemeye yardımcı olabilir. Metin Kutusu 1.5, paydaşları etkilerine ve önemlerine göre haritalamak ve konumlandırmak için bir şema sağlar.

3. Bir ekip kurmak

Haritalama ve paydaş analizine dayalı olarak, Stratejik Çerçeve'nin ve daha geniş bir paydaş ağının geliştirilmesine liderlik etme ve koordine etme sorumluluğuna sahip çekirdek gruptan oluşan bir ekip kurulması önerilmektedir.

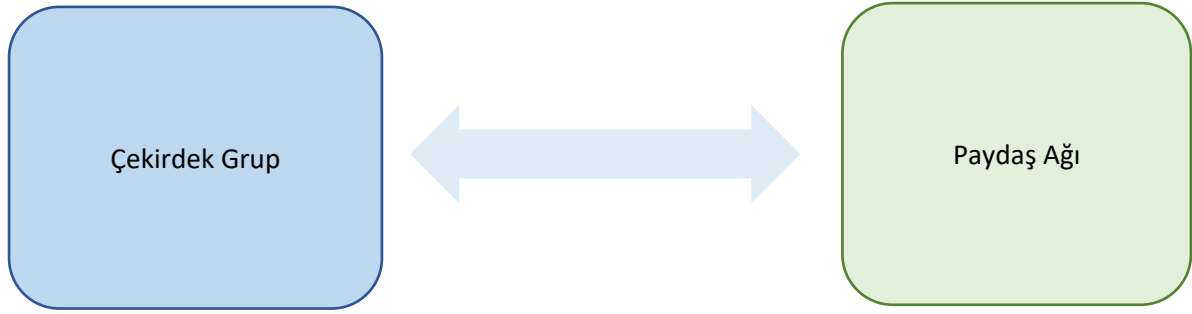
1- Çekirdek grup

Çekirdek grup, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine öncülük edecek ve koordine edecektir. Ulusal ve yerel düzeyde ilgili devlet dairelerinden üyelerden, ilgili parlamento komisyonlarının temsilcilerinden, ombudsmanlardan ve ayrıca başlıca sivil toplum paydaşlarından oluşmalıdır. Çekirdek grup oluşturulurken önemli olan kilit unsurlar, rol ve sorumlulukların, raporlama yapılarının ve paydaş analizine dayalı olarak hangi kapasitelerin dikkate alınması gerektiğinin tanımlanmasıdır. Çekirdek grup, Stratejik Çerçeve'yi geliştirmek için geçici olarak yerleştirilebilir veya uygulanmasını koordine etmek için daha kalıcı bir organ olarak çalışabilir. (Aşama 4'te faaliyetlerin uygulanması için bir koordinasyon mekanizması tartışılacaktır). Siyasi bağlılığı ve liderliği en yüksek devlet düzeyinde yansıtmak için çekirdek grubun, bir bakanlık yerine Başbakan veya Devlet Başkanının ofisine yerleştirilmesi önerilir.

2-Paydaş ağı

Paydaş ağı, istişare sürecine, bilgi ve veri toplamaya katılımları, grubun çalışmasını destekleyecek paydaşların daha geniş çaplı bir bağlantılarının olabilmesi için bir ortam sağlar. Paydaş ağı, yaşlanmayla ilgili konularda farkındalık yaratmaya ve kapsayıcı bir politika diyalogunu teşvik etmeye yardımcı olabilir. Sivil toplumdan, sosyal ortaklardan, bilim camiasından, özel sektörden ve farklı nüfus gruplarını temsil eden sivil toplum kuruluşlarından paydaşları içermelidir. Özellikle erkeklerden daha uzun ömürlü olan ve farklı zorluklarla karşılaşan kadınların sesleri ile gençlerin, engelli yaşlı bireylerin ve azınlıklardan gelen yaşlı bireylerin sesleri kritik öneme sahiptir. Daha genç kişiler, emeklilik sistemlerine halihazırda katkıda bulunan kişilerdir ve yaşamları boyunca ve emeklilik yaşına geldiklerinde demografik değişikliklerden etkilenecektir. Onların katılımı, Stratejik Çerçeve'ye nesiller arası bir bakış açısına katkıda bulunmak ve her yaştan nüfus arasında fikir birliği ve bağlılık oluşturmak açısından esastır. Hem çekirdek grup hem de paydaş ağı için önerilen roller ve paydaşlar Tablo 1.2'de özetlenmiştir.

Şekil 1.1. Ekip yapısı

Tablo 1.2. Çekirdek grup ve paydaş ağının rolleri ve bileşimi

	Roller	Yapı
Çekirdek grup	<ul style="list-style-type: none"> - Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine öncülük eder - Paydaş ağı ile istişareleri koordine eder 	<ul style="list-style-type: none"> - Yaşlanmanın odak noktaları - Cinsiyet odak noktaları, insan hakları, istatistik ofisleri dâhil olmak üzere ilgili bakanlıklardan/departmanlardan ve devlet kurumlarından temsilciler - Sivil toplum temsilcileri/yaşlı bireyler - Alt ulusal devlet düzeyinden temsilciler - Özel sektör temsilcileri - Akademiden temsilciler
Paydaş ağı (Hem ulusal hem de yerel düzeyden temsilciler dâhil edilmelidir)	<ul style="list-style-type: none"> - Farklı yaş gruplarının temel deneyimlerine dayalı olarak çekirdek grup tarafından yapılan istişarelere geri bildirim sağlar - Üyeler/topluluk ile daha geniş iletişim ve faaliyetlerin koordinasyonu - Bilgi sağlama ve veri toplama - Farkındalık artırma 	<ul style="list-style-type: none"> - Yaşlı bireyler ve aileleri - Yaşlanma veya ulusal yaşlı ağları üzerine mevcut komiteler - Gençlik örgütleri - Sağlık çalışanları ve diğer hizmet sağlayıcılar - Araştırma enstitüleri ve üniversiteler - Geriatrik ve gerontolojik toplumlar - Yaşlı istismarının önlenmesi alanında çalışan kuruluşlar (devlet, sivil toplum ve özel) - Yaşlı bireylerle çalışan STK'ların yanı sıra farklı etnik grup, mülteci, yoksulluk riski altında yaşayanlar, vb. gibi toplumun farklı kesimlerine yönelik çalışan STK'lar - İnsan hakları alanında çalışan STK'lar - Kadın ve erkek kuruluşları - Uluslararası STK'lar - Birleşmiş Milletler kuruluşları ve bağışçılar - Özel sektör kuruluşları örn. işletmeler, bankalar ve finansal hizmet sağlayıcılar, emeklilik ve sigorta şirketleri ve özel hizmet sağlayıcılar (örneğin elektrik, su vb.) - İşveren örgütleri ve sendikalar. - Medya (basın, televizyon ve radyo)

Çekirdek grubun ve paydaş ağının bileşimine karar vermenin yanı sıra, her grubun üyelerinin rolleri ve sorumlulukları ve bir paydaş katılımı yaklaşımı üzerinde anlaşmaya varılması tavsiye edilir.

4. Bir teklif taslağı hazırlamak

- **Çerçeveyi geliştirme sürecinin gerekçesini, amacını, hedeflerini, kapsamını ve zaman çizelgesini tanımlayın**

Ekip kurulduğunda, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine yönelik bir teklifin hazırlanmasına dâhil edilebilir. İlk görevler, Stratejik Çerçeve'nin kapsamı gereken alanların bir ön seçimini yapmayı ve hangi devlet ve devlet dışı sektörlerin ve alt ulusal seviyelerin dikkate alınması gerektiğini ve hangi uluslararası taahhütlerin ve çerçevelerin (MIPAA/RIS (Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı/ Planın Bölgesel Uygulama Stratejisi), 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı gibi) dikkate alınması gerektiğini açıklığa kavuşturmayı içerebilir. Bu, çerçeve geliştirme planlama analizi için bir başlangıç temeli oluşturacaktır. Amaç, prosedürleri güçlendirmeye veya yaşlanmayı anaakımlaştırma sürecini düzenlemeye, farkındalık yaratma çabalarını ve/veya danışma süreçlerini başlatmaya ihtiyaç olup olmadığını belirlemektir. Analiz aynı zamanda Stratejik Çerçeve'yi geliştirmenin farklı aşamaları için ilgili sistemlerin ve yapıların belirlenmesine de yardımcı olabilir.

- **Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve için bir teklif taslağı oluşturmak**

Daha sonra gerekçeyi, hedefi, amaçları ve kapsamı ana hatlarıyla belirten bir teklif taslağı hazırlanabilir (Metin Kutusu 1.6'daki önerilen şablona bakın). Öneri, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına neden ihtiyaç duyulduğuna ve bunun ne gibi faydalar sağlayabileceğine ilişkin temel argümanları içermelidir. Ekibin tanımını ve rollerini ve sorumluluklarını, paydaş katılımı yaklaşımını, planlama analizinin bulgularını ve potansiyel maliyetleri içerebilir. Teklif, mevcut olabilecek kapasite, kaynaklar ve fon tahsisi ile ilgili olası zorlukları ele almak için kullanılabilir.

- **Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesi için bir çalışma planı hazırlayın**

Teklifin bir parçası olarak, bir ön çalışma planı dâhil edilmelidir. İş planı, Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesinde öngörülen faaliyetlerin somut çıktılarını ve zaman çizelgelerini ele almalıdır. İş planı, rehberde önerilen aşamaların sırasını takip edebilir: analiz, bir vizyon ve yönergeler geliştirme; faaliyetlerin tanımlanması; ve izleme ve değerlendirme yöntemlerinin tanımlanması. Tercih edilen yaklaşıma bağlı olarak, çalışma planı zamanlamayı ve ne tür paydaş katılımı, istişareler ve farkındalık yaratma çabalarının öngörülmesi gerektiğini dikkate alabilir. İş planı kesinleştikten sonra teklife ek olarak eklenebilir. Öneri, farkındalığı artırmak, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine neden ihtiyaç duyulduğunu net bir şekilde ortaya koymak ve paydaşlar

arasında gelişiminin ilerlemesi için onay aramak için kullanılabilir. Teklifin ve çalışma planının onaylanması en yüksek siyasi düzey tarafından aranmalıdır.

➤ **Çerçeveyi geliştirme sürecinin gerekçesini, amacını, hedeflerini, kapsamını ve zaman çizelgesini tanımlayın**

Ekip kurulduğunda, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine yönelik bir teklifin hazırlanmasına dâhil edilebilir. İlk görevler, Stratejik Çerçeve'nin kapsamı gereken alanların bir ön seçimini yapmayı ve hangi devlet ve devlet dışı sektörlerin ve alt ulusal seviyelerin dikkate alınması gerektiğini ve hangi uluslararası taahhütlerin ve çerçevelerin (MIPAA/RIS (Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı/ Planın Bölgesel Uygulama Stratejisi), 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı gibi) dikkate alınması gerektiğini açıklığa kavuşturmayı içerebilir. Bu, çerçeve geliştirme planlama analizi için bir başlangıç temeli oluşturacaktır. Amaç, prosedürleri güçlendirmeye veya yaşlanmayı anaakımlaştırma sürecini düzenlemeye, farkındalık yaratma çabalarını ve/veya danışma süreçlerini başlatmaya ihtiyaç olup olmadığını belirlemektir. Analiz aynı zamanda Stratejik Çerçeve'yi geliştirmenin farklı aşamaları için ilgili sistemlerin ve yapıların belirlenmesine de yardımcı olabilir.

➤ **Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve için bir teklif taslağı oluşturmak**

Daha sonra gerekçeyi, hedefi, amaçları ve kapsamı ana hatlarıyla belirten bir teklif taslağı hazırlanabilir (Metin Kutusu 1.6'daki önerilen şablona bakın). Öneri, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına neden ihtiyaç duyulduğuna ve bunun ne gibi faydalar sağlayabileceğine ilişkin temel argümanları içermelidir. Ekibin tanımını ve rollerini ve sorumluluklarını, paydaş katılımı yaklaşımını, planlama analizinin bulgularını ve potansiyel maliyetleri içerebilir. Teklif, mevcut olabilecek kapasite, kaynaklar ve fon tahsisi ile ilgili olası zorlukları ele almak için kullanılabilir.

➤ **Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesi için bir çalışma planı hazırlayın**

Teklifin bir parçası olarak, bir ön çalışma planı dâhil edilmelidir. İş planı, Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesinde öngörülen faaliyetlerin somut çıktılarını ve zaman çizelgelerini ele almalıdır. İş planı, rehberde önerilen aşamaların sırasını takip edebilir: analiz, bir vizyon ve yönergeler geliştirme; faaliyetlerin tanımlanması; ve izleme ve değerlendirme yöntemlerinin tanımlanması. Tercih edilen yaklaşıma bağlı olarak, çalışma planı zamanlamayı ve ne tür paydaş katılımı, istişareler ve farkındalık yaratma çabalarının öngörülmesi gerektiğini dikkate alabilir. İş planı kesinleştikten sonra teklife ek olarak eklenebilir. Öneri, farkındalığı artırmak, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine neden ihtiyaç duyulduğunu net bir şekilde ortaya koymak ve paydaşlar arasında gelişiminin ilerlemesi için onay aramak için kullanılabilir. Teklifin ve çalışma planının onaylanması en yüksek siyasi düzey tarafından aranmalıdır.

Metin Kutusu 1.6. Teklif şablonu

Bu şablon, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve geliştirmeye dair teklife hangi bilgilerin dâhil edilebileceğini önermektedir.

Gerekçe

- Yaşlanmayı anaakımlaştırmak için ülkeye özgü başlangıç noktası nedir?
- Yaşlanmayı anaakımlaştırma ülke için neden önemlidir?
- Faydaları nelerdir?
- Yaşlanmayı anaakımlaştırmamanın sonuçları nelerdir?
- Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik stratejik bir çerçevenin geliştirilmesine neden ihtiyaç duyulmaktadır?

Amaç

Sürecin amacını belirtin, örneğin: Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Bir Çerçeve geliştirmek, 2030 yılına kadar her yaşta bir toplum elde etmek için yaşlanmayla ilgili öncelikleri toplumun her düzeyinde bütünleştirir”.

Hedefler

- Yaşlanmayı toplumun her düzeyinde anaakımlaştırmaya yönelik bütünsel bir yaklaşımı destekleyen yönergeleri ve faaliyetleri belirlemek.
- 'Çift yönlü bir yaklaşıma' dayanan ve toplumsal ve bireysel yaşlanmayla ilgili öncelikleri yakalayan bir çerçeve geliştirmek.
- Silolarda ve parçalanmış bir şekilde çalışmaktan uzaklaşmak.
- Bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımını uygulamak.
- Kanıt dayalı ve hak temelli, toplumsal cinsiyete duyarlı ve kapsayıcı bir yaklaşım sağlamak.
- Eşitliği ve ayrımcılık yapmamayı teşvik etmek; politika geliştirme ve uygulamada yaş ayrımcılığından açıkça kaçınılması ve farklı alanlarda var olabilecek yaşa bağlı fırsat eşitsizliklerinin ortadan kaldırılmasına destek vermek.
- Yaşlanmayla ilgili öncelikleri ilgili uluslararası taahhütler ve çerçevelerle uyumlu hale getirmek.

Kapsam

- Stratejik Çerçeve'nin kapsamı gereken alanların ön tespiti.
- Devletin alt-ulusal düzeylerinin ne ölçüde dikkate alınacağı.
- Sivil toplum sektörlerinin ne ölçüde dikkate alınacağı.
- Çerçeveyi yönlendiren temel ilkeler.
- Stratejik Çerçeveyi oluşturması öngörülen ana unsurlar/faaliyetler.
- Göz önünde bulundurulması gereken uluslararası taahhütler ve çerçeveler.
- Dâhil edilmesi gereken ilgili politika sektörleri.
- Stratejik Çerçeveyi geliştirme süreci için öngörülen zaman çizelgesi.

Bütçe

- Stratejik Çerçeve'yi geliştirme süreci için ayrılan bütçenin dökümü.
- Ek kaynaklara olan ihtiyacın değerlendirilmesi.

Ekip ve Paydaş Katılımı

- Paydaş analizi sonuçları.
- Çekirdek grubun ve paydaş ağının bileşimi. Paydaşları dâhil etmenin yolları, örneğin istişareler, yuvarlak masa toplantıları vb.

Sonuç

Teklifin özeti, temel öneriler.

Ek: Rehberde belirtilen aşamalara göre yapılandırılabilen iş planı.

Kontrol Listesi

- Anaakımlaştırmanın faydaları dikkate alındı
- Politik taahhüt ve kaynaklar sağlandı
- Paydaşların haritalanması yapıldı
- Paydaş analizi tamamlandı
- Ekip kuruldu
 - Çekirdek grup
 - Paydaş ağı
- Bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımı uygulandı
- Kapsam belirlendi
- Sürecin dikkate alınan uluslararası taahhütlerle uyumlu hale getirildi (MIPAA/RIS, SDG'ler, Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı, vb.)
- İş planı geliştirildi
- Teklif tamamlandı
- Farkındalık artırıldı ve satın alma güvence altına alındı
- Teklif ve çalışma planı onaylandı

BÖLÜM 2 – ANALİZ

Bu bölüm ne hakkında?

Amaç: Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesi için bir temel oluşturan mevcut duruma ilişkin bir genel bakış ve analiz sağlamak.

İçerik: Aşama, mevcut mevzuat, politikalar ve programlardaki yaşlanmayı anaakımlaştırmadaki boşlukları gözden geçirmeyi, haritalandırmayı ve tanımlamayı, anaakımlaştırma mekanizmalarını ve birey ve nüfusun yaşlanmasıyla ilgili verileri gözden geçirmeyi önerir. Farklı yaş grupları için politikaların yaşa duyarlı analizi ve etki değerlendirmeleri önerilmektedir. Boşluk analizlerinden, yaşa duyarlı analizlerden ve etki değerlendirmelerinden elde edilen bulguların bir durum analizi raporunda özetlenmesi önerilir.

Sonuç: Durum analizi raporu.

Giriş

Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesinde sonraki aşamaları bilgilendirecek yaşlanmayı anaakımlaştırma konusunda bir temel elde etmek için kapsamlı bir durum analizi yapılması önerilir. Ulusal stratejiler, eylem planları ve programlardan sektöre özel eylemlere yönelik özel mevzuata uzanan yaşlanmayla ilgili politikalar halihazırda yürürlükte olacaktır. Çeşitli anaakımlaştırma çalışmaları halihazırda başlatılmış olabilir. Mevcut çabaların üzerine inşa etmek ve öncelikleri ve potansiyel boşlukları değerlendirmek için bilgi/veri toplamak, gözden geçirmek, haritalamak, analiz etmek ve mevcut durumu değerlendirmek için kapsamlı bir araştırma gereklidir.

Analizin kapsamı ve derinliği, mevcut zamana ve kaynaklara bağlı olmakla birlikte, politika, anaakımlaştırma mekanizmaları ve verilerdeki boşlukların belirlenmesi tavsiye edilir. İlk olarak, ulusal ve alt ulusal düzeyde politika sektörleri genelinde politikaların mevcut "peyzajının" gözden geçirilmesi ve haritalandırılması, yaşlanma ile ilgili politika, uluslararası çerçevelerle uyum ve politika tutarlılığındaki öncelikli alanların ve ayrıca yaşlanmayla ilgili konuların henüz yeterince bütünleştirilmediği ve ele alınmadığı politika sektörleri olan "boş noktaların" belirlenmesine olanak tanır. İkinci olarak, halihazırda kurulmuş olan ve uygulamada yaşlanmayı anaakımlaştırma mekanizmalarının gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi, mevcut anaakımlaştırma yaklaşımına genel bir bakış sağlamaya, yaşlanma konularının tüm alanlara ve politika seviyelerine entegrasyonunu sağlamak için nelerin iyi çalıştığını ve hangi mekanizmalara ihtiyaç duyulabileceğini belirlemeye yardımcı olur. Üçüncüsü, yaşlanmayla ilgili mevcut verilerin gözden geçirilmesi, ele alınması gereken mevcut veri boşluklarını belirlemek için önemlidir. Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri, farklı yaş grupları hakkında fikir verebilir ve her yaştan bir topluma ulaşmak için politika eyleminin önceliklerine işaret edebilir. Durum analizinin amacı, anaakımlaştırma çerçevesinin stratejik yönü için temel sağlamaktır.

Metin Kutusu 2.1. Durum analizi için yol gösterici sorular

- Nüfusa ve bireysel yaşlanmaya yönelik mevcut politika yaklaşımı nedir?
- Yaşlanmaya ilişkin politika ilgili uluslararası çerçevelerle uyumlu mu?
- Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik mevcut yaklaşım nedir ve hangi mekanizmalar yürürlükte?
- İlgili ve mevcut veriler hangileridir? Veri boşlukları nelerdir?
- Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasındaki boşluklar ve sorunlar nelerdir?
- Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin ele alması gereken temel sorun alanları ve eylem öncelikleri nelerdir?

Olası zorluklar

- Ülkedeki çeşitli mevcut anaakımlaştırma çabaları hakkında tutarlı bilgi eksikliği
- Yaşlanmayla ilgili ve yaşa göre ayrıştırılmış verilerin eksikliği
- Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri için metodoloji eksikliği

Önerilen eylemler

1. Boşluk analizi – politikalar ve mekanizmalar

➤ Ulusal ve yerel düzeyde ilgili politikalara genel bir bakış oluşturmak

Durum analizi, mevcut yaklaşımı değerlendirmek ve kontrol etmek için yaşlanma alanındaki mevcut politikaların ve girişimlerin derlenmesi ve haritalandırılmasıyla başlayabilir. Metin Kutusu 2.2, tipik olarak yaşlanmayla ilgili politikaların kapsadığı temel politika sektörlerini özetlemektedir. Açıkça yaşlanmayla ilgili politikaların gözden geçirilmesine ve haritalandırılmasına ek olarak, sürdürülebilir kalkınma, ekonomi, işgücü piyasası, yoksulluğun azaltılması, demografi, cinsiyet eşitliği, eğitim, güvenlik, ulaşım alanlarında ve diğer alanlarda ilgili uluslararası, ulusal ve alt ulusal politika stratejileri dâhil olmak üzere daha geniş politika bağlamının haritasının çıkarılması önerilir. Bu geniş politika haritası, yaşlanmanın ele alınma derecesinin taranmasını ve analizini sağlayacak ve yaşlanmayı anaakımlaştırmada, yani bireysel yaşlanmanın ve nüfusun yaşlanmasının etkilerinin dikkate alınmadığı veya yeterince ele alınmadığı politika alanlarındaki “boş noktaların” ortaya çıkarılmasına yardımcı olacaktır.

Metin Kutusu 2.2. Yaşlanmayla ilgili politikada temel sektörler

Uzun ömürlülüğün potansiyelini gerçekleştirmek ve nüfusun yaşlanmasının zorluklarını ve fırsatlarını ele almak için, hem uluslararası hem de ulusal bağlamda belirlenen politika öncelikleri tipik olarak aşağıdaki sektörlerle odaklanır:

Eğitim

Artan yaşam süresi ve hızlı sosyal ve teknolojik değişim, eğitim sektörünün tüm yaş grupları için kapsayıcı ve eşitlikçi kaliteli eğitime ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarına erişim sağlaması için belirli zorluklar yaratmaktadır. Yaşam boyu öğrenme ve eğitim ve (yeniden) eğitim fırsatlarına erişim ve teşvik, yaşa bakılmaksızın mevcut olmalıdır. Giderek kısalan teknolojik yenilik döngülerine uyum sağlamak için, insanların sürekli olarak yeni taleplere ve teknolojik fırsatlara uyum sağlaması gerekecek. Yaşam boyu öğrenme fırsatlarına örnek olarak yetişkin eğitim programları, çalışma çağındaki nüfus için beceri geliştirmeyi kolaylaştıran finansal destek ve esnek çalışma düzenlemeleri, yaşlı çalışanlar ve emekliler için bilgi ve iletişim teknolojileri eğitimleri ve üçüncü yaş üniversiteleri verilebilir.

İstihdam

Birçok UNECE (Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu) ülkesinde, ortalama işgücü piyasasından çıkış yaşı, özellikle kadınlar arasında yasal emeklilik yaşının altındadır. Bu, işgücü piyasası deneyim ve işgücü kapasitesi açısından önemli kaynakları kaybederken, yaşlı işçilerin emeklilik hakları ve gelir güvencesi açısından kaybetmekte olduğu anlamına gelmektedir. Küçülen işgücüne sahip yaşanan toplumlar, deneyimli yaşlı işçilerin son derece değerli kaynağını kaybetmeyi göze alamazlar. Yaşlı işçilerin istihdamını teşvik eden politika önlemleri arasında eğitim ve beceri geliştirme, erişilebilir çalışma alanları ve özel istihdam yardımı, işverenleri yaşlı işçileri işe almaya ve işte tutmaya teşvik etmeye yönelik önlemler ve şirket düzeyinde yaş yönetiminin teşvik edilmesi yer alır. Örnekler arasında, daha yaşlı çalışanların ve yaş çeşitliliğinin işletmeler için değerini vurgulayan bilgilendirme kampanyaları, finansal teşvikler ve istihdamda yaş ayrımcılığına karşı önlemler sayılabilir. Diğer politikalar, esnek çalışma düzenlemelerine erişimi artırarak bakım görevleri olan yaşlı çalışanları destekler.

Sağlık ve Sosyal Bakım

Sağlık, yaşam kalitesinin önemli bir belirleyicisi ve yaşlı bireylerin yaptığı katkıların kolaylaştırıcısıdır. Bununla birlikte, daha sonraki yaşam yılları sağlıklı bir şekilde yaşanmayabilir. Her yaştaki kişisel yaşam tarzları ve sağlıklı yaşlanmayı teşvik eden kamu politikaları ve ortamları, ileri yaşlarda hastalık ve sakatlığı önlemeye veya geciktirmeye yardımcı olabilir. Sağlığın teşviki ve koruyucu sağlık uygulamalarına yatırım, kişisel refahı artırabilir ve bir kişinin topluma katkıda bulunabileceği ve bağımsız yaşayabileceği yılları uzatabilir, genel olarak sağlık bakım tedavileri ve uzun süreli bakım ihtiyacını azaltabilir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesine yeterli yatırım yapılmazsa, nüfusun yaşlanması, enformal ve resmi uzun süreli bakıma artan bir ihtiyaçla karşı karşıya kalacaktır. Aynı zamanda, enformal uzun süreli bakım sağlayabilecek çalışma çağındaki insan sayısı da azalacaktır. Uzun süreli bakım sistemlerinin sürdürülebilirliğini ve nitelikli bir bakım iş gücünü sağlamak, uzun süreli bakımın optimal kalitesini sağlamanın ve yaşanan bir toplumda insan onurunu korumanın kilit unsurlarıdır.

Konut

Yaşlanan nüfus, konut alanında hükümler talep etmektedir. Çoğu durumda yaşlı bireyler yalnız ya da bir partnerle yaşar ve bu genellikle onların tercihidir. Tercih edilen yaşam düzenlemelerini ve bağımsız yaşamı desteklemek, konutları yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına göre uyarlamak, engelleri kaldırmak için evleri yeniden şekillendirmek ve yemek veya ev yardımı sağlamak gibi yaşlı bireylerin evlerinde kalmalarını sağlayan yardımcı önlemleri gerektirebilir. Yardıma ihtiyacı olan yaşlı bireylerin kurumsal bakıma yönelmesini önlemek için ailelere mümkün olduğunda bakım ve destek sağlama yetkisi verilmelidir. Buna ek olarak, bağımsız yaşamı destekleyen yerinde yaşlanma önlemlerinin uygulanması şunları içerebilir: uygun fiyatlı konut sağlanması, bağımsız yaşam için akıllı teknolojilerin kullanılması, güvenli ev ortamlarının sağlanması, güvenli ve işlevsel evlerin tasarlanması, ve uygun yaşam ortamlarını geliştirmek için binalarda enerji verimliliğinin sağlanması. Bağımsız yaşamı destekleyen konutların geliştirilmesi, çeşitli ortak konut veya toplu yaşam modelleri ve yardımcı tesislerin mevcudiyeti yoluyla kolaylaştırılabilir. Yaşlı bireylere gelir güvencesi ve gelir desteği sağlanması da onların barınma ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olabilir ve yoksulluk ve evsizlik risklerinin azaltılmasına katkıda bulunabilir.

Metin Kutusu 2.2 Yaşlanmayla ilgili politikada temel sektörler (devamı)

Sosyal Güvenlik ve Sosyal Koruma

Sürdürülebilir, yeterli ve adil sosyal güvenlik ve sosyal koruma sistemlerinin garanti altına alınması, ileri yaşlar da dâhil olmak üzere ekonomik güvensizlik ve yoksulluğun önlenmesi için kritik öneme sahiptir. Emekli maaşı ve diğer sosyal yardım ve hizmetleri alan yaşlı bireylerin sayısındaki artış, birçok ülkede mali sistemler için önemli bir zorluktur. Sosyal güvenlik ve sosyal korumaya erişim, mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile güçlü bir şekilde ilişkilidir, bu nedenle yaşlı erkeklere göre gelir yoksulluğuna düşme riskleri daha yüksek olduğu için yaşlı kadınlara özel dikkat gösterilmelidir.

Ulaşım ve Hareketlilik

Ulaşım, sosyal bağlantıları sürdürmek, topluluklara katılmak ve sağlık ve sosyal hizmetlere erişmek için çok önemlidir. Hareketlilik, fiziksel ve zihinsel sağlığı iyileştirir, yaşlı bireylerin hayattan zevk almasını sağlar ve engellilik ve bağımlılığın başlamasını geciktirir. Bununla birlikte, hareket kabiliyeti kısıtlı birçok yaşlı, yeterli ulaşım olmadan kendi kendine yeterli olamaz. Bu nedenle artan yaşlanan nüfus, sürdürülebilir, akıllı ve yaşlı dostu ulaşımın geliştirilmesini ve toplu taşımayı herkes için güvenli ve emniyetli olduğu kadar uygun, kullanılabilir, uygun fiyatlı ve erişilebilir kılmak için planlama önceliklerinin yeniden gözden geçirilmesini gerektirmektedir.

MIPAA/RIS (Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı/ Planın Bölgesel Uygulama Stratejisi) (Metin Kutusu 2.3), 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin uluslararası araçlar ve Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı da dâhil olmak üzere temel uluslararası uygunluk çerçevelerinin haritasını çıkarmak, diğerleri (Ek 2) arasında politika öncelikleri ve taahhütleri ile uyumun değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Metin Kutusu 2.3. MIPAA/RIS taahhütleri

1. Yaşlanmayı tüm politika alanlarında anaakımlaştırmak.
2. Yaşlı bireylerin topluma tam entegrasyonunu ve katılımını sağlamak.
3. Nüfusun yaşlanmasına cevap verecek adil ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmek.
4. Sosyal koruma sistemlerini uyumlaştırmak.
5. İşgücü piyasalarının nüfusun yaşlanmasının ekonomik ve sosyal sonuçlarına yanıt vermesini sağlamak.
6. Yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmek ve eğitim sistemlerini uyumlaştırmak.
7. Her yaşta yaşam kalitesini sağlamak ve sağlık ve refah da dâhil olmak üzere bağımsız yaşamı sürdürmek için çaba göstermek.
8. Yaşlanan bir toplumda toplumsal cinsiyet yaklaşımını anaakımlaştırmak.
9. Yaşlı bireylere bakım sağlayan aileleri desteklemek ve üyeleri arasında nesiller arası dayanışmayı teşvik etmek.
10. Bölgesel iş birliği yoluyla bölgesel uygulama stratejisinin uygulanmasını ve izlenmesini teşvik etmek.

Politikaların gözden geçirilmesi ve haritalandırılması, Tablo 2.1'de gösterildiği gibi, yaşlanmanın toplumsal ve bireysel boyutlarını birbirinden ayıran çift yönlü yaklaşıma göre düzenlenebilir.

Tablo 2.1. 'Çift yönlü yaklaşım' doğrultusunda politikaların ve önlemlerin haritalandırılması

	Nüfusun Yaşlanması	Bireysel Yaşlanma
Sosyal Koruma ve Güvenlik	<ul style="list-style-type: none"> - Tüm yaş grupları için sosyal koruma ve güvenliği güvence altına alan politika önlemleri - Emeklilik sisteminin uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik tedbirler 	<ul style="list-style-type: none"> - Yaşam boyu yeterli ve adil sosyal koruma ve gelir güvencesi - Herkes için sosyal güvenliğe ve sosyal korumaya erişimi teşvik eden önlemler
İşgücü Piyasaları	<ul style="list-style-type: none"> - Daha uzun çalışma ömürlerini teşvik eden işgücü piyasası politikaları - Esnek emeklilik planları - İstihdamda yaşa dayalı ayrımcılığa karşı politikalar ve düzenlemeler - İşverenler tarafından yaş yönetimini teşvik eden bilgilendirme kampanyaları 	<ul style="list-style-type: none"> - Yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eden önlemler - Gençler ve yaşlı işçiler gibi dezavantajlı yaş grupları için özel istihdam yardımı - Yaşa göre uyarlanmış erişilebilir çalışma alanları - İş ve aile yaşamını uzlaştırmaya yardımcı olan önlemler
Sağlık ve Refah	<ul style="list-style-type: none"> - Sağlıklı yaşlanmayı teşvik eden kamu politikaları ve ortamları - Koruyucu sağlık uygulamalarını güçlendirmeye yönelik tedbirler - Uzun süreli bakım sektörü reformları 	<ul style="list-style-type: none"> - Yaşam boyu sağlık ve sosyal bakıma eşit erişimi teşvik eden önlemler - Bakım gerektiren durumlarda yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını ve haklarını ele alan önlemler
Ulaşım	<ul style="list-style-type: none"> - Ulaşım politikasını değişen yaş yapılarına ve nüfusun hareketlilik ihtiyaçlarına uyarlamak - Bilgi ve iletişim 	<ul style="list-style-type: none"> - Herkes için uygun, mevcut, uygun maliyetli ve erişilebilir olduğu kadar güvenli ve emniyetli ulaşımı teşvik eden önlemler - Yaşlı bireylerin hareketliliğini sınırlayan engelleri ortadan kaldıran önlemler
Cinsiyet Eşitliği	<ul style="list-style-type: none"> - Cinsiyet eşitliğini destekleyen politikalar ve düzenlemeler - Yaşa duyarlı cinsiyet eşitliği planları, stratejileri veya politikaları 	<ul style="list-style-type: none"> - Yaş ve cinsiyete dayalı ayrımcılığı azaltmaya yönelik tedbirler - İşgücüne ve sosyal, ekonomik ve finansal hizmetlere eşit erişim ve katılım sağlamaya yönelik özel çabalar - Yaşlı kadın ve erkeklere yönelik şiddeti, istismarı ve ihmali önlemeye yönelik hükümler
Şehir Planlaması	<ul style="list-style-type: none"> - Kuşaklar arası konutun teşvik edilmesi ve kuşakların bir karışımını destekleyen mahallelerin planlanması - Yaşlı dostu şehirleri ve toplulukları teşvik ederek yaşlanan nüfusa uyum sağlamak 	<ul style="list-style-type: none"> - Tüm yeteneklere sahip insanlar için bağımsız yaşamı destekleyen erişilebilir konutlar ve kamusal alanlar - Toplum temelli hizmetlerin tüm yaş gruplarının ihtiyaçlarını karşılamasını sağlamak
Vb.	- Vb.	- Vb.

Geniş bir politika incelemesi ve haritalama, sektörler ve devlet seviyeleri arasındaki politika tutarlılığının(yatay ve dikey tutarlılık) değerlendirilmesini de sağlar. Politikalar arasında uyum yoksa bir politika alanındaki eylemler, başka bir alandaki önceliklerin gerçekleştirilmesine engel oluşturabilir. Yaşlanmayla ilgili zorluklar, yalnızca bir sektördeki politika önlemleriyle ele alınamaz - bunlar çok boyutludur ve politika sektörleri arasında karşılıklı olarak destekleyici ve güçlendirici politika önlemleri gerektirir. Metin Kutusu 2.4, durumun böyle olduğu kesişen politika konularının seçilmiş örneklerini sağlar.

Metin Kutusu 2.4. Seçilmiş kesişen politika sorunları

Yaşlılıkta Yoksulluk

Geçtiğimiz on yıllarda yaşlılıkta yoksulluğun azaltılmasında birçok başarı elde edilmiş olsa da, yaşlı bireylerin, özellikle de yaşlı kadınların, yoksulluk yaşama riskinin daha yüksek olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir. Ortalama olarak, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü ülkeleri genelinde 75+ yaş grubundaki kişiler için yoksulluk düzeyi yüzde 14,7'dir ve bu, 65-74 yaşındaki kişiler arasındaki yoksulluk düzeyinden yüzde 3,5 puan daha yüksektir. 80+ yaş grubundakiler daha az çalışabilmekte, birikimlerini daha fazla harcamakta ve bakım hizmetlerine en çok ihtiyaç duyanlar arasında yer almaktadır. Yaşlılıkta yoksulluk, nüfus yaşlanmaya devam ettikçe artması muhtemel hem sosyal hem de mali bir zorluktur. Bireysel ve toplumsal düzeyde yoksulluğun sonuçlarının hafifletilmesi, yaşlanma ve toplumsal cinsiyet kaygılarının anaakımlaştırılması yoluyla ele alınabilir.

Daha fazla bilgi için: ['Income Poverty in Old Age, UNDESA.](#)

Yaşlanan Toplumlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

UNECE bölgesindeki kadınlar erkeklerden daha uzun bir yaşam beklentisine sahiptir ve daha büyük yaş grubunda sayıca baskındır. Farklı cinsiyet rolleri, yaşam boyu fırsatları ve eşitsiz yaşlanma deneyimini şekillendirir. Yaşlanma, eşitsizliklere yol açan kesişen ayrımcılıklar da dâhil olmak üzere erkekleri ve kadınları farklı şekilde etkiler ve yaşlı kadınları dezavantajlı hale getirir. Kadınların yaşlandıklarında daha büyük zorluklarla karşılaşmaları, genellikle yaşam boyu süren eşitsizliklerin ve yaşlılıkta birleşen ayrımcılığın sonucudur. Ücretli iş ve ücretsiz bakım arasındaki eşit olmayan emek dağılımını, iş dünyasında eşit olmayan fırsatları, gelirin eşitsiz dağılımını, dolayısıyla daha düşük emekli maaşları ve serveti içerir. Bu nedenle, yaşlılıkta cinsiyet eşitsizliği, yukarıda açıklandığı gibi işgücü piyasasındaki eşitsizlikler ve aynı zamanda kadınların yaşlılıkta yalnız yaşama riskinin daha yüksek olması nedeniyle yaşlı kadınlar arasında yaşlı erkeklere göre daha yüksek olan daha büyük bir yoksulluk riski ile kendini göstermektedir. Nüfusun yaşlanmasına toplumsal cinsiyete duyarlı ve toplumsal bir uyum, yaşlanmanın fırsat ve risklerinin kadınlar ve erkekler tarafından eşit olarak paylaşılmasını ve kadın ve erkeklerin eşit yaşlanabilmesini sağlayabilir.

Daha fazla bilgi için: [UNECE Policy Brief No. 23 on Gender Equality in Ageing Societies](#)

Yaş Ayrımcılığı

Yaş ayrımcılığı, insanlara yaşa dayalı olarak klişeleştirme, önyargı ve ayrımcılık yapılmasıdır. Yaş ayrımcılığı, yaşam akışını keser ve genellikle önemli etkilere sahiptir ve/veya yaşlı bireyler üzerinde zararlı etkileri olabilir. Yaş ayrımcılığı, işgücü piyasası, sağlık sektörü, eğitim, aile ve toplum gibi çeşitli bağlamlarda ortaya çıkmakta ve finansal hizmet sektörü veya medya aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Yaş ayrımcılığı, sağlığı ve refahı olumsuz etkiler ve yaşam beklentisini azaltabilir. Karmaşıklığı ve cinsiyet veya etnik köken gibi diğer ayrımcılık temelleriyle kesişmesi (kesişimsel ayrımcılık), toplumun tüm seviyelerinde kapsamlı ve çok sektörlü bir politika yanıtı gerektirmektedir.

Daha fazla bilgi için: [UNECE Policy Brief No. 21 on Combating Ageism in the World of Work.](#)

Metin Kutusu 2.4. Seçilmiş kesişen politika sorunları (devamı)

Yaşlı Bireylerin İstismarı

Yaşlı bireylerin istismarı, genellikle fark edilmeyen ve yeterince bildirilmeyen ciddi bir toplumsal sorundur. DSÖ, yaşlı istismarını “yaşlı bireye zarar veya sıkıntıya neden olan bir güven beklentisinin olduğu herhangi bir ilişkide meydana gelen tek veya tekrarlanan bir eylem veya uygun eylem eksikliği” olarak tanımlamıştır. İstismar, ceza gerektiren suçlardan, suç teşkil etmeyen ancak yine de yaşlı bireye zarar veren eylemlere kadar değişebilir. Hem resmi hem de gayri resmi ortamlarda ortaya çıkabilir. Yaygın istismar biçimleri arasında fiziksel, psikolojik, cinsel ve mali veya maddi istismarın yanı sıra ihmal ve ayrımcılık yer alır. Yaşlanan nüfusla birlikte, yaşlı bireylerin istismarı artma eğilimindedir ve bu da yanıt vermenin aciliyetini artırmaktadır.

Daha fazla bilgi için: [UNECE Policy Brief No.14 on Abuse of Older Persons](#); [WHO Fact Sheet on Elder Abuse](#)

Sosyal İzolasyon ve Yalnızlık

Yaşlı bireyler, aile ve arkadaş kaybı, kronik hastalık, hareket kabiliyetinde azalma, yalnız yaşama ve gelir kaybı gibi durumlarla karşılaşma olasılıkları daha yüksek olduğu için artan izolasyon ve yalnızlık riski altındadır. COVID-19 salgını sırasında sosyal izolasyon ve yalnızlık daha da şiddetlendi. Sağlık, esenlik ve özellikle ruh sağlığı üzerinde ciddi etkileri olabilir. Yaşlı bireyler arasında yalnızlığı ve sosyal izolasyonu azaltmak için müdahaleler ve savunuculuk gereklidir.

Daha fazla bilgi için: [UNECE Policy Brief No.4 on Integration and Participation of Older Persons in Society](#)

Acil Durumlar

Yaşlı bireyler, acil durumlarda en ciddi şekilde etkilenen gruplar arasında yer almaktadır. Bu, özellikle yaşlı bireyler, aynı zamanda gençler, kadınlar, çocuklar, engelli bireyler ve kayıt dışı çalışanlar da dâhil olmak üzere nüfusları ve grupları orantısız bir şekilde etkileyen sıcak hava dalgaları, grip ve COVID-19 salgını sırasında kanıtlanmıştır. Yaşlı bireyler üzerindeki orantısız etki, ülkeleri yanıt vermeye çağıran bir kriz döneminde (eş zamanlı hastalıklar, uzun süreli bakım evlerinde kaynak eksikliği ve karantinalar bağlamında dijital okuryazarlık eksikliği gibi) bazı yaşlı gruplarını daha az dirençli hale getiren uzun süredir devam eden boşluklara ışık tutuyor. Bunlar fiziksel sağlık, ruh sağlığı, fonksiyonel durum ve engellilik, beslenme, yaşam tarzı alışkanlıkları, aile ve sosyal ilişkiler, cinsiyet ilişkileri ve yaşlı bireylerin ekonomik durumu ile ilgili olabilir. Faaliyetler geliştirirken yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının ve katkılarının farkında olunması, acil bir durumun tüm aşamalarında yaşlı bireylerin temel sağlık ve sosyal hizmetlere eşit erişimi dâhil olmak üzere daha etkili müdahalelere katkıda bulunabilir.

Daha fazla bilgi için: [UNECE Policy Brief No. 25 on Older Persons in Emergency Situations](#)

Çekirdek grup tarafından yönetilen inceleme ve haritalama, ilgili tüm bakanlıkların katkılarını ve görüşlerini dikkate almalı ve çeşitli kaynaklardan bilgi talep etmelidir. Paydaş ağının analizin yürütülmesine katılımı, çerçevenin daha sonraki formülasyonunda hangi alanların dikkate alınması gerektiğini belirlemek için ilgili tüm bakış açılarının dikkate alınmasını sağlamak adına tavsiye edilir. MIPAA incelemeleri ve değerlendirmesi için geliştirilen aşağıdan yukarıya katılımcı yaklaşıma ilişkin rehberlik, bu bağlamda faydalı olabilir (Metin Kutusu 2.5).

Metin Kutusu 2.5. MIPAA incelemesi ve değerlendirmesi için katılımcı yaklaşım ve paydaş katılımı

Katılımcı yaklaşımın öncelikli amacı, yaşlı bireylerin hayatlarını etkileyen politikaların ve eylemlerin etkisine ilişkin görüşlerini ifade etme fırsatına sahip olmalarını sağlamaktır. Genel amaç, yaşlı bireylerin ve diğer ilgili paydaşların stratejik geliştirme, politika tasarımı, faaliyetlerin belirlenmesi ve izleme ve değerlendirme dâhil olmak üzere tüm aşamalarda yer almalarını sağlamaktır. Bu yaklaşımın amacı, bilgi üretmenin ötesine geçer ve eylemi desteklemek ve kamu bilincini teşvik etmekten oluşur. Katılımcı bir yaklaşımın uygulanması şunları destekler:

- Bireylerin yaşlandıkça sorunlarının, ihtiyaçlarının ve beklentilerinin belirlenmesi
- Yaşlanmayla ilgili içeriğin politika önlemleri ve faaliyetleriyle nasıl ilişkili olduğunun daha iyi anlaşılması
- Katılımcının anaakımlaştırma sürecinde yetkilendirilmesi ve güvenini güçlendirmek
- Risklerin, beklenmeyen sonuçların ve yanlış anlaşılmaların önlenmesi ve yönetimi
- Etkili önlemlerin etkinliği ve belirlenmesi

Kaynak: Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planının gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi için kılavuz ilkeler – Aşağıdan yukarıya katılımcı yaklaşım, Birleşmiş Milletler, 2006.

Politikaların ve önlemlerin gözden geçirilmesi ve haritalanması, kanıta dayalı bir çerçevenin geliştirilmesine bilgi verilmesine yardımcı olabilir ve eğilimleri, riskleri, zorlukları ve fırsatları belirleme sürecini destekleyebilir.

➤ **Politika alanları ve seviyeleri arasında anaakımlaştırma boşluklarını belirleyin**

Politikadaki anaakımlaştırma boşluklarını belirlemek için, yaşlanma sorunlarının şu anda dikkate alınmadığı veya yeterince ele alınmadığı politika stratejilerini ve önceliklerini tespit etmek adına ulusal ve alt ulusal düzeylerde daha geniş politika bağlamının gözden geçirilmesi tavsiye edilir.

Boşluk analizinde, Metin Kutusu 2.6'da ana hatları verilen yol gösterici soruların, ilgili bilgileri düzenlemeye ve yaşlanma, cinsiyet eşitliği ve insan haklarıyla ilgili temel taahhütlerle uyumu kontrol etmeye yardımcı olması düşünülebilir. Haritalamanın MIPAA/RIS taahhütlerine ve yaşlanmayla ilgili diğer önceliklere uygun olarak yapılandırılması, çerçevenin geliştirilmesinde özel dikkat gerektiren politika alanlarına ışık tutmaya yardımcı olabilir.

Metin Kutusu. 2.6. Boşluk analizi için yol gösterici sorular

- Ulusal ve alt ulusal düzeydeki politikalar MIPAA/RIS ve diğer ilgili çerçevelerle uyumlu mu ve şu anda ele alınmayan veya yetersiz şekilde ele alınan yaşlanmayla ilgili sorunlar var mı?
- Ele alınan politikalar yaşlanmanın hem toplumsal hem de bireysel boyutları mı?
- Yaşlanmayla ilgili politikalar hak temelli ve toplumsal cinsiyete duyarlı mı?
- Nüfusun çeşitliliğini ve heterojenliğini kabul ediyorlar mı?
- Yaşlanmayla ilgili politikalar sadece yaşlı bireylere mi odaklanıyor yoksa yaşam seyri yaklaşımını mı izliyorlar?
- Yaşlanmayla ilgili politikalar tüm nesillerin ihtiyaçlarını ve haklarını dikkate alıyor mu ve nesiller arası eşitliği destekliyor mu?

Ulusal ve yerel bütçe tahsislerinin taranması, belirli politika alanlarına yönelik mali taahhütlerin yaşlanmayla ilgili politikaları ve öncelikleri yansıtıp yansıtmadığını ve farklı yaş grupları arasında adil bir şekilde dağıtılıp dağıtılmadığını değerlendirmeye yardımcı olabilir.

➤ **Yaşlanma mekanizmalarının anaakımlaştırılmasına ilişkin bir genel bakış oluşturun**

Politika incelemesini tamamlayarak, yaşlanmayı anaakımlaştırmayı desteklemek için hâlihazırda yürürlükte olan anaakımlaştırma mekanizmalarının haritalanması ve gözden geçirilmesi önerilir. Gözden geçirme, Aşama 1'de hazırlanan ve devlet genelinde yaşlanmayla ilgili politika için sorumlulukları olan ilgili kurumları ve odak noktalarını belirleyecek olan paydaş haritalaması ve analizi üzerine inşa edilebilir. Metin Kutusu 2.7'de sunulan aşağıdaki hususlar ve yol gösterici sorular haritalama çalışması için dikkate alınabilir.

Metin Kutusu 2.7. Anaakımlaştırma mekanizmalarının haritalanması

- Yaşlanmayı anaakımlaştırmak için hangi koordinasyon mekanizmaları mevcuttur?
- Devlet dairelerinde yaşlanmaya ilişkin odak noktalar var mı?
- Anaakım yaşlanmaya politik bağlılık var mı?
- Anaakım yaşlanmayı ve sektörler arası politika koordinasyonunu desteklemek için yetkiler, idari talimatlar, koordinasyon ve iletişim faaliyetleri var mı?
- Politika koordinasyonunu ve tutarlılığını sağlamak için, yaşlanmayla ilgili sorular üzerinde bakanlıklar ve odak noktaları arasında düzenli bilgi alışverişi ve koordinasyon var mı?
- Yaşlanma sorunlarının tüm yeni politikalara sistematik olarak dâhil edilmesi için ulusal ve yerel düzeylerde mevcut yetkiler var mı?
- Yaşlanma odak noktaları ve ve diğer karar vericiler için yaşlanma konusunda eğitim ve kapasite geliştirme var mı?
- Yeni politikalarda yaşlanmanın sistematik olarak nasıl ele alınacağına dair idari talimatlar var mı?
- Yeni yasa ve politikaların farklı yaş gruplarına yönelik etki değerlendirmelerinin yapılmasına ilişkin idari talimatlar var mı?
- Anaakımlaştırma faaliyetlerine ayrılan (yeterli) kaynak var mı?

➤ **Anaakımlaştırma mekanizmalarındaki boşlukları ve eksiklikleri belirleyin**

Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik mekanizmalara ilişkin boşluk analizi, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik kurumsal düzenlemelerdeki mevcut boşlukları ve zayıflıkları aydınlatmaya yardımcı olmak ve Stratejik Çerçeve'nin geliştirmesi gereken eylem alanlarını belirlemek için özellikle önemlidir. Metin Kutusu 2.8, etkili anaakımlaştırma için koşulların mevcut olup olmadığını ve ne ölçüde mevcut olduğunu değerlendirmek için boşluk analizinde dikkate alınabilecek, anaakımlaştırma için temel kolaylaştırıcı faktörleri özetlemektedir.

Metin Kutusu 2.8. Yaşlanmanın anaakımlaştırılması için etkinleştirici faktörler

Taahhüt

Yaşlanmayı anaakımlaştırma konusunda liderlik, yaşlanmanın tüm politika alanlarında ve her düzeyde ele alınması gereken dönüştürücü bir süreç olarak tanınmasını sağlamak için önemli bir ön koşuldur. Gerekli yetkileri oluşturmak, yaşlanmayı anaakımlaştırmayı kurumsallaştırmak ve koordinasyon ve iş birliğini kolaylaştırmak için en yüksek siyasi düzeyde ve tüm ilgili paydaşlar ve karar vericiler tarafından katılım ve siyasi taahhüt gereklidir.

Kapasite

Anaakımlaştırma için yeterli kapasite sağlanmalıdır. Bu, tüm politika sektörleri ve devlet seviyeleri tarafından anaakımlaştırma için açık yetkiler, sorumluluklar ve hesap verebilirlik, personel zamanı ve beceri geliştirmenin yanı sıra yaşlanmayı anaakımlaştırmayı destekleyen faaliyetler için gerekli fonların tahsisini içerir.

İletişim

Düzenli iletişim ve bilinçlendirme, yaşlanmayı anaakımlaştırmanın önemini anlaşılmasının ve benimsenmesinin ve yaşlanmayla ilgili sorular üzerinde düzenli diyalog ve alışverişin sağlanmasının anahtarıdır.

Koordinasyon

Her düzeyde etkili politika koordinasyonuna ihtiyaç vardır ve bu, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik katılımcı ve kapsayıcı bir yaklaşıma bağlıdır.

İş Birliği

Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımı, devlet ve devlet dışı paydaşların sektörler ve devlet seviyeleri arasında yakın iş birliği içinde çalışmasını gerektirir. Yaşlanmayı anaakımlaştırmak, ortak düşünmeyi ve iş birlikçi eylemi gerektirir.

Tutarlılık

Yaşlanmayı anaakımlaştırma, yaşlanma konularını tüm politika alanlarına entegre etmeye çalıştığından, politika sektörleri arasında politikalar arasında tutarlılık için çaba sarf ederek ve karşılıklı olarak birbirini güçlendiren eylemleri teşvik ederek politika tutarlılığının sağlanması gerekir.

Anaakımlaştırma mekanizmalarının gözden geçirilmesine ve haritalandırılmasına dayalı olarak, analiz anaakımlaştırma süreçlerini kurmak ve kurumsallaştırmak veya güçlendirmek için öncelikli alanları ve ihtiyaç duyulan faaliyetleri belirleyebilir. Bu incelemeyi tamamlayan yaşlanmayla ilgili mevcut verilere genel bir bakış gereklidir.

2. Boşluk analizi – veriler

➤ Yaşlanmayla ilgili mevcut verilere genel bir bakış oluşturun

Yaşa göre ayrıştırılmış ve yaşlanmayla ilgili veriler, farklı yaş gruplarının (şimdiki ve gelecekteki) durumunu ve ihtiyaçlarını anlamak ve kanıta dayalı planlama, karar verme, politikaların izlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda bilgi vermek için esastır. Planlama, izleme ve değerlendirme için yaşa ve cinsiyete özel bilgilerin toplanması, uzun süredir MIPAA'nın uygulanmasının kritik bir unsuru olarak tanımlanmıştır. İstatistik kurumları bu ihtiyacı karşılamada birçok zorlukla karşılaşmıştır: yaşlı bireylerin yaşamlarına ilişkin istatistikler genellikle dağınıktır ve kapsamı, karşılaştırılabilirlikleri ve eksiksizlikleri sınırlıdır. İlk gözden geçirme ve haritalamanın bir parçası olarak, ulusal ve alt ulusal düzeylerde mevcut ve ilgili verilere ilişkin bir genel bakış elde edilmesi önerilir.

Politika eşlemesi, hangi verilerin alakalı olduğunun değerlendirilmesine rehberlik edebilir. Anaakımlaştırma çerçevesinin özünde, nüfusun yaşlanmasının toplumun tüm alanlarını etkilediği ve kanıta dayalı politikalar gerektiren fırsatlar ve zorluklar getirdiği anlayışı yer almaktadır. Toplumdaki farklı yaş gruplarının durumuna ilişkin veriler, ele alınması gereken boşlukları, eşitsizlikleri ve engelleri belirlemeye olanak tanır. Bu nedenle, ilgili bilgilere duyulan ihtiyaç geniş kapsamlıdır. Sosyo-demografik, ekonomik, tıbbi, nesiller arası, cinsiyet ve diğer yönlerle ilişkin veriler, en yaşlı olan yaşlı bireyler dâhil tüm yaş gruplarını kapsamalıdır (genellikle veri toplama 65, 75 veya 80 yaşında durur)²¹. Mümkünse veriler yaş, cinsiyet, gelir, eğitim düzeyi, engellilik ve etnik kökene göre ayrılmalıdır. Veri kaynağı örnekleri Metin Kutusu 2.9'da yer almaktadır.

²¹Yaşlılığa bağlı istatistiksel veri toplama raporunda, daha büyük yaş gruplarına ilişkin istatistik toplama ihtiyacı vurgulandı. (<https://unstats.un.org/unsd/statcom/49th-session/documents/2018-19-Ageing-E.pdf>). Bu rapor, 6-8 Mart 2018 tarihlerinde BM İstatistik Komisyonu tarafından onaylanmıştır: <https://unstats.un.org/unsd/statcom/49th-session/documents/Report-on-the-49th-session-E.pdf>

Metin Kutusu 2.9. Hangi veriler ilgilidir?

Ülke bağlamına ve veri ortamlarına bağlı olarak aşağıdaki veriler dikkate alınabilir:

- Demografik değişimleri ve demografik etkiyi analiz etmek için: nüfus sayımlarından, nüfus kayıtlarından, anketlerden vb. alınan ve alt ulusal düzeyler de dâhil olmak üzere nüfus projeksiyonlarına dayanan nüfus verileri.
- Yaşlı bireylerin ve diğer yaş gruplarının genel durumuna ilişkin veriler için: nüfus sayımları, hane halkı ve diğer anketler ve ayrıca nüfus kayıt sisteminden alınan veriler.
- Sektör bazlı veriler için:
 - İş piyasasına ilişkin veriler ve yaşlı bireylerin deneyimleri, örn. İşgücü Anketleri, Hanehalkı Bütçe Anketleri ve nüfus anketleri.
 - Ulusal Sağlık Araştırmalarından ve Avrupa'da Sağlık, Yaşlanma ve Emeklilik Araştırmasından (SHARE) sağlıkla ilgili veriler. Refah, biliş, kronik hastalık ve engellilik, bakım ihtiyaçları, formal ve enformal bakımın alınmasına ilişkin veriler; önleyici bakımın yanı sıra sağlığa ve uzun süreli bakıma erişim.
 - Ekonomik duruma ilişkin veriler
 - Eğitim ve yaşam boyu öğrenme ile ilgili veriler
 - BİT kullanımına ilişkin veriler
 - Sosyal katılıma ilişkin veriler
 - Ulaşım ile ilgili veriler, ulaşımın mevcudiyeti ve ulaşım erişimin ölçülmesi
 - Konut, yaşam düzenlemeleri ve bağımsız yaşama ilişkin veriler örn. hane anketleri.
 - Cinsiyet anketlerinden elde edilen cinsiyet verileri (ör. Nesil ve Cinsiyet Anketi)
 - Nesiller arası aktarımlara ilişkin veriler (ör. Nesiller ve Cinsiyet Anketi, SHARE)

Yaşlanmayla ilgili politika oluşturmayı destekleyen istatistiksel veriler hakkında daha fazla bilgi için bkz. [UNECE Recommendations on Ageing-related Statistics](#).

➤ Veri boşluklarını tanımlayın

Yaşlanmayla ilgili istatistiklerde birçok boşluğun olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir. Veri eksikliği, yaşlanmayla ilgili zorlukların ve fırsatların ölçülebilir bir şekilde değerlendirilmesini ve anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Özellikle yaş, cinsiyet, engellilik ve sosyo-ekonomik duruma göre ayrıştırılmış verilere ve yaşlı bireylerle ve nüfusun yaşlanmasıyla ilgili sorunları ele alan göstergelere duyulan ihtiyaç kritik öneme sahiptir. Veri eksikliği, analizi sınırlayabilir ve kanıta dayalı bir çerçeve oluşturma becerisini zorlayabilir. Mümkün olduğunda, olabilecek herhangi bir veri kullanılabilirliği boşluğunun ele alınmasına yardımcı olmak için nitel bilgilerin nicel kaynaklarla birleştirilmesi önerilir.

Yaşlanmanın şu anda dikkate alınmadığı ve yaşlanmayla ilgili verilerin henüz toplanamayacağı politika alanları, farklı politika sektörleri arasındaki veri boşluklarının belirlenmesine yardımcı olabilir. Ulusal veri merkezleri/istatistik ofisleri ile çalışmak, orta ve uzun vadede bu boşlukları doldurmak ve anaakım stratejilerini bilgilendirmek için gereken veri türünü belirlemek için kritik öneme sahiptir. Yaşlanmayla ilgili istatistiklerin güçlendirilmesi, artan veri kullanılabilirliği ve

ayrıştırılmış verilerin Aşama 3'te stratejik bir hedef ve Aşama 4'teki ilgili faaliyetler olarak dâhil edilmesi, gelecekteki yaşlanma ile ilgili önlemler için daha güçlü bir kanıt temeli sağlamak için tavsiye edilir. Yaşlanmayla ilgili politika oluşturmayı desteklemek için istatistiksel verilerin mevcudiyetini, erişilebilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini iyileştirmeye yönelik öneriler, UNECE 'nin Yaşlanmayla İlgili İstatistikler Görev Gücü'nün yanı sıra Titchfield City Group tarafından Yaşlanmayla İlgili ve Yaşa Göre Ayırıştırılmış İstatistik bağlamında tartışıldı ve ele alındı. Son çalışmalar, genellikle resmi istatistiklerden hariç tutuldukları için kurumlarda yaşayan yaşlı nüfusları ölçmek için öneriler de üretti (Metin Kutusu 2.10).

Metin Kutusu 2.10. Yaşlanmayla ilgili istatistiklere ilişkin öneriler

Yaşlanmayla İlgili İstatistiklere İlişkin UNECE Tavsiyeleri

2013 yılında, Avrupa İstatistikçiler Konferansı, nüfusun yaşlanmasına ilişkin politika formülasyonu için sağlam bir kanıt temeline yönelik artan ihtiyaca yanıt olarak, Yaşlanmayla İlgili İstatistik UNECE Görev Gücü kurdu. Görev Gücü, yaşlanmayla ilgili politika oluşturmayı desteklemek için istatistiksel verilerin kullanılabilirliğini, erişilebilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini iyileştirmek adına istatistik ofisleri için öneriler geliştirdi ve 2016'da yayınladı. Öneriler, 2012 Viyana Bakanlar Deklarasyonu'nun dört hedefinin merceğinden hazırlandı:

- i) Daha uzun çalışma ömrünü teşvik edin ve çalışma yeteneğini koruyun.
- ii) Yaşlı bireylerin katılımını, ayrımcılık yapmamasını ve sosyal içermesini teşvik edin.
- iii) İleri yaşlarda haysiyet, sağlık ve bağımsızlığı teşvik edin ve koruyun.
- iv) Kuşaklar arası dayanışmayı sürdürün ve geliştirin.

Bu dört alana ek olarak, öneriler yaşlanmanın demografik ölçümlerini, veri boşlukları ve daha fazla veri toplama ihtiyacı, kurumsal nüfus yönleri, yaşlanmayla ilgili istatistiklerin yayılması ve iletilmesi gibi konuları ve ayrıca ulusal istatistik ofisleri için tavsiyeleri kapsar.

https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2016/ECESTAT20164_ENG_web.pdf

Kurumlarda Yaşlı Nüfusun Ölçülmesi için UNECE Tavsiyeleri

Sosyal ve demografik konulara ilişkin istatistikler genellikle özel hanehalkı anketlerinden üretilir. Kurumlarda yaşayan insanlar, kurumları ve onların sakinlerini belirlemek ve örneklemek karmaşık ve pahalı olabileceğinden, genellikle dışlanır. Tavsiyeler, yaşlı bireylerden oluşan kurumsal nüfusların yaşlanmayla ilgili istatistiklerin üretimine dâhil edilip edilmeyeceğine, ne zaman ve nasıl dâhil edileceğine karar vermede ulusal istatistik ofislerine rehberlik eder. Tanımları ve sınıflandırmaları inceler, ön yargıyı ölçmek için bir metodoloji önerir ve idari veri kaynaklarının kullanımındaki zorluklar ve bu gruba özel etik hususlar da dâhil olmak üzere, kurumsal yaşlı nüfus tarafından ortaya konan anket tasarımı ve veri toplama için belirli zorlukları dikkate alır.

<https://unece.org/statistics/publications/recommendations-measuring-older-populations-institutions>

Yaşlanmayla İlgili ve Yaşa Göre Ayırıştırılmış İstatistikler Üzerine Titchfield City Group

Titchfield City Group, 2018'de Birleşmiş Milletler İstatistik Komisyonunda kuruldu. Grubun amacı, yaşam döngüsü boyunca yaşlanmayla ilgili ve yaşa göre ayrıştırılmış verilerin ana boyutlarına ilişkin istatistik ve verilerin derlenmesi için uluslararası standartlar ve yöntemler oluşturmaya katkıda bulunmaktır.

Grup, hem yaşa göre ayrıştırılmış verileri hem de yaşlanmayla ilgili verileri üretmek için standartlaştırılmış araçlar ve yöntemler geliştirmektedir. İyi uygulamaların dünya çapında yayılmasını destekler ve Ulusal İstatistik Enstitüleri arasındaki iş birliklerini kolaylaştırır. Grup, 58 ülkenin Ulusal İstatistik Ofislerinden üyelerin yanı sıra Birleşmiş Milletler kuruluşları, çok taraflı ve ikili kuruluşlar, akademi ve sivil toplum kuruluşlarından temsilciler içermektedir.

<https://unstats.un.org/unsd/methodology/citygroups/Titchfield.cshtml>

Ayrıştırılmış veriler, insan haklarını ve cinsiyet eşitliğini ilerletmek için analiz ve kanıta dayalı politika oluşturma için özellikle önemlidir. Verilere yönelik hak temelli bir yaklaşım, ilgili (ayrıştırılmış) veri kullanılabilirliği boşluklarını ele almak için geleneksel olmayan veri kaynaklarından örneğin; büyük veri, vatandaşlar tarafından oluşturulan kaynaklar veya devlet dışı veri sağlayıcılardan gelen verilerin de dikkate alınmasını önerir. Verilere ve toplumsal cinsiyet istatistiklerine hak temelli bir yaklaşımla ilgili rehberlik, ilgili verilerin daha iyi toplanmasına ve analizine yardımcı olabilir (Metin Kutusu 2.11).

Metin Kutusu 2.11. Verilere Hak Temelli Yaklaşım (HRBAD)

Nüfus grubuna göre veri ayrıştırma ve toplama, HRBAD'ın merkezinde yer alır. HRBAD, olası eşitsizliklerin ve ayrımcılığın değerlendirilmesini sağlar ve insan hakları yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediğini belirlemeye yardımcı olabilir. Yaklaşım cinsiyet, yaş, etnik köken, göç veya yerinden edilme durumu, engellilik, din, medeni durum, gelir ve cinsiyet kimliğine göre ayrıştırılmış verilerin toplanmasına ve yayınlanmasına odaklanır.

HRBAD, geleneksel veri toplama çabalarını desteklemek için ilgili veri paydaşlarını bir araya getirerek sistematik veri ayrıştırmasını güçlendirmeyi amaçlar ve yaşlanma çabalarını anaakımlaştırma konusundaki ilerlemeyi izlemek için veri boşluklarını ve göstergelerin tanımlanmasını ele almada yardımcı olabilir. Aynı zamanda, veri toplama, ayrıştırma ve analiz, yaşlı bireylerin veya ilgili grupların haklarının korunmasına yönelik risklerden kaçınmak için katılım, kendini tanımlama, şeffaflık, mahremiyet ve hesap verebilirlik gibi insan hakları ilkelerine saygı gösterilmesini sağlamalıdır.

- HRBAD hakkında daha fazla rehberlik için: [A Human Rights-Based Approach to Data – Leaving no one behind in the 2030 Agenda for Sustainable Development – Guidance note to data collection and data disaggregation](#)
- Ek bilgiler: Yaşlı bireylerin insan hakları ve veri açığı: [Report of the Independent Expert on the enjoyment of all human rights by older persons, 2020](#)
- Cinsiyet istatistiklerine ilişkin rehberlik için: <https://unece.org/statistics/gender-statistics>

3. Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri

- **Politikaların, stratejilerin, planların veya faaliyetlerin, yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere farklı yaş grupları üzerindeki potansiyel etkilerini belirleyin**

Politikaların, anaakımlaştırma mekanizmalarının ve verilerin gözden geçirilmesi, haritalanması ve analizinin sonuçlarına ek olarak, farklı yaş grupları için politikaların etkilerinin daha spesifik analizi, durum analizine dâhil edilebilir ve her yaş için toplum hedefine ulaşmaya yönelik eylem için zorlukların ve önceliklerin belirlenmesine yardımcı olabilir. Yaşa duyarlı analiz gerçekleştirme konusunda bugüne kadar sınırlı metodolojiler ve deneyim mevcut olsa da (örnekler için Ek 5'e bakınız), toplumsal cinsiyete duyarlı analiz yoluyla politikaların toplumsal cinsiyet etkisini değerlendirmek için toplumsal cinsiyet eşitliği alanında yöntemler geliştirilmiştir. Metin Kutusu 2.12, bir politikanın, planın, programın veya mevzuatın nüfustaki farklı yaş grupları üzerindeki (potansiyel) etkisini analiz etmek için kullanılacak bazı yol gösterici sorular sağlar.

Metin Kutusu 2.12. Yaşa duyarlı analiz gerçekleştirmek için ilgili sorular

- Bir politikanın, planın, programın veya mevzuatın hedefi kimdir? Yaş grupları, cinsiyet, nüfus bazında.
- Politika, program veya mevzuat neden ve nasıl yaşlı bireyleri veya diğer yaş gruplarını ilgilendiriyor?
- Politika, program veya mevzuatın farklı yaş gruplarının ihtiyaçları veya hakları üzerindeki potansiyel etkisi nedir?
- Farklı yaş gruplarına danışıldı mı?
- Faaliyet, erişim ve diğer kalıplar; sosyal ve ekonomik bağlam, yapısal faktörler (demografik, yasal ve kurumsal) ve kültürel ve dini yönler tarafından nasıl şekilleniyor?
- Değişim için fırsatlar veya giriş noktaları nerede var? Ve en iyi nasıl kullanılabilirler?

Kaynak: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü tarafından geliştirilen [Cinsiyeti Anaakımlaştırma - Cinsiyet Analizi](#) aracından ilham alan sorular; Ek 5, yaşa duyarlı analizi toplumsal cinsiyet analiziyle bütünleştiren bir "Gender-Based Analysis Plus" (Cinsiyete Dayalı Analiz+) aracının bir örneğini sunar.

COVID-19 salgını, yaşa duyarlı analizin önemini göstermektedir. Salgına karşı alınan önlemler, farklı yaş gruplarını farklı şekillerde etkilemiştir. Yaşlı bireyler, özellikle bakım evlerinde yaşamını sürdürenler, COVID-19 için yüksek risk grubu olarak tanımlanmıştır. Onları korumak için alınan evde kalma emirleri ve sosyal mesafe gibi önlemler, sosyal izolasyonu, yalnızlığı, mal ve hizmetlere erişimde güçlükleri artırmaktadır. Çocuklar ve gençler, eğitimleri ve zihinsel sağlıkları için olumsuz sonuçlar doğuran okulların kapanmasından güçlü bir şekilde etkilenmiştir. Çalışma çağındaki nüfus, işletmelerin kapanması nedeniyle işsizlik riskinden ve gündüz bakımı ve okulların kapanması sırasında iş ve bakımın uzlaştırılmasındaki zorluklardan etkilenmiştir. Yaşa duyarlı bir analiz, bu çeşitli etkileri ortaya çıkarmaya ve farklı nüfus gruplarının deneyimlerini, zorluklarını ve ihtiyaçlarını aydınlatmaya yardımcı olabilir.

Önlemlerin diğer yaş grupları kadar yaşlı bireyler üzerindeki potansiyel etkilerini belirlemeye yardımcı olmak için etki değerlendirmeleri yapılabilir. Örneğin, mevcut veya planlanan yasaların, politikaların ve önlemlerin, yaşa dayalı ayrımcılığa, klişelere ve ön yargıya karşı önlemlerin güçlendirilmesi ihtiyacına yol açabilecek yaş ayrımcılığı hükümlerine sahip olup olmadığını kontrol edebilirler. Yeni politikalar, programlar veya mevzuat geliştirilirken farklı yaş grupları için etki değerlendirmeleri henüz rutin olarak gerçekleştirilmiyorsa, politikaların belirli yaş grupları veya yaşlanmayla ilgili öncelikler üzerindeki olumsuz etkilerinden kaçınmak için yöntem ve kılavuzların geliştirilmesi tavsiye edilir.

Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri için yönergeler geliştirmek, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik stratejik çerçevenin hedeflerinden (Aşama 3) veya faaliyetlerinden (Aşama 4) biri olarak düşünülebilir. Sektörler arasında anaakımlaştırma sağlamak için disiplinler arası değerlendirmeler, mevcut yasa ve politikaların değerlendirilmesine yardımcı olabilir. Bazı ülkelerde, yaşlanmayla ilgili değerlendirmeler ve disiplinler arası değerlendirmeler, ulusal planlama çabalarının bir parçası olarak veya yoksulluk etkisi veya diğer değerlendirmelerde hedef grup olarak yaşlı bireyleri içeren düzenleyici değerlendirmelerin bir parçası olarak yürütülmüştür (bkz. Ek 5'teki örnek). Yaşlanmayı ve yaşlı bireyleri etkileyen pek çok etki gelecekteki olaylara bağlı olduğundan, değerlendirmeler iklim değişikliği, demografik gelişmeler, dijitalleşme, ekonomik şoklar, afetler ve COVID-19 dâhil diğer acil durumlar gibi durumlardan kaynaklanan belirsizlikleri yansıtmalıdır.

4. Durum analizi raporu

- **Haritalama ve analizlerden elde edilen bulguları özetleyin ve boşlukları ve sorunlu alanları listeleyin**

Yukarıda bahsedilen analizlerin bulguları, nüfusun yaşlanmasına ve yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere yaşam boyu farklı yaş gruplarının durumuna özel bir durum analizi raporunda özetlenebilir. (Metin Kutusu 2.13) Rapor, ilgili bakanlıklar ve paydaşlarla istişareye tabi olmalıdır (paydaş ağı).

Metin Kutusu 2.13. Durum analizi raporunun önerilen içeriği

- Ülkedeki yaşlanma durumuna genel bakış
- Uluslararası taahhütlere bağlılık
- Mevcut çerçevelere, politikalara ve uygulanan faaliyetlere genel bakış
- Politika boşluğu analizinin sonuçları
- Anaakımlaştırma süreçlerindeki ve uygulamalarındaki boşlukların analizinin sonuçları
- Veri boşluğu analizinin sonuçları
- Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmelerinin sonuçları
- Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik mevcut yaklaşımın güçlü ve zayıf yönlerinin değerlendirilmesi
- Analizler sonucunda belirlenen öncelikli alanlar

Durum analizi raporunun amacı, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına ilişkin mevcut durumu sektöre özel/kesişen bir perspektiften sunarak boşlukları vurgulamak ve özel dikkat gerektiren alanlara işaret etmektir. Sonuç olarak, rapor statükoya kapsamlı bir genel bakış sunabilir ve Aşama 3'te Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve için vizyon ve yönergeler geliştirmek için bir temel çizgi olarak hizmet edebilir.

Kontrol Listesi

- İlgili politikalar gözden geçirildi, haritalandı ve boşluklar analiz edildi
- Yaşlanmayı anaakımlaştırma mekanizmaları gözden geçirildi, haritalandı ve boşluklar analiz edildi
- İlgili veriler revize edildi, haritalandı ve boşluklar analiz edildi
- Eylem için boşluklar, sorunlar ve öncelikler belirlendi
- Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri yapıldı
- Durum analizi raporu tamamlandı
- Paydaş ağı arasında rapor görüşüldü

BÖLÜM 3 - VİZYON VE YÖNERGELER

Bu bölüm ne hakkında?

Amaç: Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve ile ulaşılabilecek vizyon ve uzun vadeli hedefleri belirlemek.

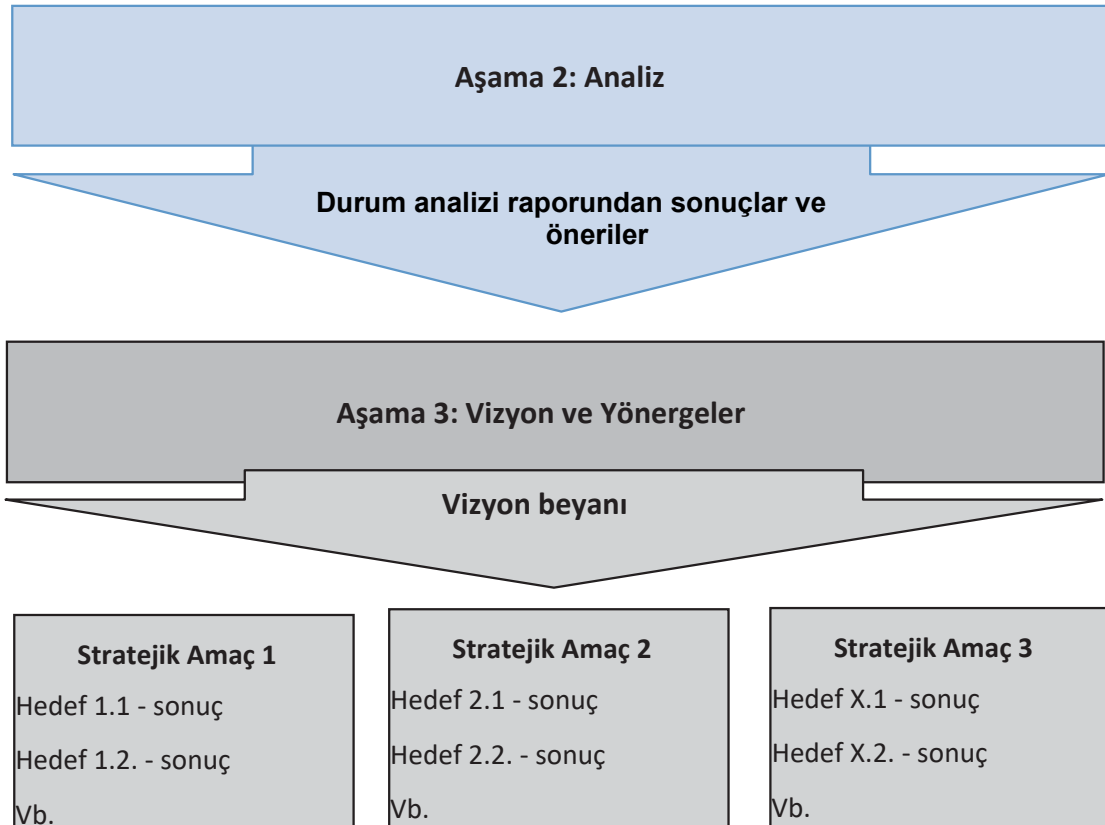
İçerik: Aşama 3, Stratejik Çerçeve için kapsayıcı bir plan olarak stratejik yönü geliştirmeye odaklanır. 'İki yol yaklaşımı'na uygun olarak, önerilen eylemler, yaşlanmayı anaakımlaştırmak, paydaşlara danışmak, bir vizyon beyanı oluşturmak, stratejik amaçlar, hedefler ve beklenen sonuçları belirlemek ve farkındalığı artırmak için gerçekçi ancak iddialı bir kapsam belirlemeyi desteklemektedir.

Sonuç: Vizyon Beyanı, stratejik amaçlar, hedefler ve beklenen sonuçlar

Giriş

Stratejik bir vizyon, hedefler ve beklenen sonuçları belirlemenin amacı, Stratejik Çerçevenin kapsayıcı yönünü belirlemek ve yaşlanmayı anaakımlaştırmak için kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri tanımlamaktır. Bunlar, Aşama 2'de yürütülen durum analizinin sonuçlarını ve tavsiyelerini ele almalıdır.

Şekil 3.1. Stratejik Çerçeve için kanıta dayalı vizyon ve yönergeler

Yaşlanmayı anaakımlaştırmak için bir vizyon ve ana yönergeler geliştirmek, önümüzdeki yıllarda bireysel yaşlanmanın ve nüfusun yaşlanmasının nasıl ele alınacağına dair ortak bir anlayış sağlamaya ve yaşlanmayla ilgili konuları ulusal ve yerel politika gündemlerine stratejik olarak yerleştirmek ve entegre etmek için genel bir plan çizmeye yardımcı olabilir.

Metin Kutusu 3.1. Stratejik Çerçeve için bir vizyon ve yönergeler oluştururken dikkate alınması gereken sorular

- Stratejik Çerçeve, analizin (Aşama 2) bulgularına nasıl yanıt verebilir?
- Stratejik Çerçeve için genel vizyon ne olmalıdır?
- Stratejik Çerçeve'nin kapsayıcı stratejik hedefleri nelerdir?
- Stratejik hedeflere ulaşmak için hangi amaçlara ve sonuçlara ihtiyaç vardır?
- Bu hedefler 'çift yönlü yaklaşımı' nasıl aktarıyor?
- Amaçlar, hedefler ve beklenen sonuçlar ilgili uluslararası çerçevelerle nasıl ilişkilidir?
- İnsan hakları, toplumsal cinsiyet ve diğer ilkeler nasıl ele alınabilir (Metin Kutusu 3.1'de vurgulanmıştır)?
- Hedefler, her bir politika sektörünün ve devlet düzeyinin yaşlanmayı anaakımlaştırmasını nasıl sağlayabilir?

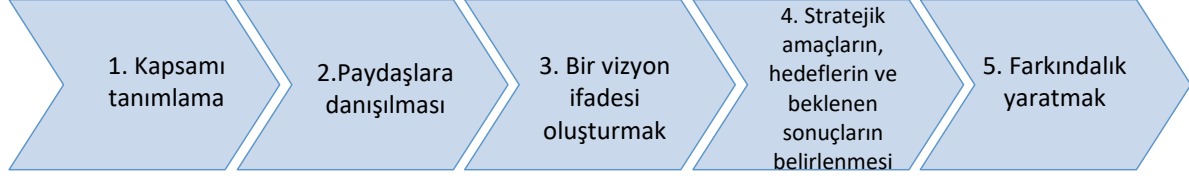
Stratejik hedefler ve beklenen sonuçlar, gerekli kaynakların tahsisi yoluyla anaakımlaştırma kapasiteleri oluşturmanın ve anaakımlaştırmayı sağlamaktan sorumlu devlet personeli arasında idari süreçlerin oluşturulması ve kapasite geliştirmenin yanı sıra yaşlanmayla ilgili hedefler üzerinde farkındalığı, siyasi bağlılığı ve liderliği yatay ve dikey koordinasyonu, iş birliğini artırarak yaşlanmayı anaakımlaştırmayı kolaylaştırmayı amaçlamalıdır.

Olası zorluklar

- Yaşlanmayı anaakımlaştırmak için ortak bir vizyon ve ana yönergeler tanımlamada sektörler arası katılım ve iş birliğini sağlamak
- Geniş bir paydaş istişaresinin düzenlenmesi
- Yaşam boyunca hem nüfusun yaşlanmasını hem de bireysel yaşlanmaya değinmenin karmaşıklığını ele almak
- Farklı yaş gruplarının farklı ihtiyaçlarını ve haklarını ele alırken önceliklerin belirlenmesi
- Gerçekçi hedefler belirlemek
- Ölçülebilir sonuçlar üzerinde anlaşmak
- Ulusal ve yerel düzeyler arasında uyumun sağlanması

Vizyon ve yönergeleri geliştirmek için önerilen kilit eylemler arasında, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin kapsamının tanımlanması; daha geniş hedeflerin ve yönlerin belirlenmesine yardımcı olmak için paydaş istişarelerinin yürütülmesi; bir vizyon ifadesi geliştirmek; stratejik amaçların, hedeflerin ve ölçülebilir sonuçların formüle edilmesi; ve bunlar belirlendikten sonra çerçeve hakkında farkındalık yaratmak yer alır.

Önerilen Eylemler

1. Kapsamı tanımlama

- **Yaşlanmayı anaakımlaştırmak için gerçekçi ancak iddialı bir kapsam belirleyin**

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve için gerçekçi ancak iddialı bir kapsamın belirlenmesinde, bir dizi faktörün dikkate alınması gerekir. Aşama 1 ve 2'de gerçekleştirilen planlama ve durum analizleri, çerçevenin belirlenen boşlukları ele almak için üzerine inşa edebileceği mevcut anaakımlaştırma mekanizmalarının yanı sıra ilgili uluslararası çerçevelerin ve ulusal ve yerel politika stratejilerinin ve programlarının mevcut görünümüne genel bir bakış sağlamış olacaktır. Kapsam belirleme çalışması, hangi uluslararası çerçevelerle uyumlu hale getirileceğine (bkz. Tablo 3.1 ve 3.3), hangi temel ilkelerin izleneceğine (Metin Kutusu 3.2) ve hangi anaakımlaştırma önceliklerinin belirleneceğine ilişkin bir değerlendirmeyi içerecektir. Ülkeye özgü duruma bağlı olarak, öncelik, ilk kez sistematik bir anaakımlaştırma yaklaşımı geliştirmek veya anaakımlaştırma çabaları halihazırda iyi kurulmuşsa, mevcut kapasiteleri, koordinasyonu ve izlemeyi geliştirmek ve güçlendirmek olabilir. Tüm politika alanlarını ve seviyelerini çevreleyen kapsamlı bir anaakımlaştırma kapsamını düşünmeden önce, temel politika sektörlerine odaklanan aşamalı bir yaklaşım benimsemek gerekli olabilir. Kapsam belirlemede dikkate alınması gereken bir diğer soru da, anaakımlaştırma çabalarının ilk etapta devlet politikasıyla mı sınırlı olması, yoksa sivil toplum ve özel sektör genelinde yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik amaç ve hedefleri içerecek bir bütün-toplum yaklaşımını mı izlemesi gerektiğidir. Aşağıdaki Metin Kutusu 3.2, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik vizyon ve yönergelere rehberlik edebilecek temel ilkeleri sunmaktadır.

Metin Kutusu 3.2. Vizyona ve yönlere rehberlik edecek temel ilkeler

Yaşlanmayı hem toplumsal bir perspektiften - nüfusun yaşlanmasına toplumsal uyum - hem de bireysel bir perspektiften - kişilerin yaşlandıkça değişen ihtiyaç ve kapasitelerine yanıt olarak - ele alırken, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin şu şekilde olması önerilmektedir:

- **Hak temelli** – yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere tüm yaş gruplarının tüm insan haklarından yararlanmasını sağlamaya çalışmak. Bu, yasalarda, politika geliştirmede ve uygulamada yaş ayrımcılığı ve yaş ayrımcılığının açıkça önlenmesini ve yaş ve cinsiyet, engellilik, kültürel geçmiş veya cinsel yönelim gibi diğer faktörlerin kesişiminin yanı sıra yaşa göre farklı alanlarda bulunabilecek fırsat eşitsizliklerinin ele alınmasını içerir. Hak Temelli Yaklaşım (HRBA), insan hakları standartlarının ve ilkelerinin nasıl uygulamaya konması gerektiğini netleştirir. HRBA kapsamında, planlar, politikalar ve süreçler, tüm medeni, kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyal haklar ve gelişme hakkı dâhil olmak üzere, uluslararası hukuk tarafından kurulan devletlerin hak sahiplerinin yetkilerine ve yükümlülük sahipleri olarak yükümlülüklerine karşılık gelen bir haklar sistemine bağlıdır. HRBA, politika ve program oluşturma ve uygulamaya rehberlik etmek için insan hakları ilkelerini gerektirir: evrensellik, bölünmezlik, eşitlik ve ayrımcılık yapmama, katılım ve hesap verebilirlik (ayrıca bkz. [Human Rights-based Approach to Development Cooperation and Programming](#)).
- **yaşam seyri odaklı** - yaşam boyu herkesin ihtiyaçlarını ele almak ve bireylerin yaşamlarının farklı evreleri ve bireysel yaşlanma yörüngeleri boyunca sorunsuz geçişlerini sağlamak için tutarlı bir stratejiyi teşvik etmek. Anaakımlaştırma, yaşamlarının farklı aşamalarındaki kişilerin somut ihtiyaçlarına ve haklarına göre şekillendirilen, yaş grubuna özgü politika önlemlerinin yerini almaz, ancak bunlar arasında tutarlılık sağlar.
- **toplumsal cinsiyete duyarlı** - yaşlanan toplumlarda cinsiyet eşitliğini ilerletmeye çalışmak (MIPAA/RIS'nin 8. Taahhüdü). Kadınların ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi için uluslararası ve ulusal araçlara dayalı olarak, Stratejik Çerçevenin vizyon ve yönergelerinde toplumsal cinsiyetin tam olarak anaakımlaştırılması tavsiye edilmektedir.
- **adil** - nüfusa ve bireysel yaşlanmaya ve tahsis edilen kaynaklara yönelik tedbirlerin gelecek nesiller de dâhil olmak üzere nesiller arası eşitliği teşvik etmesinin sağlanması. Aileler, topluluklar ve uluslarda her seviyedeki nesiller arasındaki dayanışma, MIPAA'da her yaşta bir toplumun başarısı için temel olarak tanımlanmaktadır. Nesiller arası eşitlik ve dayanışma, sosyal uyum ve kimseyi geride bırakmamayı sağlamak için önemli ön koşullardır.

Stratejik Çerçeve kapsamındaki faaliyetlerin uygulanması için bir zaman çerçevesi belirlemek (örneğin 10, 15 veya 20 yıllık bir zaman diliminde planlama olup olmadığı) üzerinde anlaşmaya varılacak başka bir unsurdur. Zaman çerçevesi, devlet planlaması veya diğer politika eylemlerinin uygulanması ile uyum sağlama ihtiyacı gibi çeşitli faktörler tarafından yönlendirilebilir. Yaşlanmayı anaakımlaştırma ile ilgili sektörel stratejiler mevcut olabilir.²² Bunlar, yaşlanma ve/veya sağlık, yaşam boyu öğrenme veya diğerleri gibi sektörel stratejiler üzerine planlar olabilir. Mevcut politika stratejilerinin yenilenmesi veya reforme edilmesi planlandığında, yaşlanma konularını bütünleştirme fırsatlarını en üst düzeye çıkarmak ve uyum sağlamak için mevcut politikalar ve programlar ve bunların zaman çerçevesi dikkate alınmalıdır. Temel ulusal politika stratejileri için mevcut politika planlama döngüleri ile uyum, stratejik anaakımlaştırma fırsatları için ve beklenen sonuçlara gerçekçi bir şekilde ulaşılabileceği zaman oryantasyon sağlayabilir. Vizyon ve yönergelerin kapsamının belirlenmesi, çerçevenin uygulanmasındaki ilerlemenin izlenmesi ve değerlendirilmesi için zaman çizelgelerinin belirlenmesini içerir (Aşama 5). Bir stratejik planlama matrisi (Tablo 3.1), vizyon, stratejik amaçlar, hedefler ve sonuçların Aşama 2'nin bulguları ve seçilen uluslararası taahhütlerle çerçevelenen önceliklerle uyumlu hale getirilmesinde faydalı olabilir.

Tablo 3.1. Stratejik planlama matrisi

Vizyon Beyanı					
Stratejik Amaç 1					
Ele alınması gereken boşluklar	Stratejik hedefler	Beklenen sonuçlar	MIPAA/RIS	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları	Diğer uluslararası çerçeveler
Stratejik hedefler ve beklenen sonuçlar tarafından ele alınacak Aşama 2'deki durum analizinde tanımlanan boşlukları dâhil edin	Hedef 1.1:	Sonuç 1.1.1	Hedefler hangi MIPAA/RIS taahhütlerine karşılık geliyor?	Hedefler hangi sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ve hedeflere karşılık geliyor?	
	Hedef 1.2:	Sonuç 1.1.2			
	Hedef 1.3:	Vb.			
	Vb.	Vb.			
Stratejik Amaç 2					
Ele alınması gereken boşluklar	Stratejik hedefler	Beklenen sonuçlar	MIPAA/RIS	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları	Diğer uluslararası çerçeveler
	Hedef 2.1				
	Vb.				
Stratejik Amaç 3					
Ele alınması gereken boşluklar	Stratejik hedefler	Beklenen sonuçlar	MIPAA/RIS	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları	Diğer uluslararası çerçeveler
	Hedef 3.1				
	Vb.				

²² Mevcut ulusal stratejilere ilişkin bazı örnekler Ek 5'te verilmiştir.

2. Paydaşlara danışılması

➤ Vizyonu şekillendirmek ve stratejik hedefleri belirlemek için paydaş ağından geri bildirim almak

Kapsam belirleme çalışmasını tamamlayarak, vizyon beyanının, stratejik amaç ve hedeflerin formülasyonunu bilgilendirmek için bir paydaş istişaresinin gerçekleştirilmesi tavsiye edilir. Paydaşlar, hangi stratejik önceliklerin en önemli olduğu ve farklı politika yönlerinin belirli politika sektörlerini, nüfus gruplarını, cinsiyet eşitliği veya insan hakları hedeflerini nasıl etkileyebileceği konusunda farklı bakış açıları sunar. İstişare, yaşlanmayla ilgili soruların karmaşıklığının ve farklı paydaşların ilgi ve ihtiyaçlarının net bir şekilde anlaşılmasını geliştirmeye yardımcı olabilecek belirli geri bildirimler talep etmek için önemlidir.

Bir istişare, anketler, stratejik çalıştaylar veya ulusal ve yerel düzeydeki yuvarlak masa toplantıları dâhil olmak üzere birçok şekilde olabilir. Sürecin bilgileri ve beklenen sonuçları, vizyonun, stratejik amaç ve hedeflerin gelişimini bilgilendiren bir raporda özetlenebilir. Ek olarak, kilit paydaşların istişareleri, Stratejik Çerçeve'nin daha fazla geliştirilmesi ve uygulanmasıyla ilgili katılımı, bağlılığı ve iş birliğini güçlendirebilir. İstişarenin hem nüfusun yaşlanması hem de bireysel yaşlanma hakkında geri bildirim sağlanacak şekilde yapılması önerilmektedir.

Metin Kutusu 3.3. Danışma süreci için öneriler

- Yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere ilgili paydaşlara danışıldığından emin olmak için paydaş ağıyla (Aşama 1) etkileşim kurun.
- Mevcut kaynaklara ve arzu edilen erişime göre istişare için uygun bir format seçin (örneğin, anketler, stratejik çalıştaylar veya ulusal ve yerel düzeyde yuvarlak masa toplantıları).
- Katılımcı süreçlerde deneyime sahip bir ana ortak seçin; örneğin bir sivil toplum kuruluşu, araştırma enstitüsü veya danışmayı kolaylaştırmak için bir danışman grubu davet edilebilir.
- Danışmayı çift yönlü yaklaşıma dayalı olarak gerçekleştirin.
- İstişarenin MIPAA/RIS, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve diğerleri gibi uluslararası taahhütlerle uyumlu olduğundan emin olun.
- Paydaşların beklentilerini yönetmek için beklenen sonuçların nasıl ve nerede kullanılacağını en baştan açıkça belirtin.
- Toplumsal cinsiyet ve insan hakları perspektiflerinin dikkate alındığından emin olun.

3. Bir vizyon ifadesi formüle etmek

➤ **Yaşlanmayı anaakımlaştırma vizyonunu tanımlayın**

Yaşlanmayı anaakımlaştırma vizyonu, yaşlanmayı başarılı bir şekilde anaakımlaştırma yoluyla elde etmek istediğiniz şeyin “büyük resmini” yakalar: her yaştan bir toplum. Stratejik Çerçeve tarafından tanımlanacak olan stratejik amaçlar, hedefler ve beklenen sonuçlar bu vizyonun gerçekleştirilmesine katkıda bulunmalıdır. Vizyonun geniş bir şekilde sahiplenilmesini sağlamak için paydaş ağı ile iş birliği içinde bir vizyon beyanı formüle edilmesi tavsiye edilir. Bir vizyon ifadesi, yaşlanmayı anaakımlaştırmanın genel amacı hakkında ortak bir anlayışın geliştirilmesine yardımcı olabilir ve stratejik amaçlara, hedeflere, beklenen sonuçlara ve buna başarılı bir şekilde ulaşmak için gereken faaliyetlere rehberlik edebilir. Metin Kutusu 3.4, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde yaşlanmayla ilgili yönleri ele alan, her yaş için bir toplum elde etmeyi amaçlayan bir vizyon beyanı örneği sunmaktadır. Bir ülke örneği için Ek 5'e bakınız.

Metin Kutusu 3.4. Bir vizyon ifadesi örneği

“X Ülkesi, tüm yaş gruplarının ihtiyaçlarına, tercihlerine ve haklarına saygı duyan ve toplumun her düzeyinde alınan önlemlerle nüfusun yaşlanmasına uyum sağlayan bir toplum olacaktır. Toplum ve ekonomiyi demografik değişimle uyumlu hale getirmek amacıyla tüm potansiyel uzun ömür tekliflerini gerçekleştirecektir. Tüm yaş gruplarının tam potansiyellerini yaşamalarını ve nesiller arası dayanışmayı geliştirmeyi amaçlar. X ülkesi, yaşamları boyunca kişilerin bağımsızlığını, eşitliğini ve onurunu gözeterek, 2030 yılına kadar her yaştan bir toplum olacaktır”.

4. Stratejik amaçların, hedeflerin ve beklenen sonuçların belirlenmesi

➤ **Vizyona yanıt olarak Stratejik Çerçeve'nin ana yönlerini özetleyen stratejik amaçları, hedefleri ve sonuçları belirleyin**

Paydaş ağı ile iş birliği içinde ve istişare sürecinin sonuçlarına dayalı olarak stratejik amaçlar, hedefler ve sonuçlar belirlenmelidir. Metin Kutusu 3.5'te örneklendiği gibi, vizyon beyanını desteklemek ve yaşlanmanın hem toplumsal hem de bireysel yönlerini yansıtmak için stratejik hedefler geniş ve kesişen olabilir.

Metin Kutusu 3.5. Stratejik hedef örnekleri

- Stratejik Hedef 1: Yaşlanmayı tüm sektörlerde anaakımlaştırın ve devletin her düzeyinde ve genelinde iş birliğini güçlendirin.
- Stratejik Hedef 2: Ulusal ve yerel düzeyde ve paydaşlar ve ortaklar arasında her yaştan bir toplum geliştirmek için farkındalık ve bağlılık oluşturun.
- Stratejik Hedef 3: Katılımın önündeki engelleri kaldırın ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına, tercihlerine ve kapasitelerine göre toplumlarında sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamın tüm yönlerine sürekli katılımları için fırsatlar sağlayın.
- Stratejik Hedef 4: Nesiller arası dayanışmayı teşvik edin ve her yaşta yaşam kalitesini ve sağlık ve esenlik de dâhil olmak üzere bağımsız yaşamı sağlayın.
- Stratejik Hedef 5: Vb.

Her stratejik hedefin altında, ilgili hedefe ulaşmak için ihtiyaç duyulan bir dizi hedef ve beklenen sonuçlar formüle edilmelidir. Hedeflerin Tablo 3.2'de gösterildiği gibi çift yönlü yaklaşıma göre formüle edilmesi önerilmektedir.

Tablo 3.2. Stratejik amaç ve hedeflerin belirlenmesinde çift yönlü yaklaşımın uygulanması

Örnek Stratejik Hedef 3 (Metin Kutusu 3.5): Katılımın önündeki engelleri kaldırın ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına, tercihlerine ve kapasitelerine göre toplumlarında sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamın tüm yönlerine sürekli katılımları için fırsatlar sağlayın.			
Nüfusun yaşlanması		Bireysel yaşlanma	
Hedef 1.1: Kademeli emeklilik seçenekleri de dâhil olmak üzere, yaşlı bireyler için iş piyasası ve istihdam seçeneklerinin genişletilmesi.	Sonuç 1.1: 2030 yılına kadar 65-75 yaş grubu arasında istihdam oranında yüzde X artış.	Hedef 1.2: Yaşlandıkça kadın ve erkekler için sürekli istihdam ve yaşam boyu öğrenmenin önündeki engellerin kaldırılması.	Sonuç 1.2: Yaşlı kadın ve erkeklerin eğitime katılımının artması.
Hedef 1.4: Sivil toplum kuruluşlarının gönüllülüğünün ve gelişiminin teşvik edilmesi.	Sonuç 1.3: 2030 yılına kadar sivil toplum kuruluşları için devlet finansmanında yüzde X artış.	Hedef 1.3: Yaşlı kadınların ve erkeklerin gönüllü olmaya teşvik edilmesi.	Sonuç 1.4: 2030 yılına kadar yaşlı bireyler arasında gönüllü oranının artması.
Vb.			

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve için vizyon ve yönergeler tanımlanırken, bunların Aşama 2'deki durum analizi tarafından belirlenen ilgili uluslararası ve ulusal politika stratejileriyle uyumlu hale getirilmesi tavsiye edilir.²³ Bu uyum, MIPAA/RIS, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı ve ilgili insan hakları ve cinsiyet eşitliği araçları gibi uluslararası çerçevelerde tanımlanan hedeflerin sektörler arasında ulusal ve alt ulusal politikalara dönüştürülmesine yardımcı olabilir ve mevcut uygulama boşluklarını ele alabilir. Tablo 3.3, ilgili uluslararası taahhütlere karşı stratejik amacın, sonuçların ve hedeflerin haritalandırılmasının pratik bir örneğini sunmaktadır. Politikalara ve kesişen sektöre özel stratejik amaç ve hedeflere ek olarak, sistematik yaşlanma çabalarını anaakımlaştırmaya yönelik kurumsal kapasiteleri güçlendirmenin yanı sıra bilinçlendirmeyi destekleyen önceliklerin değerlendirilmesi de dikkate alınmalıdır.

Tablo 3.3. Stratejik bir hedef ve uluslararası çerçevelerle uyum örneği

Stratejik Amaç 1	Hedefler	Beklenen sonuçlar	MIPAA/RIS	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları	Diğer çerçeveler
Yaşlanmayı tüm sektörlerde anaakımlaştırma ve devletin her düzeyinde ve genelinde iş birliğini güçlendirmek	Hedef 1: Yaşlanmanın tüm ilgili politika alanlarına dâhil edilmesini sağlamak	Sonuç 1: İlgili politikaların %X'i yaşlanmayla ilgili öncelikleri dikkate aldı	MIPAA/RIS Taahhüt 1: Topluları ve ekonomileri demografik değişimle uyumlu hale getirmek ve her yaşta bir topluma ulaşmak amacıyla yaşlanmayı tüm politika alanlarında anaakımlaştırmak	Amaç 17, hedef 14: Sürdürülebilir kalkınma için politika tutarlılığının artırılması	
	Hedef 2: Yaşlanma üzerine odak noktaları oluşturarak ilgili bakanlıklarda kapasiteyi güçlendirmek	Sonuç 2: Her ilgili bakanlıkta atanan yaşlanmaya ilişkin odak noktaları			
	Hedef 3: Devletin her düzeyinde ve genelinde yaşlanmayla ilgili çabalarda koordinasyonun ve iş birliğinin güçlendirilmesi	Sonuç 3: Kurulan devletin tüm seviyelerinde ve genelinde yaşlanmayla ilgili çabaları yönetmek için koordinasyon mekanizması			

5. Farkındalık yaratmak

Son olarak, kampanyalar ve diğer iletişim faaliyetleri, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik siyasi ve paydaş bağlılığını artırmak ve ortak bir anlayış sağlamak için vizyon, stratejik amaçlar ve hedefler konusunda farkındalığı artırmaya yardımcı olabilir (ayrıca bkz. Metin Kutusu 4.5).

²³ Ayrıca bkz. Ek 2 ve Ek 5, Aşama 2.

Kontrol Listesi

- Durum analizi ve temel bulgular, belirlenen boşluklar ve ihtiyaçlar dikkate alındı
- Mevcut stratejiler gözden geçirildi ve değerlendirildi
- Paydaş istişareleri gerçekleştirildi
- Vizyon ifadesi formüle edildi
- Stratejik amaçlar belirlendi
- Hedefler ve sonuçlar belirlendi
- Stratejik hedefler, çift yönlü yaklaşımı dikkate almaktadır
- Stratejik hedefler için ölçülebilir beklenen sonuçlar tanımlanmıştır
- Vizyon, stratejik amaçlar, hedefler ve beklenen sonuçlar uluslararası taahhütlerle çapraz kontrol edilmiştir (örn. MIPAA/RIS, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve diğerleri)
- Vizyon, stratejik amaçlar ve beklenen sonuçlar hak temelli, toplumsal cinsiyete duyarlı, yaşam boyu odaklı ve eşitlikçidir
- Vizyon, stratejik amaçlar ve beklenen sonuçlar paydaş ağı tarafından onaylanmaktadır
- Vizyon, stratejik amaçlar ve beklenen sonuçlar hakkında farkındalık yaratma faaliyetleri tamamlandı

BÖLÜM 4 - FAALİYETLERİN TANIMLANMASI

Bu bölüm ne hakkında?

Amaç: Aşama 3'te tanımlanan stratejik amaçların, hedeflerin ve beklenen sonuçların gerçekleştirilmesine yardımcı olabilecek faaliyetleri belirlemek.

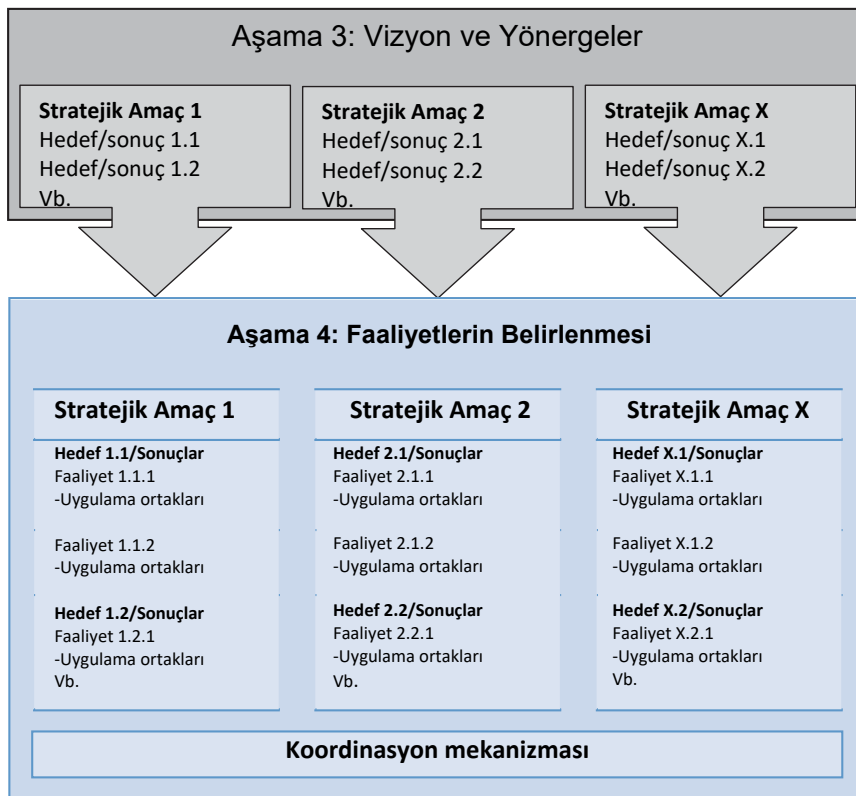
İçerik: Aşama 4, kısa, orta veya uzun vadeli aktiviteler olabilecek faaliyetlerin belirlenmesini önerir. Faaliyetler ve çıktılar belirlenirken, sorumluluklar uygulama ortaklarına açıkça verilmelidir. Faaliyetler ve çıktılar belirlenirken, sorumluluklar uygulama ortaklarına açıkça verilmelidir. Aşama 4 ayrıca faaliyetlerin koordineli bir şekilde uygulanması adına bir mekanizma kurmak için adımlar önerir.

Sonuç: Koordinasyon mekanizması, uygulama ortakları, uygulama planı

Giriş

Aşama 4, Aşama 3'te tanımlanan stratejik amaçlara, hedeflere ve beklenen sonuçlara ulaşılmasına yardımcı olan faaliyetleri ve çıktıları belirlemeye odaklanır. Yaşlanmanın anaakımlaşırılmasına yönelik bir koordinasyon mekanizmasının kurulmasının yanı sıra, anaakımlaşırırma faaliyetlerinin başarılı ve tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak için farkındalık yaratma ve kapasite geliştirme aktivitelerinin faaliyetler arasına dâhil edilmesi tavsiye edilmektedir. Faaliyetlerin ve çıktıların ayrıntılı bir tanımına ek olarak, Yaşlanmanın Anaakımlaşırırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve için bir uygulama planında detaylandırılabilir sorumlulukların, kaynakların ve zaman çizelgelerinin atanması önemlidir.

Şekil 4.1. Stratejik amaçlara, hedeflere ve istenen sonuçlara ulaşmak için faaliyetlerin belirlenmesi

Faaliyetler yeni önlemlerden oluşabileceği gibi, gerektiğinde değişiklikler yaparak mevcut politikalar, programlar ve yasalar üzerine entegre olabilir ve bunları geliştirebilir.²⁴ Paydaşların faaliyetlerin belirlenmesine katılımı, geniş bir aidiyet sağlamak ve sektörler arasında ve tüm devlet/toplum seviyelerinde uygulama ortaklarının taahhüdüyle gerçekçi faaliyetlerin belirlenmesine yardımcı olmak için tavsiye edilir. Ulusal ve yerel faaliyetler arasında tutarlılığın sağlanması önemlidir. Yaşlılık dostu topluluklar oluşturmaya yönelik yerel çabalar birçok ülkede hâlihazırda mevcuttur ve Stratejik Çerçeve'de tanımlanan faaliyetler aracılığıyla değerlendirilebilir ve güçlendirilebilir.²⁵

Yaşlanma sorunlarının kesişen doğası göz önüne alındığında, yaşlanmayla ilgili faaliyetlere yönelik sorumluluk sektörler arasında ve devlet ve devlet dışı aktörler arasında verilebilir. Sektörler arası iş birliği (çok paydaşlı) ortaklıklar tarafından desteklenebilir. Bir alandaki faaliyetler diğerindeki ilerlemeyi etkileyebilir. Kesişen faaliyetler, potansiyel ödüneşimleri dikkate alınmalıdır. Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmelerinin tanıtılması, planlanan politikaların ve önlemlerin değerlendirilmesine yardımcı olabilir ve diğer politika hedefleri veya belirli nüfus veya yaş gruplarının durumu üzerinde potansiyel olarak olumsuz etkileri olup olmadığını ortaya çıkarabilir. İdeal olarak, sektörler ve devlet seviyeleri arasındaki faaliyetler, Aşama 3'te tanımlanan stratejik amaçlara, hedeflere ve istenen sonuçlara ulaşmak için karşılıklı olarak birbirini desteklemeli ve güçlendirmelidir. Yeni iş birliği biçimlerinin teşviki ve yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımı etkili bir koordinasyon gerektirir. Faaliyetlerin hem yatay hem de dikey koordinasyonunu sağlayan merkezi bir koordinasyon mekanizmasının kurulması tavsiye edilmektedir. Uygulayıcı ortaklar arasında yaşlanmayı anaakımlaştırma konusunda yetkinlik geliştirme ve kapasite geliştirme tavsiye edilir ve bu, Stratejik Çerçeve'yi uygulamak için kaynakların tahsis edilmesinin yanı sıra farkındalığın artırılmasına, bağlılığın güçlendirilmesine yardımcı olabilir.

Metin Kutusu 4.1. Faaliyetlerin belirlenmesinde dikkate alınması gereken sorular

- Aşama 3'te tanımlanan stratejik amaçlara, hedeflere ve beklenen sonuçlara ulaşmak için hangi faaliyetlere ve çıktılara ihtiyaç vardır?
- Etkili uygulamayı sağlamak için hangi koordinasyon mekanizmalarına ihtiyaç vardır?
- Bu faaliyetler 'çift yönlü yaklaşıma' nasıl karşılık gelmektedir?
- Her bir aktivite ne zaman uygulanmalıdır?
- Faaliyetlerin uygulanmasından kim sorumlu olmalıdır?
- Hangi kaynaklara ihtiyaç vardır?
- Önerilen faaliyetler için kaynaklar nasıl güvence altına alınabilir?

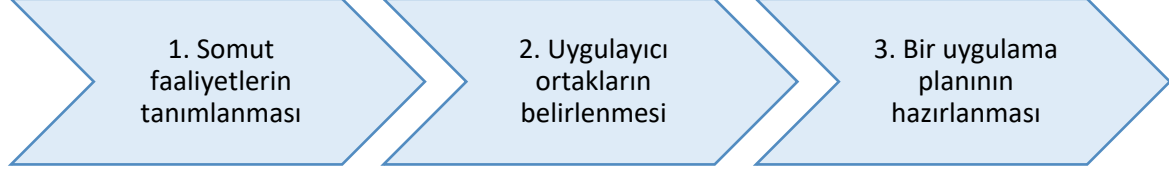
Olası zorluklar

- Planlanan faaliyetler arasında tutarlılığın sağlanması
- Uygulama ortaklarının taahhütlerinin alınması
- Anaakımlaştırma faaliyetlerinin etkin koordinasyonunun sağlanması
- Önerilen faaliyetler için yeterli kaynakların sağlanması

²⁴ Hâlihazırda uygulamaya konulan yaşlanmayla ilgili faaliyetlere ilişkin örnekler Ek 5'te özetlenmiştir.

²⁵ Bu çabaların çoğu, DSÖ Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar çerçevesine ve yönergelerine dayanmaktadır. Daha fazla ayrıntı için Ek 5, Aşama 4'e bakın.

Önerilen Eylemler

1. Somut faaliyetlerin tanımlanması

- **Aşama 3'te tanımlanan stratejik amaçlara, hedeflere ve beklenen sonuçlara ulaşılmasını destekleyen faaliyetleri belirleyin**

Faaliyetler, yaşlanmayı yoksulluğun önlenmesi, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği, düzgün iş bulunması, eşitsizliklerin azaltılması, erişilebilir ortamların yaratılması ve acil durumlar gibi tematik ve kesişen alanlarda anaakımlaştırmayı desteklemelidir. Politika alanları arasında tutarlılığın sağlanmasına ek olarak, hem ulusal hem de alt ulusal anaakımlaştırma faaliyetleri kısa, orta ve uzun vadede uyumlu hale getirilmelidir. Metin Kutusu 4.2, yaşlanmayı anaakımlaştırmayı destekleyebilecek faaliyetlere örnekler vermektedir.

Metin Kutusu 4.2. Faaliyet örnekleri

- Devletin çalışmaları içinde var olabilecek yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik teşvik edici engelleri belirleyin.
- Bir kaynak seferberliği stratejisi ve planı geliştirmek, yaşlanmayı anaakımlaştırmayı devletin her düzeyinde daha da güçlendirmeyi amaçlamaktadır.
- Uygulayıcı ortaklar arasında bilgi alışverişini ve koordinasyonu güçlendirmeyi amaçlayan çok paydaşlı bir koordinasyon mekanizması ve stratejisi oluşturun.
- Ulusal ve yerel düzeyde ilgili tüm bakanlıklarda yaşlanma konusunda odak noktaları oluşturun ve net görev tanımları ve yetkiler tanımlayın.
- Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri için yönergeler geliştirin.
- Ulusal ve yerel düzeyde bakanlıklar arasında yaşlanma konusunda odak noktalarına eğitim sağlayın.
- Yaşa dayalı ayrımcılık konusunda bir kamu denetçisi görevi oluşturun veya mevcut görevin yetkisini güçlendirin.
- Bireysel yaşlanmayı ve nüfusun yaşlanmasını ilgilendiren belirli konularda paydaşlarla yuvarlak masa toplantıları veya tematik seminerler düzenleyin.
- Her sektörde yaşlanmayı anaakımlaştırmanın önemi konusunda farkındalık yaratmayı desteklemek için sektöre özel kaynaklar geliştirin.
- Yaş ayrımcılığına yönelik ulusal bir kampanya yürütün.
- Yaşlanmayla ilgili eğilimler, demografik gelişmeler ve farklı yaş gruplarının durumu hakkındaki verileri güçlendirmek ve iyileştirmek adına yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek için kamu-özel ortaklıkları kurun.

Faaliyetler, paydaş ağının dâhil edildiği katılımcı bir süreçle belirlenmelidir. Paydaş katılımı, belirli amaçlara veya hedeflere ulaşmak için faaliyetlere odaklanan tematik danışma grupları şeklinde organize edilebilir. Çok paydaşlı diyaloglar, fikir birliği oluşturmaya ve ortak faaliyetleri şekillendirmeye yardımcı olabilir ve ayrıca kesişen yönlerin tanımlanmasını destekleyebilir. Faaliyetlerin, zaman çizelgelerinin ve uygulama ortaklarının Aşama 3'te tanımlanan stratejik amaç ve hedeflerle nasıl bağlantılı olduğuna dair bir genel bakış Tablo 4.1'de verilmektedir.

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi

Tablo 4.1. Somut faaliyetler, çıktılar, zaman çizelgeleri ve uygulama ortaklarına ilişkin örnekler

Vizyon Beyanı (Aşama 3)				
Stratejik Amaç 1				
Yaşlanmayı tüm sektörlerde anaakımlaştırın ve devletin her düzeyinde ve genelinde iş birliğini güçlendirin.				
Hedef 1.1				
Tüm politika alanlarındaki yaşlanma sorunlarını ele alın.				
Beklenen sonuç 1.1				
Yaşlanma sorunları tüm politika alanlarına entegre edilmiştir.				
No.	Faaliyetler	Çıktılar	Zaman çizelgesi	Uygulama ortağı
1.1.1	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri için yönergeler geliştirin.	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri için kılavuzlar geliştirildi.	2022-2025	Araştırma enstitüleri ile iş birliği içinde yaşlanma olgusunun anaakımlaştırılması.
1.1.2	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri konusunda eğitim kursları geliştirin ve sağlayın.	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri konusunda verilen eğitim.		
1.1.3	Planlanan tüm mevzuat ve politikalar için yaşa duyarlı analizler ve etki değerlendirmeleri yürütmek için idari talimatlar verin.	Yürürlükteki idari talimatlar.		
1.1.4	Yeni mevzuat ve politikalar için planlama sürecinin bir parçası olarak sistematik olarak yaşa duyarlı analizler ve etki değerlendirmeleri gerçekleştirin.	Yeni mevzuat ve politikalar için planlama sürecinin bir parçası olarak gerçekleştirilen yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri.		
Hedef 1.2				
Devlet sektörleri ve seviyeleri arasında yaşlanmayı yatay ve dikey olarak anaakımlaştırmayı koordine edin.				
Beklenen sonuç 1.2				
Anaakımlaştırma faaliyetleri etkin bir şekilde koordine edilir.				
No.	Faaliyetler	Çıktılar	Zaman çizelgesi	Uygulama ortağı
1.2.1	Devlet genelinde yaşlanmayı anaakımlaştırmaktan sorumlu merkezi bir koordinasyon organı oluşturun.	Merkezi koordinasyon organı kuruldu.		Merkezi devlet.
1.2.2	Ulusal ve yerel düzeyde tüm bakanlıklarda net görev tanımları ile yaşlanma konusunda odak noktaları oluşturun.	Tüm bakanlıklarda ulusal ve yerel düzeyde net görev tanımları ile yaşlanmaya ilişkin odak noktaları oluşturulmuştur.		Ulusal ve yerel düzeyde tüm bakanlıklar.
1.2.3.	Düzenli bilgi alışverişi için mekanizmalar oluşturun.	Merkezi anaakımlaştırma birimi ile yaşlanmayla ilgili odak noktaları arasında düzenli koordinasyon toplantıları.		Merkezi anaakımlaştırma organı.
1.2.4.	Sektörler arasında Stratejik Çerçevenin uygulanması için eylem planları geliştirin.	Yaşlanmaya ilişkin odak noktaları, bakanlık düzeyinde anaakımlaştırma planlarını geliştirir.		Yaşlanma ile ilgili odak noktaları.
1.2.5	Faaliyetlerin uygulanmasını izlemek için bir raporlama mekanizması oluşturun.	Yaşlanma ile ilgili odak noktaları, kaydedilen ilerleme hakkında yıllık olarak rapor verir.		Yaşlanma ile ilgili odak noktaları.

➤ Bir koordinasyon mekanizması kurmak

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin uygulanmasını hem yatay hem de dikey olarak denetleme ve koordine etme yetkisine sahip bir organın kurulmasının temel faaliyetler arasında yer alması önerilmektedir. Bu organın, bir bakanlık bünyesinde değil, merkezi olarak devletin en üst düzeyine yerleştirilmesi tavsiye edilir. Bu organ, bakanlıklar gibi devlet seviyeleri ve diğer ilgili organların yaşlanma konusundaki odak noktalarının çalışmalarını koordine edebilir (örneğin yaşlı konseyleri, gençlik konseyleri, demografik değişim, cinsiyet eşitliği veya yaşlanma gibi ilgili portföylerle ilgilenen meclis komisyonları gibi). Paydaş ağıyla sürekli ilişki kurmaktan da sorumlu olacaktır. Aşama 2'de hazırlanan anaakımlaştırma mekanizmalarının haritalanması ve boşluk analizi, mevcut organların ve süreçlerin dikkate alınmasını ve koordinasyon mekanizmasına entegre edilmesini sağlamaya yardımcı olabilir. Metin Kutusu 4.3, anaakımlaştırmanın koordinasyonu için bir dizi düşünceyi listeler.

Metin Kutusu 4.3. Anaakımlaştırma mekanizmaları

Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik yeni iş birliği biçimlerine ve sorumluluklara duyulan ihtiyaç göz önüne alındığında, yaşlanmayı devletin her düzeyinde ve tüm düzeylerinde anaakımlaştırmayı koordine etmek ve sağlamak için mekanizmaların yeni kurulması veya güçlendirilmesi gerekebilir. Bazı önemli öneriler şunlardır:

- Ulusal ve alt ulusal düzeylerde Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve kapsamındaki faaliyetleri uygulamak ve izlemek adına koordineli iş birliğini sağlamak için merkezi bir mekanizma oluşturun.
- Merkezi gözetim sağlamak için devletin en üst düzeyinde bir mekanizma oluşturun.
- Sorumlulukları belirleyen her aktör (Çekirdek grup, ulusal ve yerel düzeylerde yaşlanmaya ilişkin odak noktaları) için net görev tanımları aracılığıyla devlet genelinde meşruiyet, kabul ve iş birliğini sağlayarak yaşlanmayı anaakımlaştırmak için net bir yetki sağlayın.
- Anaakımlaştırma mekanizmaları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve akademi dâhil olmak üzere birden fazla paydaşın yanı sıra tüm yaş gruplarının temsilcilerinin katılımını sağlamalıdır.
- Anaakımlaştırmadan sorumlu aktörler arasında düzenli bilgi alışverişi ve diyalog, resmi ve gayri resmi iletişim kanalları ve fırsatları aracılığıyla kolaylaştırılmalıdır.
- Faaliyetler, ilgili süreçlerle tutarlılığı sağlamak ve mümkün olduğunda sinerji elde etmek için toplumsal cinsiyet, insan hakları, engellilik ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın anaakımlaştırılmasına yönelik mevcut mekanizmalarla koordine edilmelidir.
- Ulusal istatistik ofisleri, örneğin demografi ve ekonominin yanı sıra yaşlı bireylerin ekonomik ve sosyal durumu hakkında temel bilgi kaynaklarıdır ve mekanizmaya dâhil edilmelidir.
- Parlamento komisyonlarının yaşlanmaya ilişkin yetkisinin güçlendirilmesi.
- Yaşa dayalı ayrımcılık yapılmamasını sağlayan ve yaş ayrımcılığı mağdurlarına destek sağlayan önlemler ve/veya ayrımcılıkla mücadele konularını ele alan bir mekanizma oluşturun örneğin; bir ombudsman veya komisyon.

- **Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin uygulanmasını desteklemek için yaşlanmaya özel öncelikler hakkındaki kapasiteleri ve bilgileri güçlendirmek**

Tüm ilgili politika sektörleri ve devlet seviyelerinde yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik yetki ve sorumlulukların atanmasına ek olarak, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik farkındalığın ve kapasitelerin artırılması önemlidir. Uygulama planına yaşlanma konusundaki kapasiteleri ve bilgileri güçlendirmeye yardımcı olacak faaliyetlerin dâhil edilmesi önerilmektedir (Tablo 4.1). Örneğin yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri gibi bilgi materyallerinin, kılavuzların ve eğitimin geliştirilmesi, devlet yetkilileri ve paydaşlar arasında yaşlanmaya özgü önceliklerin anlaşılmasını artırmaya yardımcı olabilir. Yetkinlik ve kapasite geliştirme çabalarına ilişkin örnekler Metin Kutusu 4.4'te listelenmiştir.

Metin Kutusu 4.4. Yaşlanmayı anaakımlaştırma için kapasite oluşturma

Yetkinlik geliştirme ve kapasite geliştirme, devlet dairelerinin ve diğer paydaşların anaakım yaşlanmaya karşı iyi donanımlı olmasını sağlamak için kritik öneme sahiptir. İlgili faaliyetler, nüfus ve bireysel yaşlanma ile ilgili temel konular ve yaşlanma süreçlerini anaakımlaştırma hakkında bilgiyi artırmayı amaçlamalıdır. Farkındalık yaratma ve kapasite geliştirme şunlardan oluşabilir:

- Stratejik Çerçevenin genel anaakımlaştırma stratejik amaçları, hedefleri ve faaliyetleri, yaşlanmayı anaakımlaştırmanın faydaları ve ayrıca aktif yaşlanma, yaşlı bireylerin insan hakları gibi temel kavramlar ve öncelikler hakkında eğitim seminerleri ve çalıştaylar.
- Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri ve paydaş katılımı konusunda kılavuzlar ve eğitimler geliştirmek.
- Her sektör için yaşlanmanın önemi hakkında farkındalık yaratan sektöre özel bilgi materyalleri geliştirmek ve yaymak.
- Örneğin medya ve diğer kullanıcılar için yaşlanma konusunda bir kaynak merkezi sağlayan bilgi ve analiz içeren bir web portalına yatırım yapmak. Yaşlanmayla ilgili istatistikleri, araştırma bulgularını, infografikleri, vaka çalışmalarını, en iyi uygulamaları ve öğrenilen dersleri içerebilir.

Kapasite geliştirme önlemleri, yaşlanma alanındaki uzmanların yanı sıra insan hakları, toplumsal cinsiyet, engellilik veya diğer alanlarda uzman kişilerin yetkinliğini de dikkate almalıdır. Uzmanlar, yaşlı bireylerin ihtiyaç ve endişelerinin anaakım haline getirilmesini sağlamak için yaş ve insan hakları veya yaş ve cinsiyet ile yaşlı kadın ve erkeklerin özel ihtiyaçları ve savunmasızlıkları arasındaki kesişme konusunda duyarlı hale getirilmelidir.

Bilinçlendirme faaliyetleri uygulama planının bir parçası olmalıdır. Bu tür faaliyetler, nüfusun yaşlanmasının toplum üzerindeki etkisi hakkında farkındalık yaratmanın yanı sıra bireysel yaşlanma ve yaşlı bireylerin ihtiyaçları ile ilgili konulara ('çift yönlü yaklaşım') duyarlılık yaratmayı da amaçlayabilir. Başarılı farkındalık yaratma çabaları, paydaşlar arasında iş birliğini gerektirir. Farkındalığı artırmaya yardımcı olabilecek bazı çabalar ve yaşlanmayla ilgili etkili farkındalık artırma faaliyetleri için kriterler Metin Kutusu 4.5'te listelenmiştir. Ek 5'te ayrıca farkındalık artırma faaliyetlerine ilişkin çeşitli ülke örnekleri listelenmektedir.

Metin Kutusu 4.5. Etkili farkındalık yaratma kampanyaları için farkındalık yaratma faaliyetleri ve kriterleri

Farkındalık yaratma çabalarına örnekler:

- Broşürler, el kitapları, kılavuzlar ve rehberler
- Web siteleri ve bilgi materyalleri
- İnsan hakları eğitimi de dâhil olmak üzere okul müfredatına katılım
- Konferanslar, yuvarlak masa toplantıları ve çalıştaylar
- Medya kampanyaları
- Sergiler
- Cinsiyet eşitliği veya insan haklarıyla ilgili kampanyaların bir parçası olarak yaşanmanın dâhil edilmesi

Etkili farkındalık yaratma kampanyaları için bazı kriterler şunlardır:

- İnsan hakları ve cinsiyet konusunda güçlü temel
- Açık ve kapsamlı tanımlar
- Çok sektörlü ve çok seviyeli yaklaşımlar; ilgili paydaşların/toplulukların dâhil edilmesi ve katılımı
- Kanıta dayalı farkındalık yaratma
- Erişilebilirlik

2. Uygulayıcı ortakların belirlenmesi

➤ Faaliyetlerin uygulanmasından sorumlu olacak ortakları belirleyin

Faaliyetlerin uygulanmasını sağlamak için her bir faaliyetten sorumlu ortaklar belirlenmelidir. Bütün-Devlet veya Bütün-Toplum yaklaşımına göre, bunlar devlet daireleri, devlet kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, akademi, işletmeler veya diğer paydaşlar olabilir. Her bir faaliyet ve çıktısı için rolleri ve sorumlulukları belirlenmelidir. Çok Paydaşlı Ortaklıkların geliştirilmesi, sektörler arasında iş birliğini teşvik etmede faydalı olabilir (Metin Kutusu 4.6). Disiplinleri, sektörleri ve devlet düzeylerini aşan ortaklıklar, faaliyetlerin uygulanması için gerekli olan kapasiteleri sağlayabilir. Bu sadece yenilikçi çözümleri teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda yeni bilgilere de yol açar.

Metin Kutusu 4.6. Yaşlanmayı anaakımlaştırmak için Çok Paydaşlı Ortaklıklar (MSP)

Çok Paydaşlı Ortaklıkların (MSP'ler) geliştirilmesi, yaşlanmayı sistematik olarak devletin her düzeyinde anaakımlaştırmayı amaçlayan faaliyetlerin geliştirilmesi ve uygulanmasında faydalı olabilir. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin kabul edilmesinin bir sonucu olarak MSP'lerin önemi geniş çapta desteklenmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşmak için ulusal devletler, yerel yönetimler, akademi, hayırsever kuruluşlar, gönüllü gruplar ve diğerleriyle uygulama konusunda yakın bir şekilde çalışmaya şiddetle teşvik edilmektedir. Bu ortaklık yaklaşımı, ülkeleri bir uygulama aracı olarak "sürdürülebilir kalkınma için politika tutarlılığını artırmaya" çağıran sürdürülebilir kalkınma amacı 17 ("Sürdürülebilir kalkınma için uygulama araçlarını güçlendirmek ve küresel ortaklığı yeniden canlandırmak"), hedef 17.14'te somutlaştırılmıştır. Hedef, 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı arasındaki bağlantılılığa ve paydaşlar ve devlet seviyeleri arasındaki sinerjik eylemlerin faydalarına değiniyor. Sektörler arasındaki yatay koordinasyonu ve devlet seviyeleri arasındaki dikey entegrasyonu geliştiren entegre, kapsayıcı ve tutarlı yaklaşımlara duyulan ihtiyaç, 2030 Gündeminin "kimseyi geride bırakmama" temel ilkelerinden birini de ele alıyor. Hedef 17.17 aynı zamanda, ortaklıkların deneyim ve kaynak sağlama stratejilerine dayanarak etkili kamu, kamu-özel ve sivil toplum ortaklıklarını destekler ve teşvik eder. Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 17 hakkında daha fazla bilgi için bkz. <https://sdgs.un.org/goals/goal17>.

3. Bir uygulama planının hazırlanması

Aşama 4'ü tamamlamak için, Tablo 4.2'de gösterildiği gibi her bir faaliyet için zaman çizelgeleri ve uygulama ortakları dâhil olmak üzere, üzerinde anlaşmaya varılan faaliyetleri ve çıktıları detaylandıran bir uygulama planı taslağının hazırlanması önerilir.

Tablo 4.2. Uygulama planı

Vizyon Beyanı (Aşama 3)					
Stratejik Amaç 1 (Aşama 3)					
Stratejik Hedefler (Aşama 3)	Beklenen sonuçlar (Aşama 3)	Faaliyetler (Aşama 4)	Çıktılar (Aşama 4)	Zaman Çizelgesi (Aşama 4)	Uygulama Ortakları (Aşama 4)
Hedef 1.1	Sonuç 1.1.1	Faaliyet 1.1.1	Çıktı 1.1.1	Örn. 2030'a kadar	Örn. Sosyal Hizmetler Bakanlığı
	Sonuç 1.1.2	Faaliyet 1.1.2	Çıktı 1.1.2	Vb.	Vb.
	Sonuç 1.1.3	Faaliyet 1.1.3	Çıktı 1.1.2		
	Vb.	Vb.	Vb.		
Hedef 1.2	Sonuç 1.2	Faaliyet 1.2.1			
		Faaliyet 1.2.2			
Hedef 1.3		Vb.			
Stratejik Amaç 2					
Stratejik Hedefler	Beklenen sonuçlar	Faaliyetler		Zaman Çizelgesi	Uygulama Ortakları
Hedef 2.1					
Hedef 2.2					
Vb.					
Stratejik Amaç 3					
Stratejik Hedefler	Beklenen sonuçlar	Faaliyetler		Zaman Çizelgesi	Uygulama Ortakları
Hedef 3.1					
Vb.					
	Vb.				

Kontrol Listesi

- Vizyon, stratejik amaçlar ve beklenen sonuçlar ele alındı (Aşama 3)
- Analiz ve etki değerlendirmesinin bulguları ele alındı (Aşama 2)
- Hedeflere dair yürütülen mevcut faaliyetlerin haritalanması
- MIPAA/RIS (Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı/ Planın Bölgesel Uygulama Stratejisi), 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve diğer uluslararası çerçevelere bağlılık sağlandı
- Kısa, orta ve uzun vadeli faaliyetler belirlendi
- Uygulama ortakları taahhüt etti
- Paydaş ağına danışıldı
- Koordinasyon mekanizması kuruldu
- Yetkinlik geliştirme ve kapasite geliştirme dikkate alındı
- Uygulama ortakları/çok paydaşlı ortaklıklar belirlendi
- Uygulama planı hazırlandı

BÖLÜM 5 - İZLEME VE DEĞERLENDİRME

Bu bölüm ne hakkında?

Amaç: İlerlemeyi izlemek ve değerlendirmek, yaşlanmayı anaakımlaştırmayı değerlendirmek, uyarlamak ve sürekli iyileştirmek için bir İzleme ve Değerlendirme (İ&D) mekanizması oluşturmak.

İçerik: Önerilen eylemler, zamanında ve tutarlı izleme ve değerlendirmeyi destekleyen ve sürekli öğrenmeyi mümkün kılan izleme ve değerlendirme mekanizmalarının belirlenmesini ve yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik iyileştirmeleri içerir. Bu, göstergelerin ve hem nitel hem de nicel veri kaynaklarının tanımlanmasını içerir. Ayrıca bir raporlama yapısı ve formatı geliştirmeye yönelik önerilerde bulunmaktadır.

Sonuç: İzleme ve Değerlendirme mekanizması, göstergeler ve raporlama formatı ve yapısı.

Giriş

Sırasıyla Aşama 3 ve Aşama 4'te tanımlanan stratejik amaçlara, yönergelere, beklenen sonuçlara, faaliyetlere ve çıktılara dayanarak, çerçeveyi geliştirmenin son adımı izleme, değerlendirme ve raporlama yöntemlerine karar vermektir. İzleme ve Değerlendirme, çerçevenin uygulanmasının planlandığı gibi ilerleyip ilerlemediğini ve beklenen sonuçlara ulaşma yolunda ilerleme olup olmadığını izlemek ve gözden geçirmek için kritik öneme sahiptir. İzleme ve Değerlendirme, öğrenmeyi ve yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik sürekli iyileştirmeleri sağlamak için önemlidir. İzleme ve Değerlendirme, faaliyetlerin uygulanıp uygulanmadığının (çıktılar) ve yaşlanmanın anaakımlaştırılmasıyla dönüştürücü değişimin meydana gelip gelmediğinin (sonuçlar) belirlenmesini destekler. Bu, gelişen ihtiyaçlar nedeniyle ek faaliyetlerin gerekip gerekmediğine ve hangi ayarlamaların yapılması gerektiğine (düzenlemeler) karar verilmesine yardımcı olabilir. İzleme ve değerlendirme bulgularına ilişkin düzenli raporlama, şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlar.

Metin Kutusu 5.1. İzleme ve değerlendirme için yol gösterici sorular

- İlerlemeyi en iyi nasıl ölçebiliriz ve öğrenilen dersleri nasıl belgeleyebiliriz?
- İlerleme ne sıklıkla izlenmeli ve gözden geçirilmelidir?
- Hangi İ&D mekanizması en uygundur?
- İzleme ve Değerlendirmeden kim sorumlu olmalıdır?
- Hangi göstergeler ilerlemeyi en iyi ölçer?
- İnceleme hangi formatta olmalıdır?
- Hangi raporlama yapılarına ihtiyaç var?

Yaşlanmayla ilgili politikalar da dâhil olmak üzere ulusal ve yerel devlet politikaları için yerleşik izleme, değerlendirme ve raporlama yöntemleri, anaakımlaştırma çerçevesi için izleme ve değerlendirme yaklaşımı tasarlanırken izlenebilir. MIPAA'nın (Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı/ Planın Bölgesel Uygulama Stratejisi) periyodik incelemeleri ve değerlendirmeleri (Metin Kutusu 5.2) veya 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin uygulanmasına ilişkin Gönüllü Ulusal İncelemeler gibi uluslararası izleme ve inceleme süreçlerini de dikkate almak faydalı olabilir.

Metin Kutusu 5.2. MIPAA ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi

Her beş yılda bir Birleşmiş Milletler üye devletleri, MIPAA'nın uygulanmasındaki ilerlemenin bir incelemesini ve değerlendirmesini üstlenir (Metin Kutusu 5.1). MIPAA'nın izlenmesi, gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi için yöntemler ve rehberlik Birleşmiş Milletler tarafından geliştirilmiştir ve nitel ve nicel yöntemlerin yanı sıra kaydedilen ilerlemeyi değerlendirmek için bir dizi göstergesi içerir. UNECE (Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu) Bölgesinde ilk gözden geçirme ve değerlendirme (MIPAA+5) 2007 yılında, ikincisi (MIPAA+10) 2012 yılında gerçekleştirilmiş ve en son gözden geçirme (MIPAA+15) 2017 yılında tamamlanmıştır. UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu, ulusal raporlar için kılavuzlar hazırlayarak periyodik gözden geçirmeleri kolaylaştırır.

Periyodik MIPAA incelemeleri hakkında daha fazla bilgi için <https://unece.org/review-and-appraisal> adresini ziyaret edin.

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin takip ve gözden geçirme süreçleri, yaşlanmayla ilgili politika önceliklerindeki ilerlemeyi izlemek için de uygun olabilir. Bu itibarla, 2030 Gündemi, üye devletleri «ulusal ve alt-ulusal düzeylerde, ülke liderliğinde ve ülke güdümlü olarak düzenli ve kapsayıcı ilerleme gözden geçirmeleri yürütmeye» teşvik etmektedir. Bu Gönüllü Ulusal İncelemeler, 'kimseyi geride bırakmama' ilkesine bağlılık da dâhil olmak üzere 2030 Gündemi'nin temel ilkelerini dikkate almalıdır. 2030 Gündemi'nin takibi ve gözden geçirilmesi, sektörler arasında ve her düzeyde devlet ve sivil toplum paydaşlarının katılımı yoluyla ilerlemeyi izlemek ve hesap verebilirliği sağlamak için katılımcı bir yaklaşım sağlamaktır. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın kapsayıcı uygulamasını güçlendirmek ve diğerlerinin yanı sıra eşitsizliği azaltmak için veriler cinsiyet, yaş ve gelir/servet, konum, sınıf, etnik köken, engellilik durumu gibi diğer sosyo-ekonomik yönlere göre ayrıştırılmalıdır.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın izlenmesini sağlamak için 2017 yılında 231 gösterge içeren bir Küresel Gösterge Çerçevesi (GIF) geliştirildi ve kabul edildi. Küresel Gösterge Çerçevesi'ni tamamlayan ülkeler, ulusal olarak ilgili ve insan haklarına duyarlı göstergeleri ve hedefleri belirleyecek ve temel veriler oluşturacaktır. 2030 Gündemi, daha büyük yaş gruplarını kapsayacak şekilde cinsiyete ve yaşa göre ayrıştırılmış göstergelerin geliştirilmesini teşvik etmektedir. Ülkeler izleme ve raporlama sistemleri geliştirecekleri için birçok izleme çalışması devam etmektedir. Ulusal ve alt ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nı uygulama çabalarındaki ilerlemeyi ölçen gözden geçirme süreçleri ve mekanizmaları geliştirmeyi içerir. Yaşlanmayı anaakımlaştırma çabalarının izlenmesini, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın gerçekleştirilmesini izleme süreciyle uyumlu hale getirmenin veya bütünleştirmenin düşünülmesi tavsiye edilir.

Küresel Gösterge Çerçevesi: <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/indicators-list/>;
ayrıca bakınız: [A/RES/71/312](https://unstats.un.org/sdgs/indicators/indicators-list/)

Olası zorluklar

- İlgili göstergelerin tanımlanması
- Veri kullanılabilirliği
- İzleme ve değerlendirme faaliyetleri için ihtiyaç duyulan kaynaklar
-

Aşağıdaki önerilen eylemler, Stratejik Çerçeve için izleme ve değerlendirme mekanizmasının geliştirilmesine rehberlik edebilir.

Önerilen Eylemler

1. İzleme ve değerlendirme mekanizmasının belirlenmesi

➤ Zamanında ve tutarlı izleme ve değerlendirmeyi destekleyen mekanizmalar oluşturun

Yaşlanmayı Anaakımlaştırma Stratejik Çerçevesi'ndeki izleme ve değerlendirme mekanizması, belirtilen amaç ve hedefler ışığında faaliyetlerin uygunluğu, etkililiği, verimliliği ve etkisinin periyodik olarak incelenmesinin (değerlendirme) yanı sıra tanımlanmış faaliyetler, çıktılar hem de beklenen sonuçlar (izleme) üzerindeki ilerlemenin sürekli değerlendirilmesi için hükümler sağlamalıdır. İzleme faaliyetleri, devreye alınan anaakımlaştırma mekanizması aracılığıyla organize edilip yürütülebilirken (merkezi koordinasyon organı, yaşlanma odak noktaları ve paydaş ağının üyeleri), sonuçların ve tavsiyelerin bağımsızlığını, şeffaflığını ve tarafsızlığını sağlamak için değerlendirme bağımsız bir kuruluş tarafından yapılmalıdır. İzleme ve değerlendirme mekanizması, öğrenilen derslerin alınmasını ve anaakımlaştırma çabalarının sürekli olarak ayarlanmasını ve iyileştirilmesini sağlamalıdır. İzleme ve değerlendirme çerçevesinin kapsamı, bu faaliyetler için mevcut kaynaklara göre belirlenmelidir.

Stratejik Çerçeve'de tanımlanan faaliyetlerin, çıktılarının ve beklenen sonuçlara yönelik ilerlemenin ne sıklıkta izleneceğinin belirlenmesi tavsiye edilir. Faaliyetlerin ve çıktılarının izlenmesi ve beklenen sonuçlara yönelik ilerlemenin izlenmesi için farklı zaman çizelgeleri olabilir. Örneğin, faaliyetlerdeki ilerleme ve tanımlanmış çıktılar, yaşlanma odak noktaları ve merkezi koordinasyon organı tarafından yıllık olarak raporlanabilirken, beklenen sonuçlara yönelik ilerlemeye ilişkin daha uzun raporlama döngülerine sahip olmak uygun olabilir, bu da elde edilmesi daha uzun zaman alabilir.

Yaşlanmayı anaakımlaştırmanın sonuçlarını ve toplumsal etkisini değerlendirmek için Aktif Yaşlanma İndeksi (AAI) gibi mevcut izleme araçlarından yararlanmak veya farklı yaş ve nüfus grupları için devlet politikalarının eğitim başarısı, işgücü piyasasına katılım veya sosyo-ekonomik statüdeki sonuçlarını izleyen periyodik sektörel incelemelere ilgili soruların dâhil edilmesi düşünülebilir.²⁶ Periyodik MIPAA incelemeleri, zaman içinde yaşlı bireyler için değişen sonuçları değerlendirmek için bir izleme mekanizması olarak kullanılabilir.

Devlet ve toplumdaki tüm ilgili paydaşları içeren çerçevenin faaliyetlerinin uygulanmasının değerlendirilmesine yönelik katılımcı bir yaklaşım, planlanan faaliyetlerin hedeflerine ve sonuçlarına yönelik ilerlemenin geniş bir incelemesine olanak tanır, sürekli paydaş katılımını ve sürecin şeffaflığını besler. Planlanan ve uygulanan tüm faaliyetlerin İ&D'sinde devam eden paydaş katılımına dayanan bir format tavsiye edilir.

²⁶ Ek 5, ulusal bir stratejinin yaşlanmayla ilgili faaliyetlerinin izlenmesine uygulamada nasıl yaklaşıldığına dair bir örnek içermektedir.

2. Göstergeleri tanımlama

➤ İlerlemeyi izlemek için göstergeleri seçin

Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasının tanımlanmış çıktıları ve beklenen sonuçları üzerindeki ilerlemeyi ölçmek için göstergeler, uygulama planının her bir faaliyetiyle bağlantılı olmalıdır. Yaşlanmayla ilgili mevcut faaliyetlerin ilerlemesini veya belirli yaş grupları için sonuçları ölçmek için göstergeler hâlihazırda geliştirilmiş olabilir (örneğin, AAI, MIPAA, DSÖ Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Çerçevesi veya 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin uygulanmasındaki ilerlemeyi ölçmek için göstergeler).²⁷ Eğer öyleyse, bu göstergeler, çerçevede belirlenen amaçlar, hedefler ve faaliyetlerle alakalarını değerlendirmek için gözden geçirilebilir. Tablo 5.1 ve 5.2'de gösterildiği gibi uygulama planında tanımlanan beklenen sonuçlara ve çıktılara göre uyarlanmış yeni göstergelerin geliştirilmesi gerekecektir.

Tablo 5.1. Göstergeleri içeren uygulama planı

Vizyon Beyanı (Aşama 3)							
Stratejik Amaç 1 (Aşama 3)							
Stratejik hedefler (Aşama 3)	Beklenen sonuçlar (Aşama 3)	Sonuç göstergeleri (Aşama 5)	Faaliyetler (Aşama 4)	Çıktılar (Aşama 4)	Çıktı göstergeleri (Aşama 5)	Zaman çizelgesi (Aşama 4)	Uygulama Ortakları (Aşama 4)
Hedef 1.1	Sonuç 1.1.1		Faaliyet 1.1.1	Çıktı 1.1.1		Örn. 2030'a kadar	Örn. Sosyal Hizmetler Bakanlığı
	Sonuç 1.1.2		Faaliyet 1.1.2	Çıktı 1.1.2		Vb.	Vb.
	Sonuç 1.1.3		Faaliyet 1.1.3	Vb.			
	Vb.		Vb.				
Hedef 1.2			Faaliyet 1.2.1				
			Faaliyet 1.2.2				
Hedef 1.3			Vb.				
Stratejik hedefler	Beklenen sonuçlar	Sonuç göstergeleri	Faaliyet	Çıktılar	Çıktı göstergeleri	Zaman çizelgesi	Uygulama Ortakları
Hedef 1.1	Sonuç 1.1.1		Faaliyet 1.1.1	Çıktı 1.1.1		Örn. 2030'a kadar	Örn. Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Vb.	Vb.						

²⁷ Yaşlı dostu topluluklar oluşturma konusundaki ilerlemeyi ölçmenin bir örneği Ek 5'te verilmiştir.

Tablo 5.2. Çıktılar ve sonuçlardaki ilerlemeyi ölçen gösterge örnekleri

Amaç 1	Tüm politika alanlarında yaşlanmayı anaakımlaştırma		
Hedef 1.1	Tüm politika alanlarındaki yaşlanma sorunlarını ele alın.		
Beklenen sonuç 1.1	Yaşlanma sorunları tüm politika alanlarına entegre edilmiştir.		
Sonuç göstergesi 1.1	Nüfusun yaşlanmasını ve farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarını ele alan yeni yasa ve politikaların artan payı.		
	Faaliyetler	Çıktılar	Çıktı göstergeleri
No. 1.1.1	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri için yönergeler geliştirin.	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri için kılavuzlar geliştirildi.	Rehberler yayınlandı (evet/hayır).
No. 1.1.2	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri konusunda eğitim kursları geliştirin ve sağlayın.	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri konusunda verilen eğitim.	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirme metodolojisi konusunda eğitim almış yaşlanma üzerine devlet odak noktalarının yüzdesi.
No. 1.1.3	Planlanan tüm mevzuat ve politikalar için yaşa duyarlı analizler ve etki değerlendirmeleri yürütmek için idari talimatlar verin.	Yürürlükteki idari talimatlar.	İdari talimatlar yürürlükte (evet/hayır).
No. 1.1.4	Yeni mevzuat ve politikalar için planlama sürecinin bir parçası olarak sistematik bir şekilde yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri gerçekleştirin.	Yeni mevzuat ve politikalar için planlama sürecinin bir parçası olarak gerçekleştirilen yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirmeleri.	Yaşa duyarlı analiz ve etki değerlendirme rinin gerçekleştirildiği yeni yasa ve politikaların yüzdesi.
Hedef 1.2	Devlet sektörleri ve seviyeleri arasında yaşlanmayı yatay ve dikey olarak anaakımlaştırmayı koordine edin.		
Beklenen sonuç 1.2	Anaakımlaştırma faaliyetleri etkin bir şekilde koordine edilir.		
Sonuç göstergesi 1.2	Yıllık anaakımlaştırma raporu, faaliyetlerin yatay ve dikey koordinasyonunda sürekli ilerlemenin kanıtıdır.		
	Faaliyetler	Çıktılar	Çıktı göstergeleri
No. 1.2.1	Devlet genelinde yaşlanmayı anaakımlaştırmayı koordine etmekten sorumlu merkezi bir koordinasyon organı oluşturun.	Merkezi koordinasyon organı kuruldu.	Merkezi koordinasyon organı kuruldu. (evet/hayır).

Tablo 5.2. Çıktılar ve sonuçlardaki ilerlemeyi ölçen gösterge örnekleri (devamı)

Amaç 1	Tüm politika alanlarında yaşlanmayı anaakımlaştırma		
Hedef 1.2	Devlet sektörleri ve seviyeleri arasında yaşlanmayı yatay ve dikey olarak anaakımlaştırmayı koordine edin.		
Beklenen sonuç 1.2	Anaakımlaştırma faaliyetleri etkin bir şekilde koordine edilir.		
Sonuç göstergesi 1.2	Yıllık anaakımlaştırma raporu, faaliyetlerin yatay ve dikey koordinasyonunda sürekli ilerlemenin kanıtıdır.		
	Faaliyetler	Çıktılar	Çıktı göstergeleri
No. 1.2.2	Ulusal ve yerel düzeyde tüm bakanlıklarda net görev tanımları ile yaşlanma konusunda odak noktaları oluşturun.	Tüm bakanlıklarda ulusal ve yerel düzeyde net görev tanımları ile yaşlanmaya ilişkin odak noktaları oluşturulmuştur.	Ulusal ve yerel düzeyde yaşlanmaya odaklanan bakanlıkların yüzdesi. Açık referans terimleriyle yaşlanmaya ilişkin odak noktalarının yüzdesi.
No. 1.2.3.	Düzenli bilgi alışverişi için mekanizmalar oluşturun.	Merkezi anaakımlaştırma birimi ile yaşlanmayla ilgili odak noktaları arasında düzenli koordinasyon toplantıları.	Yılda yapılan koordinasyon toplantısı sayısı.
No. 1.2.4.	Sektörler arasında Stratejik Çerçeve kapsamındaki faaliyetlerin uygulanması için eylem planları geliştirin.	Yaşlanmaya ilişkin odak noktaları, bakanlık düzeyinde anaakımlaştırma planlarını geliştirir.	Yaşlanma planlarını anaakımlaştıran ulusal ve yerel düzeyde bakanlıkların yüzdesi.
No. 1.2.5	Faaliyetlerin uygulanmasını izlemek için bir raporlama mekanizması oluşturun.	Yaşlanma ile ilgili odak noktaları, kaydedilen ilerleme hakkında yıllık olarak rapor verir.	Her yıl ilerleme hakkında rapor veren yaşlanmayla ilgili odak noktalarının yüzdesi.

Göstergelerin geliştirilmesi için bazı temel bileşenler Metin Kutusu 5.3'te özetlenmiştir.

Metin Kutusu 5.3. Gösterge bileşenleri

Yeni göstergeler geliştirilirken aşağıdaki unsurlar dikkate alınabilir:

Başlık:	Göstergenin odağını yakalayan kısa bir başlık.
Tanım:	Göstergenin açık ve özlü bir açıklaması.
Amaç:	Göstergenin var olmasının nedeni.
Ölçüm yöntemi:	Göstergeyi ölçmek için kullanılan mantıksal ve spesifik işlem sırası: veri toplama araçları, örnekleme çerçeveleri ve kalite güvencesi.
Pay:	Hesaplamaya dâhil edilen bütünün parça sayısını gösteren ortak bir kesrin en üstteki sayısı.
Payda:	Bütündeki parça sayısını gösteren ortak bir kesrin alt sayısı.
Hesaplama:	Gösterge değerini belirleme sürecindeki belirli adımlar.
Veri toplama yöntemi:	Veri toplamak için kullanılan genel yaklaşım (örneğin idari kayıtlar, anketler, modeller, tahminler vb.).
Veri toplama araçları:	Verileri toplamak için kullanılan belirli araçlar (örneğin hane anketleri, nüfus ve sağlık anketleri vb.).
Veri toplama sıklığı:	Verilerin toplandığı aralıklar (örneğin üç aylık, yıllık vb.).
Güçlülükler ve zayıflıklar:	Alt gruplar - toplanan veriler cinsiyete, yaşa vb. göre ayrıştırılır.
Zorluklar:	Göstergenin kullanımı veya doğruluğu üzerinde etkisi olabilecek olası engeller veya sorunlar.
İlgili ek bilgi kaynakları:	Göstergeyle ilgili bilgi/materyallere yapılan atıflar.

Kaynak: Göstergelere Giriş, UNAIDS, İzleme ve Değerlendirme Esasları, 2010

3. İzleme ve değerlendirme için veri kaynaklarının belirlenmesi

➤ Nicel veriler

Etkili izleme ve değerlendirme için temel bir ön koşul, veri kullanılabilirliğidir. Göstergelerin ölçümü ilgili verilerin mevcudiyetine bağlı olduğundan, (ayrıştırılmış) veri eksikliği, anaakımlaştırma çabalarının izlenmesi için bir kısıtlama oluşturur. Bu, yeni veri ve bilgilerin toplanmasının planlanmasını ve veri toplamaya yönelik yeni yaklaşımların düşünülmesini gerektirebilir. Aşama 2'deki verilerin gözden geçirilmesi, anaakımlaştırma çabalarının sonuçlarını ve toplumsal etkilerini izlemek için kullanılacak mevcut veriler ve bilgi kaynakları hakkında bilgi vermeye yardımcı olmalıdır. Ayrıca, ulusal ve alt ulusal düzeylerde yeni veri toplama ile ele alınması gereken mevcut veri boşluklarına da işaret etmelidir.

Veri boşluklarını gidermek için, geleneksel olmayan verilerin uygulanması veya resmi olmayan veri kaynaklarının kullanılması, büyük veriler, vatandaşlar tarafından oluşturulan veriler ya da devlet dışı veya paydaşlardan toplanan veriler dâhil olmak üzere güvenilirliğin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesinden sonra düşünülebilir. Veri toplama konusunda paydaş iş birliğine olanak tanıyan çevrimiçi bir platform veya veri tabanı oluşturmak, veri toplama kaynaklarının genişletilmesine ve devlet dışı paydaşların veri sağlayıcıları olarak katılımına yardımcı olabilir.

➤ Nitel veriler

Belirlenen göstergelerden bazıları ve faaliyetlerin alaka düzeyi, etkililiği, verimliliği ve etkisinin değerlendirilmesi, kilit paydaşlarla yapılan görüşmeler ve anketler yoluyla sağlanan niteliksel bilgiler ve yaşlanma odak noktaları tarafından ilerleme raporları yoluyla ölçülebilir. Diğer nitel bilgi kaynakları, mevcut araştırma veya aşağıdan yukarıya katılımcı süreçler olabilir (paydaşlarla seminerler veya yaşlanmayla ilgili soruları araştıran araştırma projeleri gibi). Yeni politikalar ve programlarda yaşlanmayla ilgili önceliklerin ne ölçüde ele alındığını araştırmak için nitel araştırma görevlendirilebilir. Niteliksel bilgi, uygulanan anaakımlaştırma mekanizmalarının etkinliğini ölçmek için iletişim, koordinasyon ve iş birliğinin ne derece geliştirildiğini değerlendirmek için yaşlanma odak noktalarıyla yapılan istişareler yoluyla da elde edilebilir. Elde edilen bilgiler, izleme ve değerlendirme ile ilgili tanımlanmış sorulara yanıt verebilir, aynı zamanda anaakımlaştırmayla ilgili ortaya çıkan endişeler ve zorluklar hakkında yeni bilgi ve anlayışlar üretebilir.

4. Raporlama yapılarının ve formatının geliştirilmesi

➤ Hesap verebilirliği ve bağlılığı güçlendirin

İzleme ve değerlendirme yaklaşımının belirlenmesinin bir parçası olarak, raporlama yapılarının (kimin kime rapor verdiği) ve formatların (bilginin nasıl raporlanması gerektiği) tanımlanması önemlidir. Raporlama yönergeleri daha sonra buna göre hazırlanabilir. Raporlama yapısı, ilgili tüm paydaşlara hesap verebilirliği sağlamalıdır. Bu, ilerlemenin değerlendirilmesinin yanı sıra bir raporlama döneminden öğrenilen derslerin diğerine uygulanması açısından özellikle önemlidir.

Uygulama ortaklarından ilerlemeyi düzenli olarak merkezi koordinasyon organına bildirmeleri istenebilir, bu organ da izleme ve değerlendirme çalışmalarından elde edilen bulguları periyodik anaakımlaştırma raporları aracılığıyla tüm paydaşlara iletacaktır. Örneğin, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin uygulanmasına ilişkin ilerleme raporları yıllık olarak yayınlanabilir. Şeffaf raporlama, uygulayıcı ortaklar arasında hesap verebilirliğin güçlendirilmesine yardımcı olabilir ve Stratejik Çerçeve'nin devlet ve paydaşlar için bir öncelik olarak kalmasını sağlayabilir.

➤ Farkındalık yaratmak

Düzenli ilerleme raporları, genel bir iletişim stratejisinin bir parçasını oluşturabilir veya yaşlanmayı anaakımlaştırma konusunda bir farkındalık yaratma faaliyeti olarak uygulanabilir. Raporlamanın kamuya açık hale getirilebileceği, sunulabileceği ve tartışılabileceği bir forum veya platform oluşturmak düşünülebilir. Bir forum, zorlukların ve öğrenilen derslerin iletişimini sağlamanın yanı sıra, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin uygulanmasında kaydedilen ilerlemenin kamuoyuna duyurulması için araçsal olabilir. Ayrıca, dikkat edilmesi gereken yaşlanmayla ilgili öncelikler konusunda farkındalığın artmasına yardımcı olabilir ve paydaşlar arasında hızla gelişen bağlamlarda anaakımlaştırma çabalarına devam etme taahhüdünün sağlanmasına yardımcı olabilir.

Kontrol Listesi

- İ&D yaklaşımı dikkate alındı
- İzleme ve raporlama süreleri belirlendi
- İ&D mekanizması belirlendi
- Veri ve bilgi kaynakları ele alındı
- Göstergeler belirlendi
- Raporlama yapısı ve formatı belirlendi
- İ&D'ye katılımcı yaklaşım sağlandı
- Derslerin alındığını temin eden mekanizma, faaliyetleri uyarlamak ve Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'yi geliştirmek için kullanıldı

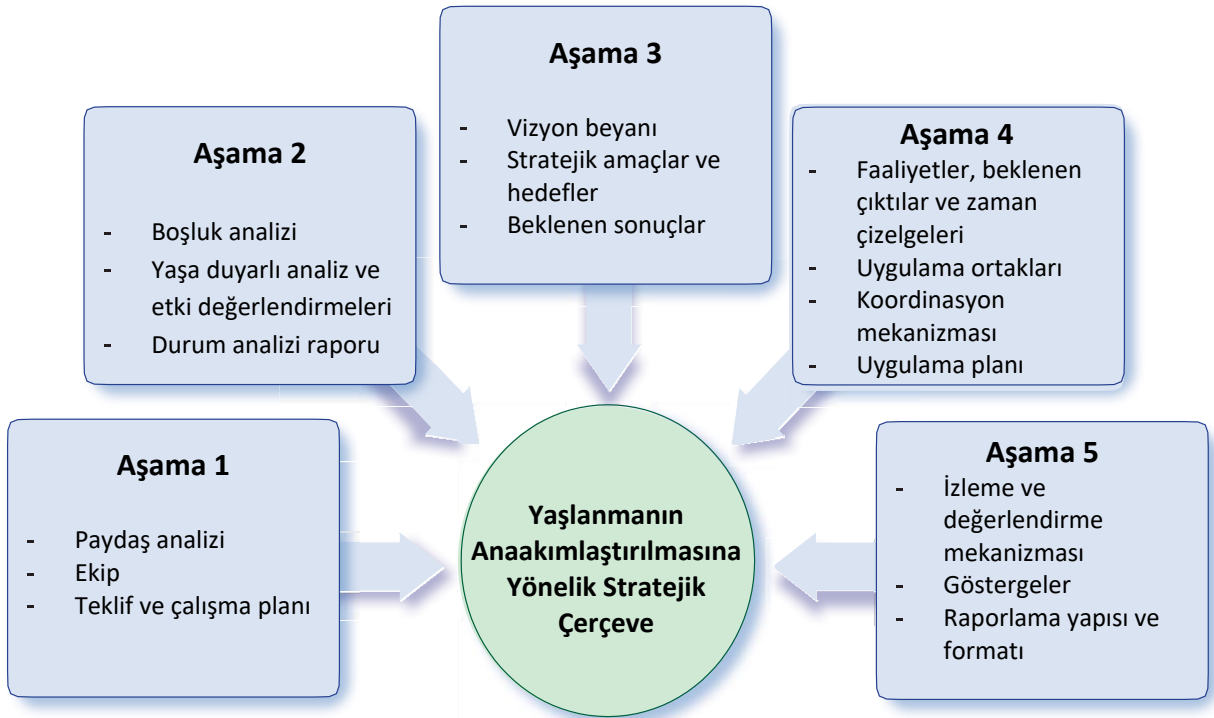
STRATEJİK ÇERÇEVENİN TAMAMLANMASI

Son bir adım olarak, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve, her aşamanın sonuçlarını içeren bir belgede sunulabilir:

- Durum analizi raporu
- Vizyon beyanı, stratejik amaçlar, hedefler ve beklenen sonuçlar
- Kısa, orta ve uzun vadeli faaliyetlere ve beklenen çıktılara, koordinasyon mekanizmasına, uygulama ortaklarına ve zaman çizelgelerine genel bakış
- İzleme ve değerlendirme mekanizması, göstergeler, raporlama yapısı ve formatı

Ülkeleri Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve oluşturmada destekleyen beş aşamanın amaçları, önerilen eylemleri ve sonuçları Tablo 6'da özetlenmiştir.

Şekil 6. Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçevenin Tamamlanması

Tablo 6. Aşamalar, hedefler, önerilen eylemler ve sonuçlar

Aşamalar	Hedef	Önerilen eylemler	Sonuçlar
Aşama 1: Başlangıç	Siyasi taahhüdü sağlamak ve Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'yi geliştirmek için zemin hazırlamak.	<ul style="list-style-type: none"> - Yaşlanmayı anaakımlaştırmayı ve siyasi taahhüt ve kaynakları güvence altına almayı savunmak - Paydaş analizi yapmak - Bir ekip oluşturmak (çekirdek grup ve paydaş ağı) - Sürecin kapsamını ve zaman çizelgelerini belirlemek - Bir teklif taslağı hazırlamak - Bir çalışma planı oluşturmak 	Siyasi taahhüt Ekip Teklif Çalışma planı
Aşama 2: Analiz	Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesi için bir temel oluşturan mevcut duruma ilişkin genel bir bakış ve analiz sağlamak.	<ul style="list-style-type: none"> - Politikalarındaki, anaakımlaştırma mekanizmalarındaki ve verilerdeki boşlukları belirlemek için bilgi, veri ve önlemlerin toplanması ve haritalandırılması - Önlemlerin farklı yaş grupları üzerindeki potansiyel etkilerini belirlemek için yaşa ve toplumsal cinsiyete duyarlı analizler ve etki değerlendirmeleri yapmak - Bir durum analizi raporunda bulguları, boşlukları ve analizleri özetleme 	Mevcut çabalara genel bakış Sorunlu alanların ve boşlukların belirlenmesi Durum analizi raporu
Aşama 3: Vizyon ve Yönergeler	Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve ile ulaşılabilecek vizyon ve uzun vadeli hedefleri belirlemek.	<ul style="list-style-type: none"> - Stratejinin kapsamının belirlenmesi - Halkla istişare sürecinin düzenlenmesi - Bir vizyon ifadesi formüle etmek - Ulusal amaçların ve stratejik hedeflerin belirlenmesi - Vizyon, stratejik amaçlar, hedefler ve beklenen sonuçlar hakkında farkındalık yaratmak 	Vizyon beyanı Stratejik amaçlar Hedefler Beklenen sonuçlar
Aşama 4: Faaliyetlerin Belirlenmesi	Aşama 3'te tanımlanan stratejik amaçların, hedeflerin ve beklenen sonuçların gerçekleştirilmesine yardımcı olabilecek faaliyetleri belirlemek.	<ul style="list-style-type: none"> - Kısa, orta ve uzun vadeli faaliyetlerin belirlenmesi - Koordinasyon mekanizmasının oluşturulması - Farkındalık yaratma ve kapasite geliştirme - Uygulama ortaklarının belirlenmesi 	Faaliyetler, çıktılar ve zaman çizelgeleri Koordinasyon mekanizması Uygulama ortakları Uygulama planı
Aşama 5: İzleme ve Değerlendirme	İlerlemeyi izlemek ve değerlendirmek, yaşlanmayı anaakımlaştırmayı değerlendirmek, uyarlamak ve sürekli iyileştirmek için bir izleme ve Değerlendirme (İ&D) mekanizması oluşturmak.	<ul style="list-style-type: none"> - İ&D zaman çizelgelerini ve mekanizmalarını belirleme - Göstergeleri tanımlama - Veri kaynaklarını belirleme - Raporlama yapısı ve formatının geliştirilmesi 	İ&D mekanizması Göstergeler Raporlama yapısı ve formatı

SONUÇ

Yaşlanmanın anaakımlaştırılması, yaşlanma konularını her düzeyde ilgili tüm politika alanlarına entegre etmeye yönelik bir politika stratejisidir; bu, nüfusun yaşlanmasına uyum sağlamaya ve yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere tüm yaş gruplarının ihtiyaçlarının politika oluşturma sürecine entegrasyonunu sağlamaya yardımcı olur.

Bu belgede sunulan yönergeler, hem bireysel hem de nüfusun yaşlanmasını dikkate alan, hak temelli, toplumsal cinsiyete duyarlı ve nesiller arası eşitliği ve dayanışmayı teşvik eden anaakımlaştırmaya “çift yönlü bir yaklaşım” önermektedir. Bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımı, sektörler arasında ve devletin ve toplumun tüm seviyelerinde yaşlanmanın anaakımlaştırılmasının teşvik edilmesi ve uygulanmasına yardımcı olmak için paydaş katılımına güçlü bir vurgu yapan bir koordinasyon mekanizmasının kurulmasıyla tavsiye edilir ve kolaylaştırılır.

Yönergeler, devletlerin karşılaşılabileceği anaakımlaştırmaya yönelik zorlukları ele almaktadır. Örneğin, nüfusun yaşlanmasının getirdiği endişeler ve avantajlar ve yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere farklı yaş gruplarının ihtiyaçları hakkında bilgi ve farkındalık eksikliği, siyasi taahhüt ve kaynak eksikliği; yaşlanmayı sistematik olarak anaakımlaştırma konusunda sınırlı deneyim, potansiyel izolasyon ve parçalı yaklaşımlar ve etkili koordinasyon ve politika tutarlılığının olmaması ve stratejik amaçların, hedeflerin ve faaliyetlerin analizini ve kanıta dayalı tanımını ve bunların izlenmesi ve değerlendirilmesini destekleyecek bilgi ve (ayrıştırılmış) veri eksikliği.

UNECE bölgesindeki ulusal bağlamların, devlet yapılarının, ademi merkeziyetçilik düzeylerinin, geleneklerin ve kültürlerin çeşitliliği göz önüne alındığında, her ülke benzersizdir. Her aşamada önerilen faaliyetler kuralcı olmayıp Rehber, ülkeleri Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve geliştirirken mümkün olan her durumda mevcut çabalar ve süreçler üzerine inşa etmeye teşvik eder.

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi, yaşa duyarlı araştırma ve analiz, çok paydaşlı katılım, sektörler arası koordinasyon ve iş birliğinin yanı sıra ilgili uluslararası çerçevelerle uyumu vurgulayarak, aynı zamanda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın hızlandırılmış uygulanması için Eylem On Yılı'nın yanı sıra her yaştan bir toplum yaratma nihai hedefi olan Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı'nın uygulanması için uygun bir araç sağlar.

EK 1

Rehber nasıl geliştirildi

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi, UNECE üye devletleri arasındaki iş birliğine dayalı bir sürecin sonucudur. Bu ek, çalışma süreci, vaka örneklerinin sağlanması, araçlar, araştırma, literatür ve UNECE üye devletlerinde uzun yıllara dayanan deneyim dâhil olmak üzere gelişimlerini desteklemek için uygulanan metodolojiyi ve genel ilkeleri açıklamaktadır.

MIPAA/RIS'in "her yaş için bir topluma ulaşmak amacıyla toplumları ve ekonomileri demografik değişimle uyumlu hale getirmeye dair tüm politika alanlarında yaşlanmayı anaakımlaştırma"²⁸ taahhüdüne yanıt olarak ve gelişmekte olan ülke yol haritalarında kazanılan deneyime dayanarak²⁹ UNECE SWGA, rehberin geliştirilmesini 2019-2020 Çalışma Programına dâhil etti. Haziran 2019'da Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Görev Gücü kuruldu. Görev Gücü, Haziran 2019 ile Kasım 2020 arasında rehberin geliştirilmesi çalışmalarına rehberlik etmiş olan 10 UNECE üye devletin³⁰ ve üç sivil toplum kuruluşunun³¹ temsilcilerinden oluşuyordu.

Durum Değerlendirmesi

İlk adım olarak, Görev Gücü üyeleri, UNECE sekreteryasıyla iş birliği içinde, şu amaçlarla bir envanter çalışması başlattı: i) UNECE ülkelerinin yaşlanma konularını ilgili tüm politika alanlarına entegre etmek için yaşlanma stratejilerini ne ölçüde ana akım haline getirdiğini öğrenmek ve ii) belirlemek ve UNECE bölgesinde uygulanan mevcut yaşlanmanın anaakımlaştırılması yöntemlerini ve araçlarını toplamak. İlgili ülkelerde yaşlanmanın anaakımlaştırılmasının nasıl uygulandığını anlamak için, başlangıçta Görev Gücü üyeleri tarafından bir durum değerlendirmesi anketi uygulandı ve ardından SWGA'nın tüm üyeleriyle paylaşıldı. Bu sürecin bir sonucu olarak ve üzerinde anlaşmaya varılan bir şablona dayalı olarak, ülkeler yaşlanmanın anaakımlaştırılması konusunda ülke notları hazırlamaya davet edildi.

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına İlişkin Ülke Notları

Toplamda 23 ülke notu tamamlandı.³² Bu notlar yaşlanmanın anaakımlaştırılmasının ulusal uygulamasına genel bir bakış, geliştirilen yöntemler ve araçlar hakkında somut bilgilerin yanı sıra bunların kullanımını gösteren iyi uygulamaları içermektedirler. Ülke notları, Görev Gücü tarafından incelendi ve rehberin geliştirilmesi konusunda bilgi verdi. Durum değerlendirmesi çalışmasının

²⁸ Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı için Bölgesel Uygulama Stratejisi', Taahhüt 1, UNECE, 2002.

²⁹ Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına yönelik yol haritaları Ermenistan, Beyaz Rusya, Gürcistan ve Moldova Cumhuriyeti için geliştirilmiştir. UNECE web sitesinde mevcuttur: <https://unece.org/capacity-development>

³⁰ Avusturya, Beyaz Rusya, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Almanya, İrlanda, İtalya, Portekiz, Moldova Cumhuriyeti ve İspanya.

³¹ Uluslararası Uzun Ömür Merkezi (ILC) (Kanada), Ardager (Kazakistan); Turbota pro Litnih v Ukraini (Ukrayna)

³² Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına ilişkin ülke notları Avusturya, Beyaz Rusya, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Macaristan, İrlanda, İsrail, İtalya, Malta, Monako, Portekiz, Moldova Cumhuriyeti, Slovakya, İspanya, İsveç, Türkiye ve Birleşik Krallık tarafından hazırlanmıştır.

ardından, UNECE Sekretaryası ve Görev Gücü ile iş birliği içinde rehberi hazırlamak üzere bir danışman görevlendirildi.

Literatür ve belge incelemesi

Rehberi geliştirirken danışman, UNECE üye devletleri tarafından hazırlanan ülke notları, uluslararası çerçeveler, ilgili araştırmalar, politika özetleri ve diğer raporlar dâhil olmak üzere genel olarak yaşlanma ve nüfusun yaşlanması ile ilgili belgeleri analiz etti. Planlama ile ilgili literatür ve genel olarak ana akımlaştırma ile ilgili temel hususlar da gözden geçirilmiştir.

Vakaların seçilmesi

Ek 5'te sunulan vakalar, üye devletlerin kendi ülke notlarına dâhil ettiği durum değerlendirmesi anketi ve içeriğine yanıt olarak sağlanmıştır. Bunlar, rehberde tartışılan belirli konuları örnekleme yeterliklerine göre seçilmiştir. Bu nedenle, ülkelere yapılan atıflar ve öne çıkan örnekler yalnızca açıklama amaçlıdır ve herhangi bir muhakeme, uzman tavsiyesi, değerlendirme veya siyasi görüş ifade etmez.

Danışma

Düzenli güncellemeler ve revize edilmiş sürümler, UNECE Sekretaryası ve Görev Gücü arasında paylaşarak, rehberin geliştirilmesinin çeşitli aşamalarında geri bildirim sağlandı. Ulusal Yaşlanma Odak Noktaları (NFPA), paydaşlar ve uzmanlardan rehberin ilk taslağı hakkında yorum ve girdi toplamak için 2020 yazında istişareler gerçekleştirildi. Geribildirim ve yorumlar şu kişilerden alındı:

- **Kanada** - Joëlle Bastien ve Racha Saad, Yaşlılar ve Emeklilik Politikası Sekretaryası, İstihdam ve Sosyal Gelişim
- **Danimarka** - Anne Bækgaard, Sağlık Bakanlığı, NFPA Danimarka
- **Finlandiya** - Satu Karppanen, Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı, NFPA Finlandiya
- **Lüksemburg** - Michaela Zuniga, Aile Bakanlığı, Entegrasyon ve Büyük Bölge, NFPA Lüksemburg
- **Romanya** - Olivia Rusandu, Çalışma ve Sosyal Adalet Bakanlığı, NFPA Romanya
- **Sırbistan** - Dragana Savić, Çalışma, İstihdam, Gaziler ve Sosyal İşler Bakanlığı, NFPA Sırbistan
- **Slovakya** - Karel Molin, Çalışma, Sosyal İşler ve Aile Bakanlığı, NFPA Slovakya
- **İspanya** - Manuel Montero Rey, Sosyal Haklar ve 2030 Gündemi Bakanlığı, NFPA İspanya
- **İsveç** - Jan Rehnberg, Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı, NFPA İsveç
- **Amerika Birleşik Devletleri** - Edwin L. Walker, Amerika Birleşik Devletleri Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanı, NFPA Amerika Birleşik Devletleri
- Jane Barratt, Uluslararası Yaşlanma Federasyonu
- Julia Ferre, Yaşlanma Programı Birimi, Kapsayıcı Sosyal Gelişim Bölümü, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı

- Marvin Formosa, Gerontoloji ve Demans Çalışmaları Anabilim Dalı, Sosyal Refah Fakültesi, Malta Üniversitesi
- Michael Herrmann, UNFPA Doğu Avrupa ve Orta Asya Bölge Ofisi
- Heidrun Mollenkopf, AGE Platformu / Bundesarbeitsgemeinschaft der Seniorenorganisationen BAGSO e.V. Almanya
- Anne-Sophie Parent, Avrupa AGE Platformu
- Silvia Perel-Levin, Yaşlı İstismarını Önleme Uluslararası Ağı ve STK Yaşlanma Komitesi, Cenevre
- Louise Plouffe, Bağımsız Uzman
- Lorna Roe, Trinity College Dublin ve Küresel Beyin Sağlığı Enstitüsü
- Raymond Saner ve Lichia Saner-Yiu, Centre for Sosyo-Ekonomik Kalkınma Merkezi
- Alexandre Sidorenko, Bağımsız Uzman
- Maria Varlamova ve Kai Leichsenring, Avrupa Sosyal Refah Politikası ve Araştırma Merkezi

Rehberin geliştirilmesine yol gösteren temel ilkeler

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Görev Gücü, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçeve'nin geliştirilmesine rehberlik edecek bir dizi ilke üzerinde anlaşmıştır. Rehberin nüfusun yaşlanmasının hem toplumsal hem de bireysel boyutlarını ele alması gerektiği; yaşlı bireylerin heterojenliğini ve çeşitli ihtiyaçlarını, zorluklarını ve insan haklarını ele almanın önemini kabul etmeleri gerektiği; politikalar geliştirirken ve nesiller arası diyalogu teşvik ederken yaşam boyu bir bakış açısı uygulayarak nesiller arası dayanışma ve eşitliği geliştirmeleri gerektiği konularında anlaşmaya varıldı.

Stratejik Çerçeve, hak temelli olmalı, eşitliği ve ayrımcılık yapmamayı teşvik etmeli, politika geliştirme ve uygulamada yaş ayrımcılığından açıkça kaçınılmalı ve katılımı teşvik etmelidir, yaşa göre farklı alanlarda var olabilecek fırsat eşitsizliklerini azaltmalı ve ayrıca yaş ile cinsiyet, engellilik, kültürel geçmiş veya cinsel yönelim gibi diğer faktörlerin kesişimini sağlamalıdır. MIPAA/RIS, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı (2021-2030) dâhil olmak üzere ilgili uluslararası çerçevelerle uyum sağlanmalıdır.

Ek olarak, aşağıdaki genel ilkeler rehberin geliştirilmesinde yol gösterici olmuştur:

Bütüncül ve sistematik bir yaklaşım

Rehber, yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere farklı yaş gruplarının endişelerinin, politika oluşturmanın tüm alanlarında ve düzeylerinde sistematik olarak ele alınmasını sağlayan bütüncül bir yaklaşımı teşvik eder. Bu yaklaşım, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasının teşvik edilmesi ve uygulanmasından yararlanmak için devletin her düzeyinde ve genelinde iş birliğini teşvik eder. Bütüncül ve sistematik yaklaşım, diğerlerinin yanında, Bütün-Devlet ve Bütün-Toplum yaklaşımının yanı sıra ilgili tüm paydaşların ve yaş gruplarının fikirlerini ve çıkarlarını içeren katılımcı süreçlerle desteklenmektedir.

Uyarlanabilir ve erişilebilir

UNECE bölgesi, her biri kendi ülke bağlamına, devlet yapısına, ademi merkezîyetçilik düzeylerine,

geleneklerine ve kültürlerine sahip 56 üye devletten oluşur. Rehber, her üye devletin benzersiz olduğunu kabul eder ve anaakımlaştırma sürecinde ülke sahiplenmesinin önemini vurgular.

Aşamalar, ülkeleri kendi ilke ve önceliklerine saygı gösterirken sağlam ve yapılandırılmış bir anaakımlaştırma süreci geliştirme konusunda destekleyen, kuralcı olmayan ve uyarlanabilir rehberlik ve öneriler sağlamak üzere tasarlanmıştır. Ayrıca rehber, uzman olmayanların yanı sıra yaşlanmaya özgü politikalara ve önceliklere aşina olan uzmanlar için geliştirilmiştir.

Sonuç odaklı ve kanıta dayalı

Rehber, Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik Stratejik Çerçevenin geliştirilmesini desteklemek amacıyla, UNECE üye devletlerinin vaka örnekleriyle desteklenen pratik 'uygulamalı' öneriler sağlamayı amaçlamaktadır. (Ek 5'te yer almaktadır). Toplumsal cinsiyet, insan hakları, engellilik ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri konularında anaakımlaştırma süreçlerinde elde edilen deneyimlerin yanı sıra küresel, bölgesel, ulusal ve yerel düzeyde biriken kanıtlar değerlendirilmiştir. Rehber, anaakımlaştırma sürecinin kendisini bilgilendirmek için kritik olan, ancak aynı zamanda hedeflenen politikaların ve faaliyetlerin tanımlanmasına da yardımcı olan, kanıta dayalı bir anaakımlaştırma yaklaşımı önermektedir. Her aşama, çerçevenin geliştirilmesinde yaşlanmanın anaakımlaştırılmasıyla ilgili temel beklenen sonuçların dikkate alınmasını sağlamaya yardımcı olan bir kontrol listesi içerir.

Verimliliği teşvik etmek ve pratik yaklaşımlar sunmak

Rehber, ülkeleri, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasını destekleyen mevcut ulusal yasama ve politika çerçevelerinin amacını ve kapsamını iletirken tekrardan kaçınmak için Stratejik Çerçevenin geliştirilmesinde mevcut önlemleri ve süreçleri dikkate almaya ve bunlar üzerine inşa etmeye teşvik eder. Rehber, önerilen eylemlerin dâhil edilmesiyle beş aşamada pratik yaklaşımlar sunmayı amaçlamaktadır. Rehberlik, UNECE üye devletlerinin uygulamalarına dayanmaktadır ve ülke notlarının ve bölgedeki yaşlanmayla ilgili çabaların durum değerlendirmesinde belirlenen boşluklar ve zorluklarla bilgilendirilmektedir.

EK 2

Uluslararası çerçeveler

Aşağıda, nüfusun yaşlanması ve yaşlı bireylerle ilgili ana uluslararası çerçeveler listelenmektedir.

Viyana Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı, 1982

Yaşlanmayla ilgili ilk uluslararası araç olan Viyana Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı 1982'de kabul edildi. Nüfusun yaşlanmasıyla etkili bir şekilde başa çıkmak ve yaşlı bireylerin gelişimsel potansiyellerini ve bağımlılık ihtiyaçlarını ele almak için devletlerin ve sivil toplumun kapasitelerini güçlendirmeyi amaçlıyordu. Deklarasyon, araştırma, veri toplama ve analizi, eğitim ve öğretimi ele alan 62 eylem tavsiyesi içeriyordu ve bir dizi sektörel alanı kapsıyordu: sağlık ve beslenme, koruma ve yaşlı tüketiciler, konut ve çevre, aile, sosyal refah, gelir güvenliği ve istihdam ve eğitim.

<https://www.un.org/esa/socdev/ageing/documents/Resources/VIPEE-English.pdf>

Birleşmiş Milletler Yaşlı İlkeleri, 1991

Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı'nın 10. yıldönümü öncesinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 16 Aralık 1991 tarih ve 46/91 sayılı kararla, Birleşmiş Milletler Yaşlı İlkelerini - Bağımsızlık, Katılım, Bakım, Kendini gerçekleştirme ve Onur - kabul etti. Ülkeler, mümkün olduğunda bu ilkeleri ulusal programlarına dâhil etmeye teşvik edildi.

<https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/RES/46/91>

Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (ICPD) Eylem Programı, 1994

1994 ICPD, nüfus, kalkınma ve bireysel refah arasındaki ilişkiler hakkında bir vizyon ifade etti. 20 yıllık Eylem Programı (PoA), nüfus ve kalkınma arasındaki entegre bağlantılara dair cesur bir vizyon içeriyordu ve demografik yapılardan ziyade bireysel kadın ve erkeklerin ihtiyaçlarını karşılamaya odaklandı. Eylem Programı 2014 yılında genişletildi ve insan merkezli kalkınma için bir rehber görevi görüyor.

<https://unece.org/population/population-and-development>

DSÖ Aktif Yaşlanma Politikası Çerçevesi, 2002

"DSÖ Aktif Yaşlanma: Bir Politika Çerçevesi" raporu, çok sektörlü belirleyicileri açıklayan ve belirli politika önerileri sunan aktif yaşlanma kavramının ilk kapsamlı tanımını yapmıştır. Aktif yaşlanma kavramı daha sonra UNECE bölgesinde ulusal ve yerel yaşlanma politikalarının yanı sıra Aktif Yaşlanma Endeksinin (AAI) gelişimini etkilemiştir. Ayrıca, 2007 yılında DSÖ Küresel yaşlı dostu şehirler rehberinin geliştirilmesi için kavramsal bir temel sağlamıştır.

https://www.who.int/ageing/publications/active_ageing/en

Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı, 2002

Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı (MIPAA), Nisan 2002'de İkinci Dünya Yaşlanma Asamblesinde kabul edildi ve yaşlanmayla ilgili politika için ana uluslararası yol gösterici çerçeve olarak hizmet etmeye devam ediyor. MIPAA, 21. yüzyılda yaşlanma için kapsamlı bir ajanda sunuyor. Üç öncelikli alana odaklanmaktadır: (1) yaşlı bireyler ve kalkınma; (2) sağlık ve esenliğin yaşlılığa

ilerlemesi; ve (3) kolaylaştırıcı ve destekleyici ortamların sağlanması. MIPAA'nın gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi her beş yılda bir yapılır. İlk üç küresel inceleme ve değerlendirme süreci 2008, 2013 ve 2018 yıllarında tamamlandı.

https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Madrid_plan.pdf

MIPAA için UNECE Bölgesel Uygulama Stratejisi, 2002

MIPAA için Bölgesel Uygulama Stratejisi (RIS), UNECE bölgesindeki demografik, sosyal ve ekonomik durumun özelliklerine odaklanmak için İkinci Dünya Yaşlanma Asamblesini takiben UNECE üye devletleri tarafından kabul edilmiştir. Stratejinin kapsayıcı vurgusu, "toplumları ve ekonomileri demografik değişimle uyumlu hale getirmek için toplumsal cinsiyete duyarlı ve kanıta dayalı koordineli ve entegre politikaları güvence altına almak amacıyla tüm politika alanlarında yaşlanma endişelerini anaakımlaştırmaktır". İlk üç MIPAA/RIS incelemesi, 2007'de ilgili UNECE Bakanlar Deklarasyonunun kabul edilmesiyle sonuçlandı. (León), 2012 (Viyana), and 2017 (Lizbon).

<https://unece.org/population/ageing/mipaaris>

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi 2015 yılında kabul edildi ve 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı (SDG) ve 169 hedeften oluşuyor. Gündem, sürdürülebilir kalkınmayı dengeli bir şekilde gerçekleştirmek için evrensel bir eylem planı ortaya koyar ve tüm insanların insan haklarını gerçekleştirmeye çalışır. "Kimseyi geride bırakmamak" ve SDG'lerin toplumun tüm kesimleri için her yaşta karşılanmasını sağlamak için çağrıda bulunuyor. Yaşlanma, yoksulluğa son (Amaç 1), açlığa son (Amaç 2), sağlık ve kaliteli yaşam (Amaç 3) nitelikli eğitim (Amaç 4), toplumsal cinsiyet eşitliği (Amaç 5), insana yakışır iş ve ekonomik büyüme (Amaç 8), eşitsizliklerin azaltılması (Amaç 10), sürdürülebilir şehirler ve topluluklar (Amaç 11) ve amaçlar için ortaklıklar (Amaç 17) ile ilgili özel Amaçlarda yaş veya yaşlı bireylere atıfta bulunarak 2030 Gündeminde yer almaktadır. 2030 Gündemi, dönüştürücü değişimi benimsemeyi ve katılımcı ve kapsayıcı yaklaşımlarla SDG'lere ulaşmayı hedeflemektedir. Böylece yaşlı bireyleri aktif aktörler olarak tanımak, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına cevap vermek ve yaşlanmayı politikalara, programlara ve eylemlere dâhil etmeye yardımcı olmak için bir bağlam sağlar.

<https://sdgs.un.org>

DSÖ Yaşlanma ve Sağlık Küresel Stratejisi ve Eylem Planı (2016-2020)

Yaşlanma ve sağlıkla ilgili küresel strateji ve eylem planı, Mayıs 2016'da Altmış Dokuzuncu Dünya Sağlık Asamblesi tarafından kabul edildi ve herkesin hem uzun hem de sağlıklı bir yaşamı deneyimleme fırsatına sahip olmasını sağlamak için gerekli eylem için siyasi bir yetki sağlıyor. Strateji, MIPAA ve DSÖ'nün aktif yaşlanma konusundaki politika çerçevesine dayanmaktadır. Strateji, Ağustos 2020'de Dünya Sağlık Asamblesi (WHA) tarafından onaylanan siyasi taahhütleri ve kanıta dayalı eylemleri uygulamak için Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı çağrısında bulundu.

<https://www.who.int/ageing/global-strategy/en/>

Birleşmiş Milletler Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı (2021-2030)

Aralık 2020'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2021-2030'u Birleşmiş Milletler Sağlıklı Yaşlanmanın

On Yılı olarak ilan eden bir kararı (75/131) kabul etti. On Yıl, yaşlı bireylerin, ailelerinin ve yaşadıkları toplulukların yaşamlarını iyileştirmek için uyumlu, hızlandırıcı ve iş birlikçi eylemi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. On Yıl, DSÖ Yaşlanma ve Sağlık Küresel Stratejisi ve Eylem Planı'nın hedeflerine ulaşmak için gereken somut eylemleri sağlayan 10 önceliğe odaklanmaktadır. Devletleri, sivil toplumu, uluslararası kuruluşları, uzmanları, akademiyi, medyayı ve özel sektörü bir araya getirmede yaşlı bireyi merkeze yerleştirir. Yaşlı bireylerin, ailelerinin ve topluluklarının yaşamlarını iyileştirmek amacıyla On Yıl, dört eylem alanını ele alır: i) yaşa ve yaşlanmaya karşı nasıl düşündüğümüzü, hissettiğimizi ve hareket ettiğimizi değiştirmek; ii) toplulukların yaşlı bireylerin yeteneklerini geliştirmesini sağlamak; iii) yaşlı bireylere yanıt veren birey merkezli entegre bakım ve birinci basamak sağlık hizmetleri sunmak; ve iv) ihtiyacı olan yaşlı bireyler için uzun süreli bakıma erişim sağlamak.

<https://www.who.int/ageing/decade-of-healthy-ageing>

EK 3

Yaşlanma üzerine küresel ve bölgesel çalışma grupları

Yaşlı Bireylerin İnsan Haklarının Korunmasını Güçlendirmek Amacıyla Yaşlanmaya İlişkin Açık Uçlu Çalışma Grubu

Yaşlanma Açık Uçlu Çalışma Grubu (OEWG-A), 2010 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kurulmuştur. OEWG-A yıllık olarak toplanır ve olası boşlukları belirlemek ve daha fazla araç ve önlemin fizibilitesini göz önünde bulundurmaya da dâhil olmak üzere bunların en iyi nasıl ele alınacağını tartışmak adına yaşlı bireylerin insan haklarına ilişkin mevcut uluslararası çerçevenin değerlendirilmesi için bir platform sağlar. Sivil toplum kuruluşları ve bazı üye devletler tarafından OEWG-A bağlamında sıklıkla gündeme getirilen bir soru, yaşlı bireylerin haklarını koruyan ve destekleyen bir mekanizmanın, yaşlı bireylerin haklarına ilişkin uluslararası bir sözleşme şeklinde potansiyel olarak kurulmasıdır.

Daha fazla bilgi için: <https://social.un.org/ageing-working-group/>

UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu

UNECE Yaşlanma Daimi Çalışma Grubu (SWGA), ilk olarak 2008'de toplanan devletler arası bölgesel bir organdır. Üyeleri, UNECE bölgesindeki üye devletleri temsil eden Ulusal Yaşlanma Odak Noktalarından oluşur. STK'lar, akademi ve uluslararası kuruluşlardan temsilciler gözlemci olarak katılmaktadır. SWGA, tüm üyeleri politika ve düzenleyici çerçevelerinde yaşlanmanın anaakımlaştırılması, demografik değişime uyum sağlama ve bireysel ve toplumsal yaşlanma potansiyelinin tam olarak gerçekleştirilmesine elverişli bir ortam yaratma konularında desteklemeyi amaçlamaktadır. SWGA, MIPAA/RIS politika ilkelerinin ve müteakip Yaşlanma üzerine Bakanlar Deklarasyonlarının UNECE üye devletleri arasında gerçekleştirilmesini destekler. MIPAA/RIS'in uygulanması ve izlenmesi ile ilgili faaliyetlerde ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve ICPD Beyond 2014 ve DSÖ Küresel Yaşlanma ve Sağlık Stratejisi gibi diğer nüfusla ilgili uluslararası çerçevelerin uygulanmasına ilişkin bölgesel ve ulusal takip ile ilgili faaliyetlerde sinerji için çaba gösterir.

Daha fazla bilgi için: <https://www.unece.org/population/wga.html>

EK 4

Yaşlanmanın anaakımlaştırılması taahhüdü zaman içinde nasıl gelişti?

Genel bir kavram olarak, anaakımlaştırmanın tarihsel bir prototipinin izi, anaakımlaştırmayı toplumsal cinsiyet bağlamında tanımlayan 1997/2 ECOSOC sonuçlarına kadar götürülebilir. Sonuç şu şekildeydi: "Cinsiyetin anaakımlaştırılması, tüm alanlarda ve her düzeyde mevzuat, politikalar veya programlar dâhil olmak üzere planlanan herhangi bir eylemin kadınlar ve erkekler üzerindeki etkilerini değerlendirme sürecidir. Tüm siyasi, ekonomik ve toplumsal alanlardaki politika ve programların tasarımı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinin ayrılmaz bir boyutu olarak kadınların olduğu kadar erkeklerin de endişelerini ve deneyimlerini içermeye yönelik bir stratejidir böylece kadın ve erkekler eşit şekilde yararlanabilir ve eşitsizlik devam etmez. Nihai hedef toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaktır...."

Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmak için kullanılan eylemler arasında veri toplama, analiz, cinsiyete göre stratejileri, hedefleri, eylemleri ve süreçleri yeniden odaklama, bütçe tahsisinde cinsiyetin yansımaları, politika kararları ve genel planlama yer alır. Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmaya³³ yönelik mevcut net tanımların ve yaklaşımların aksine, yaşlanma çoğunlukla uluslararası strateji ve planlarda bir amaç olarak yer almıştır.

Örneğin MIPAA, 15. paragrafta yaşlanmanın anaakımlaştırılmasının önemli rolünü vurgulamaktadır: "Yaşlanmayı küresel gündemlere dâhil etmek çok önemlidir. Politika entegrasyonuna yönelik geniş ve eşitlikçi bir yaklaşıma doğru ilerlemek için uyumlu bir çaba gerekmektedir. Görev, yaşlanmayı sosyal ve ekonomik kalkınma ve insan hakları için diğer çerçevelerle ilişkilendirmektir. Spesifik politikalar ülke ve bölgeye göre değişiklik göstermekle birlikte, nüfusun yaşlanması küreselleşme kadar geleceği şekillendirme gücüne sahip evrensel bir güçtür. Yaşlı bireylerin sadece kendilerinin değil, aynı zamanda bir bütün olarak toplumun iyileştirilmesinde de öncülük ederek topluma katkıda bulunma yeteneklerinin tanınması esastır. İleriye dönük düşünme, bizi gelecekteki kalkınmanın temeli olarak yaşlanan nüfusun potansiyelini benimsemeye çağırılmaktadır."³⁴

Anaakım yaşlanmaya yönelik taahhütler, 2002'de kabul edilen UNECE RIS'e de dâhil edilmiştir. İlk taahhüdü, toplumları ve ekonomileri demografik değişimle uyumlu hale getirmek için toplumsal cinsiyete duyarlı ve kanıta dayalı koordineli ve bütünlük politikaları güvence altına almak amacıyla tüm politika alanlarında yaşlanmayı anaakımlaştırmaktır. Bu, sağlık, ekonomi, işgücü piyasası, sosyal koruma ve eğitim sektörleri için eşit derecede geçerlidir.³⁵ UNECE bölgesinde yaşlanmaya ilişkin müteakip bakanlar düzeyindeki beyanlar, yaşlanmanın anaakımlaştırılması çağrısında bulunmaya devam etti. 2007 tarihli Leon Bakanlar Deklarasyonu, yaşlanmayı devletin çeşitli düzeylerinde anaakımlaştırma ihtiyacını vurguladı ve kapsamlı, uygun şekilde koordine edilmiş ve toplumsal cinsiyete duyarlı olacak nesiller arası karşılıklılık, eşitlik ve karşılıklı bağımlılık ilkelerini belirledi. Her yaşta insanın haklarını koruma ve yaş ayrımcılığı ile sosyal dışlanmayı önleme taahhüdü ifade

³³Pekin Eylem Platformu'nun H Bölümü, tüm politika alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin devlet çapında anaakımlaştırılmasını destekleyen devlet içindeki merkezi politika koordinasyon birimleri olarak "kadınların ilerlemesine yönelik ulusal mekanizmalara" atıfta bulunur. Bu tür ulusal mekanizmaların etkili bir şekilde işlemesi için gerekli koşullar şunları içerir: A: bir bakanın sorumluluğunda, Devletin mümkün olan en yüksek seviyesinde yer; B: aşağıdan yukarıya doğru STK'ları ve toplum kuruluşlarını dâhil etme bakış açısıyla merkezi olmayan planlama, uygulama ve izlemeyi uygun şekilde kolaylaştıran süreçlerin kurumsal mekanizmaları; C: bütçe ve profesyonel kapasite açısından yeterli kaynaklar; D: tüm devlet politikalarının gelişimini etkileme fırsatı. Siyasi Deklarasyon ve Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı, 2003, DPI/2271, s.12-13.

³⁴ Siyasi Deklarasyon ve Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı, 2003, DPI/2271, s.12-13.

³⁵ Bölgesel Uygulama Stratejisi, paragraf 2

edildi.³⁶ Aktif ve sağlıklı yaşlanma için bütünleşik politikaların uygulanması gereğini belirten, yaşlı bireylerin her yaş için sürdürülebilir ve kapsayıcı bir toplum için ihtiyaç duyulan bireyler olarak kabul edildiği yer olan 2012 tarihli Viyana Bakanlar Deklarasyonu'nda aktif yaşlanmanın ve yaşam boyu yaklaşımın benimsenmesinin teşviki vurgulanmıştır.³⁷ 2017 tarihli Lizbon Bakanlar Deklarasyonu, "Her Yaş İçin Sürdürülebilir Toplum"a ulaşma taahhüdünü yeniden teyit etmiş ve daha uzun yaşama potansiyelini gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Lizbon Deklarasyonu'nda, UNECE üye devletleri, yaşlanmayı ilgili politika alanlarına daha fazla dâhil etmenin ve yaşlı ayrımcılığının birçok biçimiyle mücadele etmenin önemini vurgulamışlardır. Aktif ve sağlıklı yaşlanma için entegre politikalar tasarlama ve uygulama taahhüdünü yeniden teyit ettiler; burada yaşlı bireyler, her yaş için sürdürülebilir ve kapsayıcı bir toplum için bireyler olarak kabul edildi.

DSÖ Yaşlanma ve Sağlık Küresel Stratejisi ve Eylem Planı (2016-2020), sağlık perspektifinden geliştirilen çok sektörlü bir anaakımlaştırma yaklaşımı çağrısında bulundu. Plan, 'üye devletleri, ulusal planlar oluşturmak veya bu eylemleri ulusal önceliklere ve belirli bağlamlara uyarlanmış devlet sektörlerinde anaakımlaştırmak da dâhil olmak üzere, çok sektörlü bir yaklaşımla Yaşlanma ve Sağlık Küresel Stratejisi ve Eylem Planı'nda önerilen eylemleri uygulamaya' teşvik etti.³⁸

Birleşmiş Milletler Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı (2021-2030), anaakımlaştırma ihtiyacına vurgu yapmaya devam etmektedir. Teklif, "sağlıklı yaşlanmayı teşvik etmek ve sağlıklı yaşlanmanın belirleyicilerini ele almak, politika tutarlılığı ve ortak hesap verebilirliği sağlamak ve "yaşlı yetişkinlerin, özellikle haklarından mahrum bırakılmış ve marjinalleştirilmiş grupların fikirlerinin çok sektörlü ve çok paydaşlı platformlara, süreçlere ve diyaloglara dâhil edilmesini" istemek için ulusal, ulus altı ve yerel düzeylerde çok sektörlü mekanizmaları" teşvik etmektedir.³⁹

Yaşlanmanın anaakımlaştırılmasında ülkeleri desteklemek için, UNECE, bireysel talep üzerine, ulusal politikada Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik özel Yol Haritaları geliştirmek üzere üye devletlerle birlikte çalışmıştır. Bu program kapsamında Ermenistan (2011), Moldova Cumhuriyeti (2012), Gürcistan (2015) ve Belarus (2019) için Yol Haritaları geliştirilmiştir.⁴⁰

³⁶ Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu, 2007. Leon Bakanlar Deklarasyonu, 2007 (MIPAA+5): Her yaş için bir toplum: zorluklar ve fırsatlar, paragraf 6.

³⁷ Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu, 2012. Viyana Bakanlar Deklarasyonu, 2012 (MIPAA+10): Her yaş için bir toplum sağlamak: yaşam kalitesini ve aktif yaşlanmayı teşvik etmek, Paragraf 11.

³⁸ Dünya Sağlık Örgütü, 2017

³⁹ Dünya Sağlık Örgütü, 2019. Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı tasarısı, Tablo 4, s.11 https://cdn.who.int/media/docs/default-source/decade-of-healthy-ageing/final-decade-proposal/decade-proposal-final-apr2020-en.pdf?sfvrsn=b4b75ebc_5_8 Şubat 2021 tarihinde erişildi.

⁴⁰ Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik UNECE Yol Haritalarına şu bağlantıdan ulaşılabilir: <https://unece.org/capacity-development>.

EK 5

Örnekler

Burada sunulan vakalar, rehberde tartışılan belirli konuları örneklendirme yeterliklerine göre seçilmiştir. Ülkelere yapılan atıflar ve öne çıkan örnekler yalnızca açıklama amaçlıdır ve herhangi bir muhakeme, uzman tavsiyesi, değerlendirme veya siyasi görüş ifade etmez.

Ulusal anaakımlaştırma yaklaşımı örneği

Aktif yaşlanma politikalarının ulusal çok düzeyli ortak yönetimli koordinasyonu (İtalya)

"İtalya'da aktif yaşlanma politikalarının ulusal çok düzeyli ortak yönetimli koordinasyonu", ulusal bir aktif yaşlanma stratejisinin temelini atmaya amaçlayan üç yıllık (2019-2021) bir pilot projedir. Proje, Bakanlar Kurulu Başkanlığı Aile Politikaları Daire Başkanlığı (DIPOFAM) himayelerinde başlatıldı. Departman, Ulusal Yaşlanma Sağlık ve Bilim Enstitüsü (IRCCS INRCA - projenin bilimsel koordinatörü), Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (MINLAV) ve Ulusal Kamu Politikası Analizi Enstitüsü (INAPP) ile birlikte proje ekibini oluşturmaktadır. Proje faaliyetleri 2018 yılında planlanmış olup; mevcut Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi tarafından önerilen benzer bir modele göre tamamen aktif yaşlanmayı anaakımlaştırmaya yöneliktirler. MIPAA/RIS, 10 taahhüdünün yanı sıra 2030 Gündemi ve MIPAA ile ilgili SDG'ler, projenin ana çerçevesi olarak kabul edildi.

- Projenin ilk aşaması, devletin çeşitli düzeylerinde ulusal bir paydaş ağı kurarak başlamayı hedefliyor. İkincisi, ana devlet düzeylerinin temsilcilerinden (Bakanlıklar, Bakanlar Kurulu Başkanlığındaki Daireler, Bölgeler, Özerk iller), diğer ilgili devlet kurumlarından ve sivil toplum temsilcilerinden (Üçüncü Sektör, STK'lar, uzmanlar, akademi vb.) oluşmaktadır. Ağ, proje ekibiyle yakın iş birliği içinde tanımlar, araçlar, yürütülecek saha çalışması ve çalışma planı üzerinde anlaşarak proje faaliyetlerine istişare/ortak karar verme şeklinde katkıda bulunur.
- İkinci aşama, İtalya'daki aktif yaşlanma politikalarının en son durumu hakkında, tüm devlet düzeylerinde ve ilgili tüm paydaşları dâhil eden bir çalışma yürütmeye odaklanır.
- Üçüncü aşama, en son teknoloji analizlerinin sonuçlarına dayalı olarak, bu alandaki politika oluşturma yönünü gösteren öneri ve tavsiyelerle aktif yaşlanma konusunda politika oluşturmaya yönelik rehberler üretmeyi amaçlamaktadır.
- Dördüncü aşama, tekniğin durumunu iyileştirmek için yönergeleri kullanarak müdahale alanlarını ve dolayısıyla faaliyetleri belirlemeyi amaçlar.
- Beşinci aşama, mevcut durumu iyileştirmek için planlanan müdahaleleri, gelişmeleri de izleyerek gerçekleştirilmeye çalışmaktır.

İtalya'da, yaşlanmayla ilgili birçok politika yerel devletlerin sorumluluğu altındadır, bu nedenle, devletin çeşitli düzeylerinde çabaları uyumlu hale getirirken anaakımlaştırma önemlidir. Aktif yaşlanmaya ilişkin bölgesel eylem planlarının geliştirilmesi ile ulusal önlemleri uyumlaştırma çabaları buna bir örnektir. Örneğin, son on yılda ülke genelinde aktif yaşlanmanın desteklenmesine ilişkin belirli bölgesel yasalar yürürlüğe girdi. Dolayısıyla bu bölgesel kanunlar, bölgesel analizlerin yürütülmesinde ve üzerinde anlaşmaya varılan bir metodoloji ve ulusal çerçeve temelinde eylemlerin geliştirilmesinde ulusal anaakımlaştırma yaklaşımının alt ulusal düzeyde benimsenmesine katkıda bulunabilir/etkinleştirebilir.

Bu proje ile ilgili bilgi için: <http://famiglia.governo.it/it/politiche-e-attivita/invecchiamento-attivo/progetto-di-coordinamento-nazionale>

Aşama 1: Başlangıç

Çekirdek grup örneği

Departmanlar Arası Grup (İrlanda)

İrlanda'nın Ulusal Pozitif Yaşlanma Stratejisi, Departmanlar Arası Bir Grup tarafından geliştirilmiştir. Bu Grup, Sağlık Bakanlığı; Sosyal koruma; İşler, Girişim ve İnovasyon; Eğitim ve Beceriler; Çevre, Toplum ve Yerel Yönetim; İletişim, Enerji ve Doğal Kaynaklar; Taoiseach; Ulaşım, Turizm ve Spor; Adalet ve Eşitlik ile Merkezi İstatistik Ofisi ve An Garda Síochána temsilcilerinden oluşuyordu. Stratejinin gelişimi, Kabine Sosyal Politika Komitesi tarafından denetlendi.

Kaynak: Ülke Notları

Paydaş katılımı platformlarına/ağlarına örnekler

Ulusal paydaş ağı (İtalya)

İtalya'da, yukarıda açıklanan "İtalya'da aktif yaşlanma politikalarının ulusal çok düzeyli ortak yönetimli koordinasyonu" projesi kapsamında oluşturulan ulusal paydaş ağı, ana devlet düzeylerinin temsilcilerinden (Bakanlıklar, Bakanlar Kurulu Başkanlığındaki Daireler, Bölgeler, Özerk iller), diğer ilgili devlet kurumlarından ve sivil toplumdan temsilcilerden (Üçüncü Sektör, STK'lar, uzmanlar, akademi vb.) oluşur. Ağ, istişare/ortak karar verme şeklinde katkıda bulunur. Çalışma planını tartışmak ve yürütülecek faaliyetler üzerinde anlaşmak için periyodik olarak toplanır. Planlanan görevlerin uygulanmasından sorumlu olan yukarıda açıklanan proje ekibi ile yakın iş birliği içinde çalışır.

Aktif yaşlanma platformu (Moldova Cumhuriyeti)

Moldova Cumhuriyeti'nde Sağlık, Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı yaşlılık alanında faaliyet gösteren 16 STK'yı içeren 'Aktif yaşlanma Platformu'na danışmaktadır, diğer ilgili paydaşlar Yerel Yönetimler Kongresi, UNFPA, Sendikalar ve İşverenler Konfederasyonu'dur. Platform, halkla istişarelerin yanı sıra bilinçlendirme kampanyalarının yürütülmesinde etkili bir rol oynamıştır.

Kaynak: Ülke Notları

Aşama 2: Analiz

Yaşlanmayla ilgili hedefleri SDG'lere göre eşleyen örnekler

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, çeşitli şekillerde yaşlanma politikaları ve programları ile ilgilidir. Gündem, kapsayıcı, kesişen ve dönüştürücü çabalar yoluyla sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmayı amaçlıyor. SDG'lerin uygulanması, ulusal ve yerel düzeyde yaşlanmanın politika ve programlarda anaakımlaştırılmasına yardımcı olabilecek yeni platformların ve yapıların

oluşturulmasını tetiklemiştir. Yaşlanma için önemi, dolaylı olarak SDG'lerde ve 'Kimseyi Geride Bırakmama' (LNOB) taahhütlerinde saklıdır.

MIPAA/RIS ile Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi arasında bağ kurmak: politika entegrasyonu alanları

İleri yaştaki yoksulluğu önlemek ve herkes için sosyal koruma sağlamak			Teknoloji ve ürün tasarımında yaşlı dostu yenilik
Sağlıklı yaşlanma ve bakım hizmetlerine erişim			Daha sonraki yaşamda eşitsizlikleri azaltmak
Yaşam boyu öğrenme			Yaşlı dostu şehirler ve topluluklar
Yaşlı kadınları güçlendirmek ve yaşlılıkta cinsiyet farkını azaltmak			Yaşlı bireylere kulak vermek, yaş ayrımcılığıyla ve yaşlı istismarıyla mücadele etmek
Daha uzun çalışma ömürleri ve çalışma yetisi			Yaşlanma ile ilgili istatistikler

Kaynak: 2018 UNECE Yaşlanma ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Politika Semineri'nin arka plan belgesi. Detaylar ve daha fazla bilgi için: <https://unece.org/population/events/policy-seminar-ageing-and-sustainable-development-goals>

MIPAA veya SDG'ler gibi uluslararası çerçeveler ve taahhütlere göre stratejik hedeflerin çapraz kontrolü, Avusturya'da yaşlanmayla ilgili hedeflerin SDG'lerle nasıl eşleştirildiği örneğiyle gösterilmektedir.

Yaşlanma hedeflerini ve SDG'leri çapraz kontrol etme - Avusturya

Yaşlılık ile ilgili konuların çeşitli politika alanlarına dâhil edilmesi, örn.:

1 NO POVERTY
Yoksulluğu önlemek için yaşlı bireylerin sosyal güvencesi

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING
Sağlıklı ve aktif yaşlanma, demans stratejisi

4 QUALITY EDUCATION
Yaşam boyu öğrenme, çalışma hayatından sonra eğitim yoluyla güçlendirme üzerine Avusturya Stratejisi

5 GENDER EQUALITY
Yaşlı kadınların ve bakıcılık yapanların özel durumu

8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH
İstihdam girişimi 50+, fit2work, nesiller arası işyeri yönetimi

10 REDUCED INEQUALITIES
Yetersiz emekli maaşı alanlar için denkleştirme eki

11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
Yaşlı dostu şehirler ve ilgili topluluklar

Yaşa duyarlı etki değerlendirmesi örneği

Düzenleyici Etki Değerlendirmesi (İrlanda)

1998'den beri, İrlanda'daki Devlet Daireleri ve Ofislerinden yoksulluk ve savunmasız gruplar üzerindeki etkileri incelemeleri istenmektedir. Ulusal ortaklık anlaşmasında belirtilen taahhüde dayalı olarak Devlet, yaşam döngüsü yaklaşımına dayalı tutarlı bir sosyal içerme stratejisi taahhüdünde bulunmaktadır. Yaklaşım, bireyi, karşı karşıya olduğu riskleri ve yaşam döngüsünün kilit aşamalarında mevcut olan desteği değerlendirerek politika geliştirme ve uygulama merkezine yerleştirir. Yaşam döngüsü aşamaları çocukları, çalışma çağındaki insanları, yaşlı ve engelli bireyleri içerir. "Düzenleyici Etki Değerlendirmesi" (RIA), belirli politika konularını ele almak için farklı seçeneklerin yapılandırılmış keşfi için kullanılan bir araç olarak uygulanır. Düzenleyici önlemlerin değerlendirilmesi için kullanılırken, potansiyel olarak tüm politika alanlarına ve gruplarına fayda sağlayabilecek ayrıntılı analizler içerir. RIA'ya ilişkin yönergeler, sosyal olarak dışlanmış ve savunmasız gruplar dâhil olmak üzere vatandaşların hakları gibi bir dizi alan için potansiyel etkilerin incelenmesini tavsiye etmektedir. Rehber, katılımcı bir yaklaşımı temel alır ve alternatif çözümler sağlayan ve dönüştürücü değişimi ele almaya olanak tanıyan çeşitli seçeneklerin/senaryoların tanımlanmasını önerir. Rehber, ulusal kalkınma planlama çabalarını ve yoksulluk ve dışlanmanın kesişen doğasını ele alma ihtiyacını vurgulamaktadır. Bunlar istihdam, gelir desteği, eğitim, sağlık ve konut politikası gibi bir dizi alanda dışlanmayla mücadele bağlamında vurgulanmaktadır ve yaşlı bireyler de dâhil olmak üzere yoksulluğa karşı savunmasız birkaç grubu tanımlar. Vurgulanan politika alanlarını dikkate alan RIA, eşitsizlik üzerindeki olası etkileri belirlemek için farklı cinsiyet, yaş ve cinsel yönelime sahip insanlar üzerindeki etkilerin dikkate alınmasını teşvik eder. Rehber, yoksulluk etki değerlendirmelerinin nasıl yapılması gerektiğini detaylandırır ve sosyal içerme ve eşitlikle ilgili kılavuza atıfta bulunur.

Kaynak: [RIA Rehberi, Düzenleyici Etki Değerlendirmesi Nasıl Yapılır](#), Taoiseach Devlet Binaları Departmanı, 2009.

Yaşa duyarlı analiz aracı örneği

Cinsiyete Dayalı Analiz + (GBA+) (Kanada)

Cinsiyete Dayalı Analiz + (GBA+), politikaların, programların ve mevzuatın ve bir sorundan kimlerin etkilendiğini, nasıl etkilendiklerini, kimliklerinin ve çevrelerinin bu etkileri nasıl şekillendirdiğini, hangi yanıtla ihtiyaç duyulduğunu, yanıtın insan grupları üzerindeki potansiyel farklı etkilerini ve herhangi bir engelin veya olumsuz etkinin nasıl hafifletilebileceği inceleyen diğer girişimler geliştirilmesi için bir araçtır. GBA+'daki "artı", herkesin kim olduğumuzu ve dünyayı nasıl deneyimlediğimizi etkilemek için birlikte çalışan birden çok kimlik faktörüne sahip olduğunu kabul eder. Grafik, cinsiyet ve cinsiyete ek olarak dinler, yetenek, yaş, dil, eğitim, gelir, kültür, coğrafya, cinsel yönelim, ırk ve etnik köken gibi faktörlerin kimliklerimizi ve deneyimlerimizi şekillendirmek için nasıl birlikte çalıştığını göstermektedir.

GBA+, hangi politikalara, programlara veya diğer girişimlere ihtiyaç duyulduğunu ve bunların etkisini değerlendirmeye, eşitsizlik konusunda farkındalığı artırmaya ve bir program, politika veya girişim tarafından kimlerin geride bırakılma riski altında olduğunu belirlemeye yardımcı olan bir yöntemdir.

- Kamu politikasından kimlerin YARAR GÖRDÜĞÜNÜ anlamamıza, ancak daha da önemlisi, kimlerin bu politikadan HARIÇ OLDUĞUNU anlamamıza yardımcı olur.
- Titizlikle yapıldığında, eşitsizlikleri azaltan ve hatta önleyen kasıtsız olumsuz sonuçların ele alınmasına yardımcı olabilir.

Gelecekteki politikaların çeşitli yetenek, cinsel yönelim, etnik köken, coğrafya, inanç, gelir, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi grupları üzerindeki potansiyel etkilerinin değerlendirilmesine yardımcı olmanın yanı sıra, GBA+ kurumsal engellerin ve sistemik ayrımcılığın belirlenmesine ve hafifletilmesine yardımcı olur.

GBA+, nitel verilere ek olarak ayrıştırılmış veri ve araştırma gerektirir. Sosyal, ekonomik ve kültürel koşulları ve normları dikkate almayı içerir. GBA+'ı uygulamak, birden çok kimliğe sahip insanların bakış açılarını dâhil etmeyi ve yansıtmayı ve onların yaşanmış deneyimlerinden ders çıkarmak için proaktif olarak çeşitli bireyleri ve grupları dâhil etmeyi içerir.

1995'ten bu yana, Kanada Devleti, duyarlı politikalar, programlar ve mevzuat geliştirme aracı olarak GBA+'yı benimsemiştir.

GBA+ uygulamak, görünmez eşitsizlikleri görünür kılabilir. Ayrıca, eşitsizlikleri azaltan sosyal ve yapısal değişimi amaçlayan fırsatların ve çözümlerin belirlenmesine yardımcı olabilir.

GBA+ ile ilgili ek bilgiler için:

GBA+ web sitesi (Kadınlar ve Cinsiyet Eşitliği Kanada): <https://cfc-swc.gc.ca/gba-ac/index-en.html>

GBA+ Kursu: <https://cfc-swc.gc.ca/gba-ac/course-cours-en.html>

Aşama 3: Vizyon ve Yönergeler

Yaşlanmaya ilişkin mevcut ulusal planlara örnekler

UNECE bölgesinde halihazırda çeşitli yaşlanmayla ilgili stratejiler ve planlar mevcuttur. Ülke bağlamlarına bağlı olarak, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik yaklaşımlar farklı biçimler alır. Geliştirilen bazı strateji ve plan örnekleri şunlardır:

Yaşlı Bireyler için Federal Plan: “Yaşlılık ve Gelecek” (Avusturya)

Avusturya'nın Yaşlı Bireyler için Federal Planı: "Yaşlanma ve Gelecek", 2012 Viyana Bakanlar Deklarasyonu'nun "Her yaş için bir toplum sağlama: yaşam kalitesinin teşvik edilmesi ve aktif yaşlanma" konulu dört ana hedefini izler.

2013 – 2017 Pozitif Yaşlanmayı Teşvik Eden Ulusal Eylem Planı (Çek Cumhuriyeti)

Çek Cumhuriyeti'nin 2013-2017 Pozitif Yaşlanmayı Teşvik Eden Ulusal Eylem Planı, yaşam süresinin uzaması ve yaşlılıkta geçirilen yaşam kalitesinin artırılmasının yanı sıra yaş yönetimi ve emeklilik reformu dâhil olmak üzere aktif yaşlanmaya yönelik tutumları değiştirmeyi, toplumun ilgisini artırmayı amaçlayan stratejik bir belgedir. Plan sekiz stratejik alandan oluşmaktadır: i) Çek Cumhuriyeti'nde yaşlanma politikasının uygulanması; ii) Yaşlı bireylerin insan haklarının güvence altına alınması ve korunması; iii) Yaşam boyu öğrenme, iv) Yaşlı işçilerin istihdamı, v) Yaşlı bireyler için kaliteli yaşam ortamı; vi); Gönüllülük ve nesiller arası iş birliği; vii) Sağlıklı yaşlanma; ve viii) Yaşlı bireyler için bakım.

Mevcut ulusal strateji örnekleri

Ulusal Demografik Strateji: “Her Yaş Önemlidir” (Almanya)

Almanya'da 2012 ulusal demografik stratejisi "Her Yaş Önemlidir" hem federal hem de yerel düzeyde geçerlidir ve nüfus eğilimlerinin sunduğu fırsatlardan yararlanmayı amaçlar ve demografik değişime yanıt olarak eylem alanlarını tanımlar. Devletin çeşitli düzeylerinden, özel sektörden, sosyal ortaklardan, akademiden ve sivil toplumdan temsilcilerle bir fikir alışverişi başlatıldı. 2013 yılında ortak çalışma grupları tarafından somut yaklaşımlar formüle edildi. Ek faaliyetler ve güçlendirilmiş ortaklıklar da dâhil olmak üzere “tüm nesiller için daha fazla refah ve daha iyi yaşam kalitesi” hedefleyen stratejinin takibi ve geliştirilmesi 2015 yılında başlatıldı.

Aktif Yaşlanma için Ulusal Stratejik Politika: 2014-2020 (Malta)

'Aktif Yaşlanma için Ulusal Stratejik Politika: Malta 2014-2020' üç ana temaya dayanmaktadır: işgücü piyasasına aktif katılım, topluma katılım ve bağımsız yaşam. Bağlam analizine dayanan stratejik politika, "aktif yaşlanma" kavramıyla bütünleşiktir ve yedi temel ilkeyi takip eder: i) yaşlı bireylerin refahına katkı; ii) tüm yaşlı bireyleri kapsayıcı; iii) daha sonraki yaşamda hastalık ve sosyal dışlanmadan kaçınmaya odaklanma; iv) Nesiller arası odaklanma ve paydaş katılımı; v) hem hakların hem de yükümlülüklerin vücut bulmuş hali; vi); katılım ve güçlendirme; ve vii) ulusal ve kültürel çeşitliliğe duyarlılık.

Kaynak: Ülke notları

Ulusal Pozitif Yaşlanma Stratejisi (İrlanda)

İrlanda'nın "Ulusal Pozitif Yaşlanma Stratejisi", vatandaş merkezli bir yaklaşım temelinde geliştirildi ve yaşlı bireylerin ve temsilcilerinin vatandaş olarak söyledikleri ve olumlu yaşlanmalarını sağlayacak ihtiyaçları hakkında ifade ettikleri görüşleri dikkate aldı. Ayrıca, yaşlanma deneyiminin olumlu olmasını sağlamak için gerekli olan geniş bir konu yelpazesini ele alan bütüncül ve entegre bir Strateji sağlamak için "Bütün-devlet" ve "Bütün-toplum" yaklaşımına dayalı olarak geliştirilmiştir. Strateji, departmanlar arası iş birliğine ve paydaşların dâhil edilmesine dayalı olarak geliştirilmiştir.

Strateji ayrıca yaşlanmayla ilgili taahhütlere dayanıyordu ve bunlarla tutarlıydı. Bu gelişmelerden diğerleri arasında en uygunu olarak kabul edileni DSÖ'nün 'Aktif Yaşlanma - Bir Politika Çerçevesi (2002)' i) çok sektörlü aktif yaşlanma politikaları tasarlamak için bir yol haritası sağlar; ii) politika yapıcılarını, insanların ve toplumların yaşlanmasını etkileyen faktörleri tanımlama ve ele almaya teşvik etmeyi amaçlar, iii) yaşam boyu bakış açısını ve nesiller arası dayanışmayı teşvik eder; ve iv) aktif yaşlanmayı kolaylaştırmada hem bireylerin hem de devletin rolleri arasında bir dengeye duyulan ihtiyacı vurgular. DSÖ Aktif Yaşlanma Çerçevesi, üç konu üzerinde eylem çağrısında bulunur: katılım, sağlık ve güvenlik.

İrlanda'nın 'Ulusal Pozitif Yaşlanma Stratejisi' bir vizyon beyanı, çalışma ilkeleri, dört ulusal amaç, amaca özel hedefler, kesişen hedefler, öncelikli eylem alanları ve bir uygulama ve izleme düzenlemesinden oluşur.

Kaynak: ['Pozitif Yaşlanma – Şimdi Başlıyor!' Ulusal Pozitif Yaşlanma Stratejisi, İrlanda](#)

Daha Uzun Yıllar – Daha Fazla Fırsat. Yaşlı dostu bir toplum için strateji (Norveç)

2016 yılında Norveç Devleti, yaşlı dostu bir toplum için ilk sektörler arası stratejiyi başlattı. Strateji, yaşlı dostu bir toplum yaratmanın kolektif bir sorumluluk olduğu ve sürdürülebilirliğe katkı sağladığı anlayışıyla tüm bakanlıkların katılımıyla geliştirilmiştir. Bugün Norveç'teki yaşlı bireyler, önceki nesillere göre daha sağlıklı ve daha fazla kaynağa sahip, ancak birçoğu katılımında engellerle karşılaşılıyor ve bu kaynakları daha iyi kullanmaları sağlanmalı. Strateji, daha uzun çalışma hayatı, gönüllülük ve kültürel yaşama katılım, ulaşım erişim, daha yaşlı dostu yerel toplum gelişimi ve konut ve sağlıklı yaşlanma gibi alanları kapsıyor. Ayrıca, teknolojik ve sosyal yeniliklerin, aktif yaşlanmanın yanı sıra ticareti canlandırmak için nasıl potansiyel sunduğunu da gösteriyor. Sağlık ve Bakım Hizmetleri Bakanlığı, tüm politikalarda sağlık yaklaşımını esas olarak stratejiyi koordine etmektedir.

Kaynak: Daha Uzun Yıllar – Daha Fazla Fırsat. Norveç Devletinin Yaşlı Dostu Toplum Stratejisi. Mayıs 2016. <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/more-years--more-opportunities/id2477934/>

Aktif Yaşlanma Stratejisi (Slovenya)

Slovenya'nın Aktif Yaşlanma Stratejisi, nüfusun yaşlanmasının getirdiği zorluklara yanıt vermek için bir vizyon ve temel hedefler ortaya koymaktadır. Belge, geliştirme için başlangıç noktalarını, yeni bir paradigmanın temel vurgularını, vizyon ve hedefleri ve rehber önerilerini içerir. Strateji, MIPAA dâhil olmak üzere uluslararası çerçevelerle uyumludur ve aktif yaşlanma kavramına dayanmaktadır. Bireylerin, yaşlılık dâhil tüm yaşamları boyunca, nesiller arası uyum içinde ve haklarından tam olarak yararlanarak aktif, sağlıklı, bağımsız ve güvenli bir yaşam sürdürebilecekleri bir ortam yaratmayı amaçlar.

Belge dört bölüme odaklanmaktadır (segmentler):

1. İstihdam (eğitim ve öğretim dâhil olmak üzere işgücü piyasasındaki ayarlamalar ve net göç yoluyla yeterli işgücünün sağlanması).
2. Tüm nesiller için bağımsız, sağlıklı ve güvenli yaşam (sosyal koruma sistemleri, sağlık hizmetlerine ve uzun süreli bakım hizmetlerine erişilebilirlik, sağlık kaygısı, sağlık hizmetlerinde eşitsizliklerin azaltılması).
3. Topluma katılım (nesiller arası iş birliği, gönüllülük, iletişimde BİT kullanımı, toplumda ayrımcılığın ve şiddetin önlenmesi, siyasi faaliyet).
4. Yaşam boyu aktif bir yaşam sağlayan ortam (BİT ve teknolojik çözümlerin desteğiyle ekonomiye, konut koşullarına ve ulaşım sistemlerine ayarlamalar).

Kaynak: [Slovenya Cumhuriyeti, 2018, 'Aktif Yaşlanma Stratejisi'](#)

Bir vizyon ifadesi örneği

İrlanda Ulusal Pozitif Yaşlanma Stratejisi aşağıdaki vizyon beyanı üzerine inşa edilmiştir:

“İrlanda, bireysel ve nüfusun yaşlanmasını kutlayan ve buna uygun şekilde hazırlanan her yaş için bir toplum olacaktır. Her yaşta insanın ve yaşlı bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlık ve refah içinde yaşamasını sağlayacak ve destekleyecektir. Yaşlı bireylerin ekonomik, sosyal, kültürel, topluluk ve aile yaşamına katılımını teşvik edecek ve saygı gösterecek ve nesiller arasında daha iyi dayanışmayı teşvik edecektir. Yaşlı bireylerin eşitliğinin, bağımsızlığının, katılımının, bakımının, kendini gerçekleştirme potansiyelinin ve saygınlığının her zaman gözetildiği bir toplum olacaktır”.

Vizyon ve strateji, Birleşmiş Milletler Yaşlılık İlkeleri; bağımsız yaşam, katılım, bakım, kendini gerçekleştirme ve saygınlık, tarafından desteklenmektedir. Bu ilkeler, İrlanda'yı yaşlı dostu bir topluma doğru ilerletmek için geliştirilen eylemlere rehberlik etmek üzere belirlenmiştir; yani yaşlı bireyler için politikaların, programların ve hizmetlerin yaşlılık dostu olup olmadığını değerlendirmek için kullanılmalı ve politika geliştirme ve hizmet sağlama amaçları için bir yaş koruma aracı olarak hizmet etmelidirler.

Kaynak: [‘Pozitif Yaşlanma – Şimdi Başlıyor!’ Ulusal Pozitif Yaşlanma Stratejisi, İrlanda, Nisan 2013](#)

Aşama 4: Faaliyetlerin Tanımlanması

Aşağıda, çerçeve mevzuat, özel politikalar ve yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yönelik alt ulusal çaba örneği dâhil olmak üzere, yaşlanmanın anaakımlaştırılmasını destekleyebilecek faaliyet örnekleri vurgulanmaktadır:

Toplumu yaşlanan bir nüfusa uyarlama yasası (Fransa)

Toplumu yaşlanan bir nüfusa uyarlama yasası 2016 yılında Fransa'da yürürlüğe girdi. Reform üç temele dayanmaktadır:

1. Yaşlı bireylerin konut, ulaşım, sosyal ve kentsel yaşamla ilgili taleplerini daha iyi karşılayarak, bunu yaparken izolasyonu önleyerek ve bununla mücadele ederek özerklik kaybını öngörmek.

2. Bağımsız yaşam için konutların yenilenmesi ve yaşlı bireylerin gönüllü faaliyetlerde bulunmalarının teşvik edilmesi dâhil olmak üzere barınma önlemleriyle toplumu yaşlanmaya uyarlamak.
3. Mümkün olduğu kadar uzun süre evde kalmalarını sağlamak için özerkliğini kaybetmekle karşı karşıya kalan yaşlı bireyleri desteklemek. Ayrıca, "bireysel bağımsızlık ödeneği" ve bakıcılık yapanları desteklemeye yönelik önlemler de yasa kapsamındadır.

Demansa İlişkin Ulusal Eylem Planı (Danimarka)

2018'de Danimarka, demans hastalarının bakımı için 2025'e yönelik kapsayıcı hedefler belirleyen "Ulusal Eylem Planı 2025"i başlattı. Amaç i) onurlu ve güvenli yaşamlara sahip olmanın önemini vurgulayan bunama dostu bir ülke yaratmak, ii) önleme, en iyi kanıt ve daha fazla araştırmaya odaklanarak bireysel ihtiyaçlara dayalı olarak demansı olan bireyler için tedavi ve bakım sağlamak ve iii) bakıcıların aktif katılımını ve desteğe erişimin artmasını sağlamaktır. Plan, erken teşhise ve daha kaliteli teşhis değerlendirmesi ve tıbbi bakıma, daha kaliteli bakım ve rehabilitasyona, demanslı bireylerin bakıcılarına destek ve danışmanlığa, demans dostu toplum ve daha iyi eğitim ve araştırmaya odaklanan 23 girişimin desteğiyle 98 demans dostu belediye oluşturmaya hedeflemektedir.

Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar (Belçika)

Nüfusun yaşlanmasına yanıt olarak, Brüksel Belediyesi 2016'dan beri nüfusun yaşlanması ve yaşlı bireylere ilişkin konuları ele almayı amaçlayan bir politika geliştirmeye yatırım yaptı. DSÖ'nün Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı'nın bir üyesi olarak, şehir tarafından istişareler başlatıldı ve "yaşlı bireyler için bir ev" açmak, kamusal alanları iyileştirmek, sosyal hizmetlere erişimi güçlendirmek, kırılğan yaşlı bireylere ekstra ilgi göstermek, yaşlı bireylerin barınmasına ilişkin politika geliştirmek ve yaşlı bireylerin politika oluşturma sürecine katılımlarını güçlendirmek de dâhil olmak üzere bir dizi öncelik belirlendi.

Kaynak: Ülke Notları

Yerel düzeyde yaşlanmanın anaakımlaştırılmasını teşvik eden örnekler

DSÖ Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Çerçevesi

Yaşlı dostu bir toplulukta, fiziksel ve sosyal çevre ile ilgili politikalar, hizmetler ve yapılar, yaşlı bireylerin "aktif olarak yaşlanmasını", yani güvenlik içinde yaşamalarını, sağlıklı olmalarını ve topluma tam olarak katılmalarını desteklemek ve mümkün kılmak üzere tasarlanır. DSÖ Yaşlı Dostu Şehirler Çerçevesi ve Yönergeleri, sektörler arası iş birliği ve topluluk düzeyinde sektörler arasında birleşik düşünme için yararlı bir araç sağlar. DSÖ'nün sağlıklı ve aktif yaşlanma konusundaki yaklaşımıyla bilgilendirilen DSÖ çerçevesinin amacı, yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarına yanıt vermenin yanı sıra yaşlı bireylerin potansiyelinden yararlanarak toplulukları ve şehirleri daha yaşlı dostu hale getirmektir.

DSÖ çerçevesi, kentsel çevrede yaşlı bireylerin refahı ve katılımı önündeki engellerin belirlenmesine ve ele alınmasına yardımcı olabilecek birbiriyle bağlantılı sekiz alan önermektedir. Bunlar: i) toplum ve sağlık; ii) toplu taşıma; iii) konut; iv) sosyal katılım; v) açık alanlar ve binalar; vi) saygı ve sosyal

içerme; vii) sivil katılım ve istihdam; ve viii) iletişim ve bilgidir.

Yaklaşım, seçilmiş topluluk liderleri de dâhil olmak üzere farklı aktörleri koordine eden ve masa etrafında toplanan bir yönlendirme grubunun kurulmasına dayanmaktadır. Ayrıca, yaşlı bireylerin ve temsilcilerinin doğrudan dâhil olduğu katılımcı bir süreç üzerine kuruludur.

Yaş Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı DSÖ tarafından 2010 yılında bilgi, kaynak ve en iyi uygulama alışverişini kolaylaştırmak için daha yaşlı dostu olmaya kararlı benzer düşünen şehirleri ve toplulukları bir araya getirmek için kurulmuştur.

Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı ayrıca, toplulukların yaşlı bireylerin yeteneklerini geliştirmelerini sağlayarak ve onların özerkliklerini, onurlarını, sağlıklarını ve esenliklerini korurken topluluklarına dâhil olmalarını, katılmalarını ve katkıda bulunmalarını sağlayarak yaşlı dostu şehirleri ve toplulukları teşvik eder.

DSÖ Avrupa, yaşlı dostu çevrelere ilişkin belediye eylem planları için şablonların yanı sıra izleme ve değerlendirme araçları da dâhil olmak üzere yaşlı dostu ortamların geliştirilmesine rehberlik edecek modüller geliştirmiştir.

<https://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/healthy-ageing/activities/age-friendly-environments-in-europe-afee/modules-of-a-guide-for-age-friendly-environments-in-europe>

Yaşlı dostu topluluklar (Kanada)

Kanada eyalet ve bölgelerindeki yaşlı dostu toplulukları geliştirmek için Kanada Federal Devleti tarafından özel rehberlik sağlanmaktadır. Çevrimiçi kaynaklar, yaşlı dostu topluluklar modelinin uygulanmasına ve ilerlemeyi ölçmek için bir dizi gösterge kullanarak çabaların değerlendirilmesine destek sağlar. Topluluklara yardımcı olmak adına, bir topluluğun "Yaşlı Dostu Topluluklar" modelini başarılı bir şekilde uygulamak için izlemesi gereken adımları açıklayan "Pan-Kanada Yaşlı Dostu Topluluklar Kilometre Taşları" geliştirildi. Yaşlı dostu toplulukların en az üç dönüm noktasına ulaştığını kanıtlayan topluluklar, eyaletleri veya bölgeleri tarafından resmi olarak yaşlı dostu olma yolunda kabul edilebilir. Ayrıca Kanada Halk Sağlığı Kurumu ve Dünya Sağlık Örgütü'nden tanınma talep edebilirler.

Farkındalık artırıcı uygulama örnekleri

UNECE bölgesinde çok çeşitli farkındalık artırma çabaları uygulanmaktadır. Aşağıda, genel kamu bilincini veya belirli bir konu hakkında farkındalığı artırmayı amaçlayan girişim örnekleri yer alırken, diğerleri yerel düzeyde yaşlanmanın anaakımlaştırılmasına yardımcı olmak için farkındalığı artırmayı amaçlamaktadır.

Sergi 'Yaşlı olan ne ki zaten?' (Almanya)

Almanya Federal Aile, Yaşlı Bireyler, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığı tarafından yaşlanmanın nasıl anlaşıldığına ve algılandığına odaklanan bir fotoğraf ve video yarışması düzenlendi. 'Yaşlı olan ne ki zaten?' Şu soruları çözmeyi amaçlamıştır: kaç yaş yaşlıdır? Kaç yaşına kadar genciz? Yaşlılıkta yaşam

gerçekte nasıldır? Sonuçlar, aktif yaşlanma ve kuşaksal özellikler gibi temalara ışık tutan bir yayına dâhil edildi.

Yaşlı bireylere yönelik şiddetle ilgili farkındalık kampanyası (Çek Cumhuriyeti)

Çek Cumhuriyeti'nde, yaşlı bireylerin istismarı konusuna adanmış bir STK olan Zivot 90, şiddete ve yaşlı bireylerin istismarına karşı bir kampanya yürütmüştür. Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'nın desteğiyle yürütülen kampanya ile kamuoyunda farkındalığın artırılması, istismarın farklı biçimlerinin tanınması ve mevcut destek hizmetlerinin tanıtılması amaçlandı. Kampanya, medya röportajları, basın açıklamaları, medya reklamları, reklam panoları ve pankartların yanı sıra sosyal medya aracılığıyla yayılan bilgileri içeriyordu. 2012 yılında Dünya Yaşlılar Günü'nde başlatıldı.

Kaynak: Ülke Notları

Yaşlanmanın anaakımlaştırılması için kurumsal yapı örnekleri

UNECE bölgesinde yaşlanmanın anaakımlaştırılması için çeşitli kurumsal yapılar başlatılmıştır. Bazı ülkeler ulusal bir koordinatör atar veya ana bakanlık bünyesinde, yaşlanmayla ilgili stratejik çabaları ve faaliyetleri yönlendirmeye yardımcı olabilecek bir birim kurar. Devlet yapısına, ademi merkezîyetçilik seviyelerine, sorumlulukların paylaşılmasına ve/veya stratejik çabaların ve eylem planlarının yürürlükte olup olmadığına bağlı olarak, bu yapılar çeşitli biçimler alır:

Aktif Yaşlanma ve Toplum Bakımı (Malta)

Yaşlanmayı bütünsel olarak ele almayı amaçlayan kalıcı bir kurumsal yapıya örnek olarak Malta'nın "Aktif Yaşlanma ve Toplum Bakımı" müdürlüğü verilebilir. Bu kurum toplum hizmetlerinden ve yaşlı bireyler için uzun süreli bakım tesislerinden sorumludur. Stratejik planında Aktif Yaşlanma için Ulusal Stratejik Politika: Malta 2014-2020 tavsiyelerini de benimsemiştir. Başta Eğitim ve İstihdam Bakanlığı, Adalet, Eşitlik ve Yönetişim Bakanlığı, Başbakan Yardımcılığı ve Sağlık Bakanlığı olmak üzere portföyü yaşlı bireylerin refahı üzerinde etkisi olan diğer bakanlıklar ile iş birliği ve programlar yürütülmektedir.

Merkezi ve alt ulusal düzeyde koordinasyon (Avusturya, Danimarka, Almanya)

Avusturya'da 'Yaşlanma, Nüfus ve Gönüllülük Politikaları Birimi' sağlık, bilim, teknoloji, hareketlilik ve eğitimden sorumlu olanlar da dâhil olmak üzere çeşitli ilgili bakanlıklar ile koordinasyon sağlar. Yerel düzeyde, yaşlanmayla ilgili önceliklerden sorumlu benzer birimler vardır. 1998 yılında Çalışma, Sosyal İşler, Sağlık ve Tüketiciyi Koruma Bakanı başkanlığında bir Yaşlılar Danışma Konseyi kuruldu. Konsey, eyalet ve topluluk düzeyinde tüm federal bakanlıklar, sosyal ortaklar, iller ve yaşlılar kuruluşlarının temsilcilerinden oluşmaktadır.

Danimarka'da, yaşlanma hem ulusal hem de ulus altı düzeyde anaakımlaştırılmıştır. Ulusal düzeyde Sağlık Bakanlığı MIPAA'nın takibini koordine eder. Ancak, yerel sosyal hizmet sunumunun büyük bir kısmı nedeniyle, yerel yönetimlere güçlü bir rol verilmiştir.

Almanya'da yaşlanmanın anaakımlaştırılması ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde bir kurumsal yapı aracılığıyla uygulanmaktadır. Ulusal düzeyde, Federal Aile İşleri, Yaşlı Bireyler, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığı'nın üç Genel Müdürlüğü yaşlanmayla ilgili konularda çalışmaktadır; i) Demografik değişiklikler, ii) Yaşlı bireyler, ve iii) Sosyal refah. MIPAA'nın koordinasyonu ve uygulanmasından da Bakanlık sorumludur. Alt ulusal düzeyde, 16 "Länder", kendi Länder'lerinde eylemin uygulanmasını izleyen ve değerlendiren koordinasyon bakanlıklarına sahiptir. MIPAA'nın gözden geçirilmesi için Länder ve paydaşlardan gelen girdiler de sağlanır.

Devlet seviyeleri arasında paylaşılan sorumluluklar (Kanada)

Kanada'da, federal devlet bünyesinde, Kanada'nın İstihdam ve Sosyal Gelişim Yaşlılar ve Emeklilik Politikası Sekreteryası, yaşlı bireylerin sorunlarının profilini yükseltmek ve Kanada'nın nüfusu yaşlandıkça sayısı hızla artan yaşlı bireyler için politika ve program geliştirmeye yönelik iş birlikçi bir yaklaşım geliştirmek için yaşlı bireylerle ilgili federal çabaların odak noktasıdır. Yaşlılar ve Emeklilik Politikası Sekreteryası, yaşlılar portföyünden sorumlu bakana verdiği destekle yaşlanmanın anaakımlaştırılmasında rol oynar. Yaşlılardan Sorumlu Federal, İl ve Bölgesel Bakanlar Forumu, yaşlı bireyler için önemli olan konuları tartışmak üzere düzenli olarak toplanan devletler arası bir organdır; yaşlı bireylerin refahı hakkında bilgi paylaşmak; ve ortak endişe konularını ilerletmek için inisiyatifler üstlenmek. Yaşlılar ve Emeklilik Politikası Sekreteryası, Kanada Devleti'ne yaşlı bireyler için önemli olan konularda tavsiyelerde bulunmak üzere 2007'de oluşturulan Ulusal Yaşlılar Konseyi'ni destekler.

Kaynak: Ülke Notları

Yaşlılar için Ombudsman Kurulması (Norveç)

2020'nin sonunda Yaşlılar için bir Ombudsman kuruldu. Ombudsman, Yaşlılar için Ombudsman Yasası ile düzenlenir ve onların bağımsızlığını sağlar. Ombudsman, toplumun her alanında yaşlı bireylerin çıkarlarını, ihtiyaçlarını ve durumlarını desteklemekle görevlidir. Ombudsman, yaşlı bireylere söz hakkı verecek ve yaşlanma konularında bağımsız bir paydaş olacaktır.

Yaşlılar için Ombudsman, Aalesund'daki Yaşlı Dostu Norveç Merkezi ile aynı yerde bulunmaktadır.

Kaynak: Norveç için yaşlanmaya ilişkin ulusal odak noktası tarafından sağlanan bilgiler

Aşama 5: İzleme ve Değerlendirme

Ulusal düzeyde İ&D

'Yaşlı Dostu Topluluklar Değerlendirme Rehberi (Kanada)

Kanada Halk Sağlığı Kurumu tarafından geliştirilen "Yaşlı Dostu Topluluklar Değerlendirme Kılavuzu", topluluklara ilerlemeyi ölçmek ve yaşlı dostu girişimlerini değerlendirmek için göstergelerin nasıl kullanılacağına dair pratik bilgiler sağlar. Yaşlı Dostu Topluluklar, yaşlı bireylerin sağlıklı, aktif ve bağımsız kalmasına ve yaşlandıkça önemli katkılarda bulunmaya devam etmesine yardımcı olmak

KAYNAKÇA

Bengtson, V. and Oyama, P., 2007. Intergenerational Solidarity: Strengthening Economic and Social Ties. Background Paper for Expert Group Meeting, Department of Economic and Social Affairs. United Nations: https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/egm_unhq_oct07_bengtson.pdf

Canada, P., 2016. Age-Friendly Communities. Government of Canada. [online]: <https://www.canada.ca/en/public-health/services/health-promotion/aging-seniors/friendly-communities.html>

European Commission, 2001. Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. Brussels: European Commission: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF>

European Institute for Gender Equality. 2016. Gender Equality Training: Gender Mainstreaming Toolkit. [online]: <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-training-gender-mainstreaming-toolkit>

European Union Agency for Fundamental Rights – FRA (2009). Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States: Part II – The Social Situation: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/397-FRA_hdgso_report_part2_en.pdf.

Government of Austria, Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection, 2012. Ageing and Future - Federal Plan for Senior Citizens. Government of Austria, Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection. : <http://ageing.at/en/file/115/download?token=0qA32CDv>

Government of Canada, Public Health Agency of Canada, 2015. Age-Friendly Communities Evaluation Guide: Using Indicators to Measure Progress. Government of Canada, Public Health Agency of Canada: <https://www.canada.ca/content/dam/phac-aspc/migration/phac-aspc/seniors-aines/alt-formats/pdf/indicators-indicateurs-v2-eng.pdf>

Government of Canada. 2020. Gender-Based Analysis Plus. [online]: <https://cfc-swc.gc.ca/gba-acis/index-en.html>

Government of Czech Republic, Ministry of Labour and Social Affairs, 2013. National Action Plan Supporting Positive Ageing 2013-2017. Government of Czech Republic, Ministry of Labour and Social Affairs: https://ec.europa.eu/eip/ageing/file/753/download_en?token=EBMqHkPe

Government of Denmark, Danish Health Authority, 2018. National Research Strategy on Dementia 2025. Government of Denmark, Danish Health Authority: https://www.sst.dk/-/media/Udgivelses/2018/National-Research-Strategy-on-Dementia-2025_Final.ashx

Government of Germany, Federal Ministry of the Interior, 2012. Every Age Counts - The Federal Government's Demographic Strategy. Government of Germany, Federal Ministry of the Interior: http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/EN/publikationen/demografiestrategie_englisch.pdf?__blob=publicationFile&v=3

Government of Malta, The National Commission for Active Ageing, 2013. National Strategic Policy for Active Ageing: Malta 2014-2020. Government of Malta, The National Commission for Active Ageing: https://www.researchgate.net/profile/Marvin_Formosa/publication/278028060_National_Strategic_Policy_for_Active_Ageing_-_Malta_2014-2020/links/5cfe00efa6fdccd1308f8819/National-Strategic-Policy-for-Active-Ageing-Malta-2014-2020.pdf

Government of the Republic of Ireland, Department of Health, 2013. Positive Ageing - Starts Now!, The National Positive Ageing Strategy. Government of the Republic of Ireland, Department of Health: <https://assets.gov.ie/11714/d859109de8984a50b9f2ae2c1f325456.pdf>

Government of the Republic of Ireland, Department of the Taoiseach, 2009. Revised RIA Guidelines - How to conduct a Regulatory Impact Assessment. Government of the Republic of Ireland, Department of the Taoiseach: https://govacc.per.gov.ie/wp-content/uploads/Revised_RIA_Guidelines_June_2009.pdf

Government of the Republic of Slovenia, Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities, and Institute of Macroeconomic Analysis and Development, 2018. Active Ageing Strategy. Government of the Republic of Slovenia, Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities, and Institute of Macroeconomic Analysis and Development: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/UMAR_SDD_ang.pdf

Hales, D., et al., 2010. An Introduction to Indicators. UNAIDS Monitoring and Evaluation Fundamentals. UNAIDS: https://www.unaids.org/sites/default/files/sub_landing/files/8_2-Intro-to-IndicatorsFMEF.pdf

Human Rights Council, 2020. Human Rights of Older Persons and the Data Gap: Report of the Independent Expert on the enjoyment of all Human Rights by Older Persons. United Nations General Assembly: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G20/176/53/PDF/G2017653.pdf?OpenElement>

Hutton, D., 2008. Older people in emergencies: considerations for action and policy development. World Health Organization: https://www.who.int/ageing/publications/Hutton_report_small.pdf?ua=1

Organisation for Economic Co-operation and Development, 2017. Preventing Ageing Unequally. Organisation for Economic Co-operation and Development: <https://read.oecd.org/10.1787/9789264279087-en?format=pdf>

[Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 2006. Frequently Asked Questions on a Human Rights-Based Approach to Development Cooperation, HR/PUB/06/8, 2006.](#)

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 2018. A Human Rights Based Approach to Data - Leaving No One Behind in the 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/HRIndicators/GuidanceNoteonApproachtoData.pdf>

Overseas Development Institute (ODI) and Foundation for Development Cooperation (FDC), 2003. Multi-stakeholder Partnerships - Issue Paper. Global Knowledge Partnership: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1741Multi-%20Stakeholder%20Partnerships.pdf>

Schmeer, K., 1999. Section 2: Stakeholder Analysis Guidelines. World Health Organization: <https://www.who.int/workforcealliance/knowledge/toolkit/33.pdf>

Statistical Commission, 2017. Report of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland on ageing-related statistics and age-disaggregated data. United Nations Economic and Social Council: <https://www.un.org/development/desa/ageing/wp-content/uploads/sites/24/2018/03/Report-of-the-United-Kingdom-of-Great-Britain-and-Northern-Ireland-on-ageing-related-statistics-and-age-disaggregated-data.pdf>

United Nations Development Group, 2003. The Human Rights Based Approach to Development Cooperation Towards a Common Understanding Among UN Agencies. United Nations: https://unsdg.un.org/sites/default/files/6959-The_Human_Rights_Based_Approach_to_Development_Cooperation_Towards_a_Common_Understanding_among_UN.pdf

United Nations Development Group, 2003. The Human Rights Based Approach to Development Cooperation Towards a Common Understanding Among UN Agencies. United Nations: <https://unsdg.un.org/download/85/279>

Kaynakça

United Nations Economic Commission for Europe, 2002. Regional Implementation Strategy for the Madrid International Plan of Action on Ageing. United Nations Economic and Social Council: <https://unece.org/DAM/pau/RIS.pdf>

United Nations Economic Commission for Europe, 2007. 2007 Leon Ministerial Declaration - A society for all ages: challenges and opportunities. United Nations Economic and Social Council: https://unece.org/DAM/pau/age/ConferenceonAgeing_2007/Declaration/ECE_AC30_2007_L1_E.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2009. Policy Brief 1 - Mainstreaming Ageing. United Nations: https://unece.org/DAM/pau/docs/age/2011/Policy-briefs/1-Policybrief_Mainstreaming-Eng.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2010. Policy Brief 9 - Advancing Intergenerational Solidarity. United Nations: https://unece.org/DAM/pau/docs/age/2010/Policy-Briefs/8-Policy-brief_AIS.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2010. Policy Brief 7 - Towards community long-term care. United Nations: https://unece.org/DAM/pau/docs/age/2010/Policy-Briefs/7-Policy-brief_Long-term_care.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2010. Policy Brief 5 - Lifelong learning. United Nations: <https://unece.org/DAM/pau/ggp/iwg/Prague/ECE.WG.1.5.e-corr.pdf>

United Nations Economic Commission for Europe, 2013. Policy Brief 14 - Abuse of older persons. United Nations: https://unece.org/DAM/pau/age/Policy_briefs/ECE-WG-14.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2014. ICPD Beyond 2014: The UNECE Region's Perspective. United Nations: https://eeca.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Regional_Report_ECE_ENG_WEB_0.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2015. Preparation of national reports for the third review and appraisal cycle of the implementation of the Madrid International Plan of Action on Ageing and its Regional Implementation Strategy (MIPAA/RIS) 2012 - 2017: Guidelines for National Focal Points on Ageing. United Nations: https://unece.org/DAM/pau/age/WGA-NFP/Guidelines_for_National_Focal_Points_2015.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2017. Lisbon Ministerial Declaration - 'A Sustainable Society for All Ages: Realizing the Potential for Living Longer'. United Nations: https://unece.org/DAM/pau/age/Ministerial_Conference_Lisbon/Declaration/2017_Lisbon_Ministerial_Declaration.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2017. Policy Brief 19 - Realizing the potential of living longer. United Nations: https://unece.org/DAM/pau/age/Policy_briefs/ECE-WG1-26.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2018. Connecting MIPAA/RIS and the 2030 Agenda for Sustainable Development: Areas for policy integration. Background Paper for Policy Seminar on Ageing and the Sustainable Development Goals. United Nations: https://unece.org/fileadmin/DAM/pau/age/PS2018/00_MIPAA_RIS_2030_Agenda_Areas_for_Policy_Integration.pdf

Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi

United Nations Economic Commission for Europe, 2019. 2018 Active Ageing Index: Analytical Report. United Nations: https://unece.org/DAM/pau/age/Active_Ageing_Index/ECE-WG-33.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2019. Policy Brief 21 - Combating ageism in the world of work. United Nations: https://unece.org/DAM/pau/age/Policy_briefs/ECE-WG1-30.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, 2020. Policy Brief 23 - Gender equality in ageing societies. United Nations: https://unece.org/fileadmin/DAM/pau/age/Policy_briefs/ECE_WG-1_34.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, Conference of European Statisticians, 2016. Recommendations on Ageing-related Statistics. [United Nations: https://unece.org/DAM/stats/documents/ece/ces/bur/2016/October/19Add1-Recommendations_on_Ageing-related_Statistics.pdf

United Nations Economic Commission for Europe, Working Group on Ageing, 2012. 2012 Vienna Ministerial Declaration - Ensuring a society for all ages: Promoting quality of life and active ageing. United Nations Economic and Social Council: https://unece.org/DAM/pau/age/Ministerial_Conference_Vienna/Documents/ECE.AC.30-2012-3.pdf

United Nations General Assembly, 1991. United Nations Principles for Older Persons. United Nations: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OlderPersons.aspx>

United Nations General Assembly, 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

United Nations General Assembly, 2017. Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations: https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework_A.RES.71.313%20Annex.pdf

United Nations Sustainable Development Group, 2020. Policy Brief: The Impact of COVID-19 on older persons. United Nations: <https://unsdg.un.org/sites/default/files/2020-05/Policy-Brief-The-Impact-of-COVID-19-on-Older-Persons.pdf>

United Nations, 1995. Report of the World Summit for Social Development. Copenhagen: United Nations: <https://undocs.org/A/CONF.166/9>

United Nations, 2002. Political Declaration and Madrid International Plan of Action on Ageing. United Nations: https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Madrid_plan.pdf

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2006. Guidelines for review and appraisal of the Madrid International Plan of Action on Ageing - Bottom-up Participatory Approach. United Nations: https://unece.org/fileadmin/DAM/pau/images/MIPAA_Review_guidelines_global.pdf

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2016. Income Poverty in Old Age: An Emerging Development Priority. United Nations: <https://www.un.org/esa/socdev/ageing/documents/PovertyIssuePaperAgeing.pdf>

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2020. Policy Brief 68 - COVID-19 and Older Persons: A Defining Moment for an Informed, Inclusive and Targeted Response. United Nations: https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/PB_68.pdf

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2019. World Population Prospects 2019: Highlights. United Nations: https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Highlights.pdf

Venne, R., 2009. Mainstreaming the concerns of older persons into the social development agenda. United Nations, Department of Economic and Social Affairs: <https://www.un.org/esa/socdev/ageing/documents/mainstreaming/positionpaper.pdf>

World Health Organization, 2002. Active ageing: a policy framework. World Health Organization: https://www.who.int/ageing/publications/active_ageing/en/

World Health Organization, 2007. Global age-friendly cities: a guide. World Health Organization: https://www.who.int/ageing/age_friendly_cities_guide/en/

World Health Organization, 2015. Measuring the age-friendliness of cities: a guide to using core indicators. World Health Organization: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/203830/9789241509695_esp.pdf;jsessionid=0CFD3E78F74121CAF2277E8CFCC4074?sequence=1

World Health Organization, 2015. World report on ageing and health. World Health Organization: <https://www.who.int/ageing/publications/world-report-2015/en/>

World Health Organization, 2017. Global Strategy and Action Plan on Ageing and Health. World Health Organization: <https://www.who.int/ageing/WHO-GSAP-2017.pdf?ua=1>

World Health Organization, 2019. Decade of Healthy Ageing: Development of a proposal for a Decade of Healthy Ageing 2020–2030. World Health Organization: https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/EB146/B146_23-en.pdf

World Health Organization, 2020. Elder Abuse. Fact Sheet. World Health Organization: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/elder-abuse>

World Health Organization, 2021. Global report on ageism. Geneva: World Health Organization

Web siteleri:

Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı <https://www.decadeofhealthyageing.org>

Cinsiyete Dayalı Analiz +

<https://cfc-swc.gc.ca/gba-acis/index-en.html>

Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE), Toplumsal cinsiyet eşitliği araç seti

<https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-training-gender-mainstreaming-toolkit>

[WHO Global Network of Age-friendly Cities and Communities](https://extranet.who.int/agefriendlyworld/)

<https://extranet.who.int/agefriendlyworld/>

YAŞLANMANIN ANAAKIMLAŞTIRILMASI REHBERİ

Yaşlanmanın anaakımlaştırılması, yaşlanma konularını tüm politika alanlarına ve tüm politika seviyelerine entegre etmeye yönelik bir strateji, süreç ve çok boyutlu çabadır. Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması Rehberi, politika yapıcılara, yaşlanmayı hem toplumsal hem de bireysel yaşam seyri perspektifinden ele alarak, anaakımlaştırma çabalarını nasıl ilerletebilecekleri veya iyileştirebilecekleri konusunda öneriler sunar. Yaşlanmanın Anaakımlaştırılmasına Yönelik UNECE Yol Haritalarının metodolojisinden ve UNECE bölgesinde Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı'nın uygulanmasından yaklaşık 20 yıl sonra kazanılan ülke deneyimlerinden yararlanılmaktadır.

Rehber, ülkeleri Yaşlanmanın Anaakımlaştırılması için bir Stratejik Çerçeve oluşturma konusunda destekleyen beş aşamayı özetlemektedir.

- **Aşama 1 - Başlangıç** - anaakımlaştırma, siyasi taahhüdün güvence altına alınması, paydaş haritalaması ve analizinin yürütülmesi ve Stratejik Çerçeveyi geliştirmek için bir ekip kurulması dâhil olmak üzere bir dizi hazırlık faaliyetinin ana hatlarını çizmektedir.
- **Aşama 2 - Analiz** - boşlukları belirlemek için bir durum analizi yapmayı ve politika bağlamını, veri durumunu ve mevcut anaakımlaştırma mekanizmalarını kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi önerir.
- **Aşama 3 - Vizyon ve Yönergeler** - Çerçeve için stratejik yönleri belirlemeye odaklanır ve yaşlanmanın anaakımlaştırılması için vizyon, amaçlar, hedefler ve beklenen sonuçların formüle edilmesini destekler.
- **Aşama 4 - Faaliyetlerin Tanımlanması** – yaşlanmanın anaakımlaştırılmasını desteklemek için belirli etkinliklerin tanımlanmasına yardımcı olur. Bir koordinasyon mekanizması oluşturmanın ve uygulayıcı ortakları seçmenin önemine vurgu yapılır.
- **Aşama 5 - İzleme ve Değerlendirme** - zaman içinde ilerlemeyi ölçmeye ve değerlendirmeye yardımcı olan ve anaakımlaştırma çabalarının sürekli olarak ayarlanmasını ve iyileştirilmesini teşvik eden bir mekanizma kurulmasını önerir.

Yayın esas olarak ulusal ve yerel düzeyde yaşlanmayla ilgili politikaların geliştirilmesi, koordinasyonu ve izlenmesinden sorumlu devlet personelini hedeflemektedir.

Bilgi
Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu

Milletler Sarayı
CH - 1211 Cenevre 10, İsviçre
Telefon: +41(0)22 917 12 34
E-mail: unece_info@un.org
Website: <http://www.unece.org>